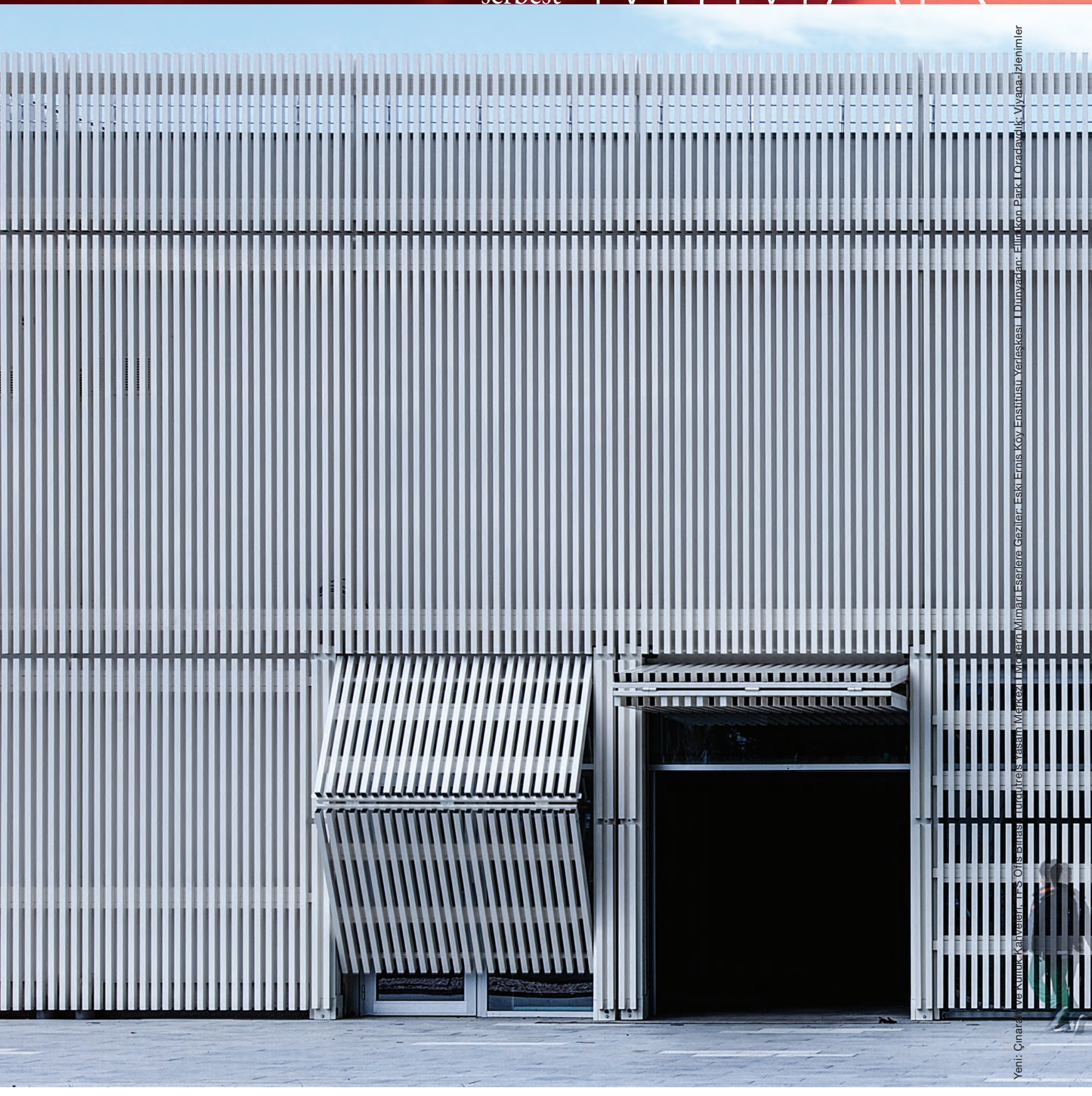


Yeni: Çınaraltı ve Kumluk Kahveleri | TFS Ofis Binası | Turuncu Tren Yaşam Merkezi | Modern Mimari Eserlere Geziler: Eski Ernis Köy Enstitüsü Yerleşkesi | Dünyadan: Elliptikon Park | Oradaydık: Viyana-İzlenimler

serbest MİMAR

EYLÜL | 2023 | 49

04 **MASAÜSTÜ**

08 **SMD'LERDEN**

10 **YAKA RESMİ**
Cengiz Yetken, Çelik Erengezgin, Sadun Özel, Hasan Mingü, Raymond Moriyama, Zvi Hecker

18 **İYİ ŞEYLER**
- "UIA 2023" Kopenhag ve Deneyimler
- Rockscapes: Carved Communities For Utopian Living
- Gordion Antik Kenti ve Ahşap Destekli Anadolu Camileri UNESCO Dünya Kültür Varlıkları Listesi'nde
- "Yazgan Tasarım'ın 20 Yılı" Sergisi

26 **DEPREM GÜNDEMİ**
- Antakya, Kahramanmaraş ve Hatay'da Deprem Sonrası Son Durum
- "Dirençli- Sürdürülebilir Kent" Semineri ve Çalıştayı

32 **YARIŞMADAN UYGULAMAYA**
Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi Mimari Proje Yarışması

40 **YENİ**
- Çınaraltı ve Küllük Kahveleri
- TFS Ofis Binası
- Turgutreis Yaşam Merkezi

54 **MODERN MİMARİ ESERLERE GEZİLER**
Olmuş Olan Olmamış Olsaydı: Van Ernis Köy Enstiüsü Yerleşkesi'ne Bir Ziyaret

58 **MODERN'İ KORUMA**
Modernizmin Hafızasından Bir Eksiltme Daha: Emin Onat'ın Ankara Emniyet Sarayı

60 **DÜNYADAN**
- Ellinikon Park
- Hell's Kitchen ve Hudson Yards Geliştirme Projesi, New York

70 **ORADAYDIK**
Viyana-İzlenimler

78 **ÖZETLER**



49. SAYI KAPAK KONUSU
YENİ: Turgutreis Yaşam Merkezi

SERBESTMİMAR
Üç Ayda Bir Yayımlanır

SAHİBİ
Ali Osman ÖZTÜRK | TürkSMD Başkanı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Soylu

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Yasemin Şener
yaseminsener@prchitect.com

EDİTÖR
Gülce Halıcı
gulce@prchitect.com

YAYIN KOMİSYONU
Ahmet Sukuti Tükel, Aslı Özbay, Aytaç Özen, Burak Bican, Can Şimşek, Cüneyt Kurtay, Deniz Aslan, Deniz Güner, Dürrin Süer, Emrullah Yıldız, Figen Kıvılcım, Gamze İlalan, Gamze Köküm, Gökhan Hezer, Güney Tonkal, Görkem Volkan, Hasan Özbay, İlhan Selim Kural, İlayda Karabulut, İlker Özdel, Kadri Atabaş, Kumru Alpaydın, Mehmet Soylu, Mehmet Turhan Kayasü, Melis Varkal, Meral Ekincioğlu, Osman Tutal, Selin Nevrim Fidan, Suha Özkan, Şerife Meriç, Şükrü Kocagöz

GRAFİK UYGULAMA
Belma Kuyucu

YAZI İŞLERİ
pRchitect İletişim Ltd. Şti.
Balmumcu Mah. Zincirlikuyu Yolu Sok. 7/2
Beşiktaş-İstanbul
0212 809 28 72
www.prchitect.com

YÖNETİM YERİ, ABONELİK ve REKLAM
Türk Serbest Mimarlar Derneği
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123.
Sk. No: 164 Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr | info@tsmd.org.tr

YAYIN TÜRÜ
Yaygın Süreli Yayın

İSTANBUL SMD
Miralay Şefik Bey Sokak 13/2
Gümüşsuyu 34015 İstanbul
+90 212 251 09 58 (tel)
www.lsmd.org.tr

TÜRK SMD
TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Paşa Mah. 2123 Sk. No. 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08 (tel)
www.tsmd.org.tr

İZMİR SMD
Fevzipaşa Bulvarı No.14, Kat: 8, Daire: 803,
Hüseyin Egeli İş Merkezi, Konak İzmir
+90 232 483 53 53 (tel)
+90 232 483 53 20 (faks)
www.izmir-smd.org.tr

Yazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
Reklamlar, reklamı veren firmanın sorumluluğundadır ve serbestMİMAR reklamlarda verilen bilgilerden sorumlu tutulamaz.

Serbest Mimar Dergisi'nin bir önceki sayısında "Dosya" kapsamında yer verdiğimiz deprem konusunu, bu sayıdan itibaren Mehmet Soylu'nun yönetiminde "Deprem Gündemi" disiplin başlığı altında ele alacağız. Ülkemizin ve sektörümüzün bu en önemli gündemi hakkında bir tartışma zemini yaratmayı ve kamuoyunda duyarlılık oluşturmayı hedeflediğimiz bu sayfalarımızda ilk olarak, depremden önemli derecede etkilenen Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illerinde yapılanları ve yapılamayanları raporladık. Durum değerlendirme raporlarımız ilerleyen sayılarda depremde yıkıma uğrayan diğer illerimiz ile devam edecek. Bu sayıda ayrıca, Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nde, İzmir Ekonomi Üniversitesi ve IISBE ortaklığında düzenlenen "Dirençli-Sürdürülebilir Kent" semineri ve çalıştayının özetine de "Deprem Gündemi" sayfalarımızda yer verdik.

Dünya Mimarlar Birliği'nin düzenlediği UIA 2023 Kongresi bu sene "dünya mimarlık başkenti" olarak seçilen Kopenhag'da gerçekleşti. Türkiye'de son dönem açılan mimarlık yarışmalarını akademisyen Gizem Deniz Güneri ile birlikte değerlendirdikleri bir bildiriyi UIA 2023'te sunan Burak Bican, kongredeki kişisel deneyimlerini ve ev sahibi Kopenhag kentini dünya mimarlık başkenti olmaya taşıyan etmenleri "UIA 2023 Kopenhag ve Deneyimler" başlıklı yazısı ile bu sayımızın "İyi Şeyler" bölümünde aktardı.

2015 yılında Lüleburgaz Belediyesi tarafından Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi için düzenlenen serbest, ulusal, iki aşamalı mimari proje yarışmasında birincilik ödülü alarak uygulanan İkikerebir Mimarlık'ın projesini "Yarışmadan Uygulamaya" sayfalarımızda bulabilirsiniz.

UrbAr Kentleşme ve Mimarlık Ofisi tarafından tasarlanan, Beyazıt Meydanı tarihçesi ile özdeşleşmiş kentsel deneyim ve kültürel pratiklerin gündelik yaşamdaki yerleri irdelenerek anıtlarla ve kentsel açık alan ile diyalog kurabilecek bir tasarım anlayışına sahip olan "Çınaraltı ve Küllük Kahveleri"; havaalanı gibi adeta bir yok yer olan, referansların hemen hemen hiç bulunmadığı bir alanda, çalışanların yerle, zeminle, gök ve uçaklarla temasını şeffaf cepheler ve yüksek aydınlık mekanlar aracılığıyla sağlayan, Kayabay Mimarlık tasarımı "TFS Ofis Binası" ve içerisinde hal, restoran ve zanaatkar atölyeleri barındıran, katlı otoparkla sınırlı kalmayıp kent için daha etkin bir mimari söylemi hedefleyen, BCN Design Studio tasarımı "Turgutreis Yaşam Merkezi", bu sayıdaki "Yeni" sayfalarımızda yer verdiğimiz projeler.

"Modern Mimari Eserlere Geziler" yazı dizisinin bu bölümünde Prof. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş, 1940'lı yıllarda Türkiye'de kırsal alanların kalkınması amacıyla köy öğretmeni ve sağlık elemanı yetiştirmek için kurulmuş olan Köy Enstitüleri'nin sonuncusu olan ve 20. yüzyıl başında Rus işgal dönemi tersanesine ev sahipliği yapması ve göl kenarındaki istisnai konumu ile dikkat çeken Van Ernis Köy Enstitüsü'nü aktarıyor.

Zafer Akay'ın modern mimari mirasımızın eksilen son halkası olan, Emin Onat tasarımı Ankara Emniyet Sarayı'nı ele aldığı yazısını ise "Moderni Koruma" bölümünde okuyabilirsiniz.

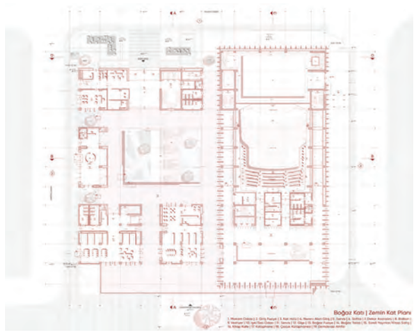
"Dünyadan" sayfalarımızda bu sayı, Sasaki tarafından tasarlanan ve ekolojik restorasyon için yeni bir standart belirliyor olmasının yanı sıra, Atina için uzun yıllar boyunca ses getirecek yeni bir kimlik kurgulayan "Ellinikon Park" projesini büyüteç altına aldık. Bu bölümde ayrıca Turhan Kayasü'nün New York'taki Hell's Kitchen ve Hudson Yards Geliştirme Projesi'ni değerlendirdiği yazısına da yer verdik.

İlhan Kural, kente karakterini veren Barok ve Neoklasik yapı dokusu, sarayları ve bahçeleri kadar erken modern, Art Nouevau (Jugendstil) ve güncel modern mimarilerinin başarılı örneklerini de içinde barındıran Viyana şehri hakkındaki izlenimlerini "Oradaydık" sayfalarımız için kaleme aldı.

Keyifli okumalar dilerim.

Yasemin ŞENER



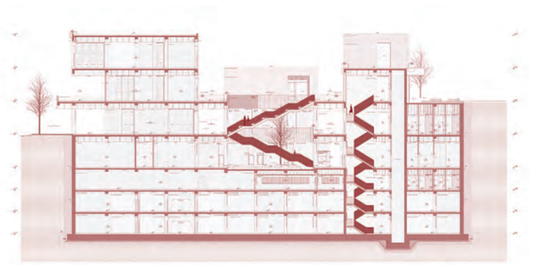


Zemin Kat Planı



100. YIL KÜLTÜR MERKEZİ
ADDOFFICE

Projenin Adı ve Yeri:	100. Yıl Kültür Merkezi, Büyükçekmece, İstanbul
Tasarım Ekibi:	Ece Doğan, Alican Tüfenkoğlu, Dilara Akdemir
Statik:	KOZCA Proje
Mekanik:	ARTU Mühendislik
Elektrik:	ELK Mühendislik
Akustik:	ÖZGÜVEN Mimarlık
Sahne Tekniği ve Sistemleri:	SOFİTO Sahne
Proje Yılı:	2021



Kesit

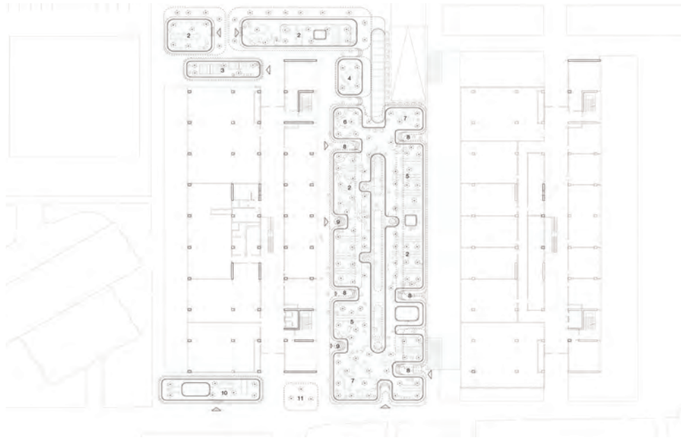
100. Yıl Kültür Merkezi, İstanbul, Büyükçekmece'de, bir sayfiye yeri edasında gündelik yaşamın aktığı kıyı şeridinde yer alıyor. Bu haliyle kıyı şeridi, kentin kaotik atmosferini geride bırakan, yaşamın yoğunlukla sokakta, meydanda ya da kıyıda geçtiği, kalabalıklar içinde var olunan, bir toplumsal oluş mekanı haline geliyor. Proje alanı bahsi geçen kıyı şeridine, doğu cephesi yönünde gelişmiş ve eğime yayılan peyzaj alanıyla bağlanırken yüksek rakımlı hali ve el değmemiş topoğrafyasıyla bir kent panoraması sunuyor.

Büyükçekmece'nin gündelik yaşam aurasını oluşturan temel etkenlerin en belirleyicisi, kentsel ve yapısal bir araya geliş biçimi olarak karşımıza çıkıyor. Yapılar, doğayla oyun oynarcasına parçacıl, özerk ve düşük gabarili olarak konumlanıyor. Yapılar arası mesafeli tavır, doğanın ve denizin kentin içine sızmasına olanak tanırken bu yapıların meydana getirdiği sokaklar her durumda denize açılıyor. Bir kentsel tipoloji olarak tekrar eden bu sokak olma hali, projede "boğaz koridorları" olarak adlandırılarak kentliye bir jargon kazandırıyor.

Yapısal strüktürün, "yer" ile kurduğu yapısal ve sosyolojik bağ kullanılarak kentlinin aidiyet hissi güçlendiriliyor ve Kültür Merkezi'nin tamlayıcısı olan fonksiyonların bu yolla sanata dair alışkanlık geliştirmesi fikri ortaya atılıyor. Zaman içinde sanat, gündelik yaşamın ve kentlinin tam kalbine yerleşiyor. Çatıyı yırtıp geçen tiyatro prizması, açık alanda farklı bir mekan alternatifi sunuyor. Açık hava sahnesi; konser, sinema vb. bir araya gelişlere ek olarak gündelik yaşamı da destekleyen bir fonksiyon olarak yapıya kazandırılıyor. Açık hava sahnesinin devamında denize yönlenen bistro mekanı, önündeki kent terasıyla seyir alternatifi sunuyor. Avlunun deniz cephesine yerleşen "kent kütüphanesi"; kent arşivi, serbest okuma ve çalışma alanları, süreli yayınlar salonu, düşünce atölyesi, kitap kafe, kitap dükkan vb. çeşitli kullanım alanlarını içinde barındırıyor.







Zemin Kat Planı



Kesit

ECOTONE
SALON ALPER DERİNBOĞAZ

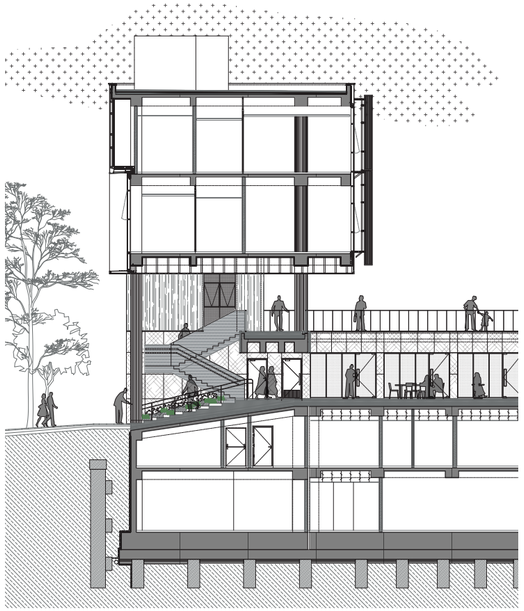
Projenin Adı ve Yeri:	Ecotone, İstanbul
Tasarım Ekibi:	Alper Derinboğaz, Egemen Onur Kaya, Ekin Cem Tümbek, Pınar Kömürcü, Emmy Bacharach, Berkay Yücebaş, Tolga Halil Akşahin, Cansu Gösterişli, Han Seki
Statik:	Peter Bauer, Werkraum
İnşaat:	Parlar Mühendislik
Mekanik:	Çilingiroğlu Mühendislik
Elektrik:	Sanayi Mühendislik
Proje Yöneticisi:	İisa Turgut İnci
Proje Yılı:	2020
İnşaat Alanı:	1830 m²



Ecotone, eğitim ve sanayi kesişiminde, İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Teknopark Kampüsü'nün bir parçası olarak tasarlanmış. Tekstil akademisi ve öğretim bloğu yapılarının arasında yer alan program; eğitim, esnek ortak-çalışma ve toplantı alanlarını kapsıyor. Tasarlanan bu hibrit alanla inovasyonun ve yeni teknolojilerin geliştirilmesi teşvik ediliyor.

Yapı, basit bir strüktürle çatı ve döşeme arasında yeni bir ilişki kurmayı amaçlıyor. Laugier'in "İlkel Kulübe"sini yansıtan tasarım, yüksek rüzgar ve deprem risk bölgesindeki konumu göz önünde bulundurularak üstte çatı bulunan basit bir sütun düzenlemesi kurguluyor. Yapıda, çelik ana çerçeve ve ahşap alt çerçeveler, çelik konnektörler yardımıyla lamine ahşapla kaplanmış. Yenilikçi üretim teknolojisi, mimari tasarıma inovatif bir yaklaşım getiriyor. İnce sütunlar, sarkıt ve dikitleri anımsatan yapılarıyla kampüs boyunca değişen yükseklikler oluşturarak "gökten yere erimiş" izlenimi yaratıyor.

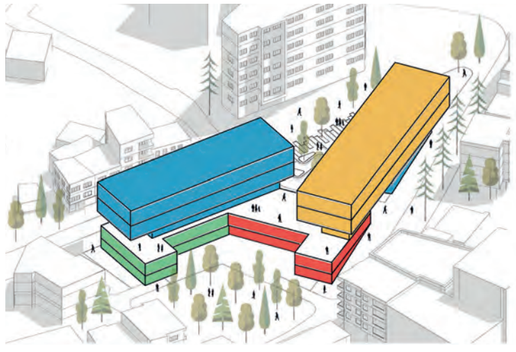
Küresel koronavirüs pandemisi sırasında geliştirilen Ecotone, pandemilere dirençli ve sürdürülebilir ofis mimarisi için dış alan entegrasyonu yüksek, ekili alanları bulunan, akışkan ve korunaklı ofis bölgeleri sunmayı amaçlıyor. Proje, bireysel ve grup çalışmaları için hijyenik ve güvenli alanlara öncelik veren daha iyi bir ofis ortamı geliştirmeyi amaçlıyor. Plan düzenindeki boşluklar, açık havada toplantı bölgeleri olarak kullanılabilecek alanlar sağlıyor. Dışarıdaki mekanların yanı sıra dikim alanlarıyla yeşillenen yapı, doğal havalandırma kurgusuyla mekanik sistemlere gerek duymadan iç mekanlarda temiz hava akışı sağlıyor. Yapıda pasif jeotermal ısıtma ve soğutma kullanılırken, hem drenaj hem de soğutma suyu boru formundaki sütunlar aracılığıyla toprağa aktarılıyor.



Kesit







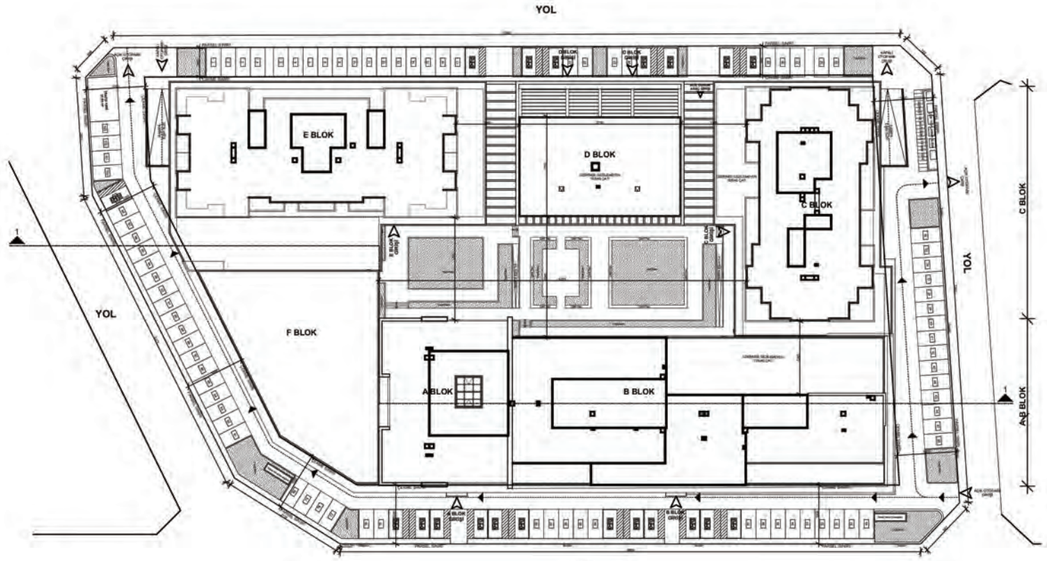
Diyagram

ESENLER SOSYAL MERKEZLER BİNASI
SLOT MİMARLIK

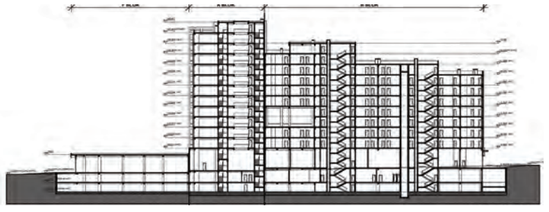
Projenin Adı ve Yeri:	Esenler Sosyal Merkez Binası, Bayrampaşa, İstanbul
Tasarım Ekibi:	Can Kalınsazlıoğlu, Osman Can Bagatır, M. Harun Beyhan
İşveren:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Uygulama Projesi:	SLOT Mimarlık
Uygulama Danışmanı:	Begüm Büke Kazmaoğlu
Cephe Tasarımı:	SLOT Mimarlık + FMT Mimarlık
Statik:	MPI Mühendislik
Mekanik:	META Mühendislik
Elektrik:	CEDETAŞ Mühendislik
Akustik:	ÖZGÜVEN Mimarlık
Aydınlatma Projesi:	LAB1 Aydınlatma
Proje Yılı:	2021
Toplam İnşaat Alanı:	10.642 m²

İstanbul'un yüksek nüfuslu ilçelerinden Esenler ölçeğinde, kent ve yakın çevresi ile kuracağı ilişki sayesinde buluşma alanı tanımlayabilecek bir yerleşke tasarımı elde edilmesi amaçlanmış. Esenler Sosyal Merkezler Binası; Havaalanı, Kemer ve Birlik Mahalleleri'nin sosyo-kültürel kullanımına yönelik rekreatif alanlar ve açık alan kullanımına yönelik ilişkiler kurguluyor. Proje alanına çevresinde, 15 Temmuz Millet Bahçesi, Esenler Bölge Parkı, İBB Esenler Stadyumu kentsel odakların yanı sıra faklı yaş gruplarından öğrencilerin bulunduğu eğitim yapıları yer aldığından Esenler Sosyal Merkez Binasının bu hizmetleri tamamlayan, kamuya açık, farklı işlevleri içeren bir kapalı alan kullanımı sunması öngörülmüş. Bunun yanı sıra ana yaklaşımını Esenler'in önemli arterlerinden Atışaları Caddesi'nden alarak Esenler Emniyet Müdürlüğü bitişiğindeki yayalaştırılan Köyiçi Caddesi ile birlikte içerdiği işlevlerle beraber yaşayan güçlü bir kentsel mekan üretilmesi amaçlanmış.

Esenler Sosyal Merkez Projesi çevresindeki sosyo-kültürel ihtiyaca cevap olacak nitelikte; bünyesinde Mahalle Evi, Kütüphane, Yuvamız İstanbul ve Kısa Mola Merkezi gibi 4 büyük işleve ev sahipliği yapıyor. Kütüphane ve mahalle evinin kullanımına sunulan kamusal alan, avlu, teras alanları, Yuvamız İstanbul ve Kısa Mola Merkezi'nin açık alanlarından izole edilerek ayrılmış. Programla bütünleşmiş şekilde kurgulanan kütlenin, okunaklı bir kent imgesi üretmesi amaçlanmış. Yapı kamusal bir boşluk oluşturularak üretilen yaya dolaşımı kurgulanan amfi kullanımı ile farklı kotlarda dış mekan yaşantısını örgütleyerek ihtiyaca göre farklı açık alan etkinliklerine zemin hazırlıyor.



Vaziyet Planı



Kesit

İSTANBUL CADDESİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİ
CM² MİMARLIK VE TASARIM STÜDYOSU

Projenin Adı ve Yeri: İstanbul Caddesi, Ticaret Merkezi / Ofis / Konut Karma Yapı, Kentsel Dönüşüm Projesi, Osmangazi, Bursa
Tasarım Ekibi: Cansu Arcan Mumcu, Mustafa Mumcu
İşveren: Bursa Büyükşehir Belediyesi
Proje Yılı: 2020
Toplam İnşaat Alanı: 73.000 m²

Bursa ili, Osmangazi ilçesinde geniş çapta, kentsel dönüşüme açılan bir bölgenin, tasarlanan ve projelendirilen, yapımı devam eden ilk projesi; İstanbul Caddesi, Karma Yapı Kentsel Dönüşüm Projesi, bulunduğu bölgenin ihtiyaçlarına hizmet eden, modern çizgiler ve çağdaş tasarım kurgusu ve bölgenin dönüşmesine yön verecek, öncü nitelikte bir anlayışı ile tasarlanmıştır. 73.000 m² proje alanına sahip, 6 bloktan oluşan projede; toplam 120 adet ofis, 30 adet dükkan-mağaza, farklı tiplerde çalışılan 195 adet konut bulunuyor. Bloklardan ikisi konut, ikisi ofis, ikisi ticaret bloğu olmakla birlikte; zemin katların tamamı ticarethane olarak tasarlanmış. Projede İstanbul Caddesi yönüne ofis blokları konumlandırılmış olup, konut blokları ana yoldan geride kurgulanmış. Ofis bloklarında tasarlanan dolu-boşlar ve hareketli kütle gabarisi İstanbul Caddesi silüetine hareket kazandırmakla birlikte, ofis kullanıcıları için sosyal alanlar tanımlıyor.





MURAT ARTU VE MİMARLIK TUTKUSU ÖĞRENCİ YARIŞMASI

"Murat Artu ve Mimarlık Tutkusu Öğrenci Yarışması" sergisi ve kolokyumu 20 Eylül 2023 tarihinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapıldı.



Türk Serbest Mimarlar Derneği'nin 2003–2006 yılları arasında 9. ve 10. Dönem Başkanlığını yapmış olan ve 2021 yılında vefat eden Murat Artu anısına Artu Ailesi tarafından "Murat Artu ve Mimarlık Tutkusu Öğrenci Yarışması" düzenlendi.

Murat Artu, yetenekli bir genç olarak ODTÜ Mimarlık Fakültesini kazanıp, ARCH101 Temel Tasarım işliği ile eğitimine başladığında aklında hep felsefe okumak vardı ve her an okul ya da bölüm değiştirmek gündemindeydi. Ne zaman ki tasarım ödevi olarak "Zaman Ölçer" konusu verildi, tutumu kökten değişti. Bunun nedeni istenenin "saat" olmamasıydı. Murat Artu da tel ve çivilerden oluşan bir nesne üretti. Bu çalışması ile en yüksek not olan "AA" alınca, içinde olduğu eğitim ortamının tam anlamıyla onun yaratıcılığını koruyan ve yücelten bir eğitim süreci olduğuna karar vererek ODTÜ'de mimarlık eğitimine devam etti. Böylece mesleğimiz nitelikli ve yaratıcı bir mimar, iyi bir düşünür kazandı.

Murat Artu anısına düzenlenen bu yarışmanın amacı birinci sınıf öğrencileri için, tıpkı Murat Artu'nun birinci sınıf deneyiminde olduğu gibi, yaratıcı, özgün düşünceleri ve tasarımları ile ortaya koyacakları başarılarını ödüllendirerek mimarlık mesleğini benimsemelerine, sevmelerine bir motivasyon sağlamak olarak tanımlanan yarışmaya temel tasarım eğitimi veren herhangi bir yüksek öğrenim kurumunda eğitim gören, "birinci sınıf" öğrencileri katıldı.

Geçtiğimiz günlerde sonuçlanan yarışmanın sergi ve kolokyumu 20 Eylül 2023 tarihinde TSMD Mimarlık Merkezinde yapıldı.





BURSA SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ'NİN KURULUŞU KUTLANDI

Bursa Serbest Mimarlar Derneğinin kuruluşu, üyeler ve meslektaşların katıldığı 23 Mayıs 2023 tarihindeki etkinlikle kutlandı.



Kuruluş amacını, "mimarlık mesleği ve mesleğin uygulanmasını geliştirmek, toplumda saygınlığını ve etkinliğini artırmak, topluma karşı sorumluluk anlayışı ile planlama ve inşaatın niteliğini yükseltmek" olarak ortaya koyan Bursa SMD'nin Kurucu Yönetim Kurulu'nda, Serbest Mimarlar Murat Cellat, Can Şimşek, Hakan Topcu, Ayhan Abanozcu, H. Murat Bostancı, Faruk Zırhlıoğlu ve Korhan Erol yer aldı Kutlamaya, Yönetim Kurulu üyelerimiz Mustafa Erkan Kaçar ve R. Güneş Gökçek katıldı. BursaSMD'yi tebrik ediyor, çalışmalarında başarılar diliyoruz.

AKDENİZ SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ KURULDU

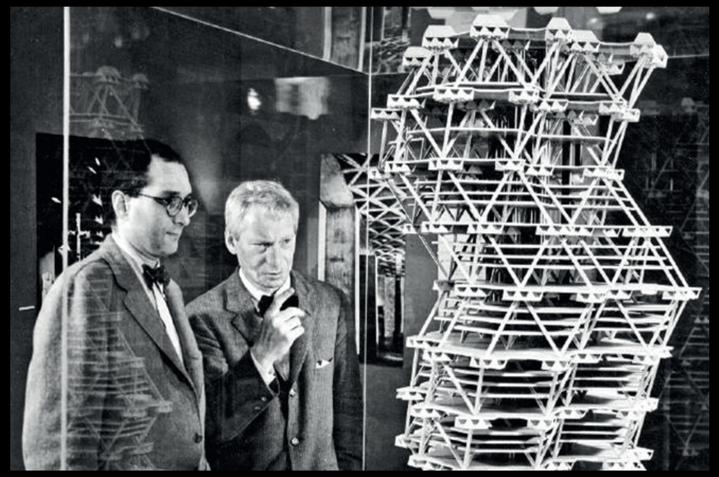
Akdeniz Serbest Mimarlar Derneği geçtiğimiz aylarda kuruldu.



Akdeniz Serbest Mimarlar Derneği'nin ilk toplantısında açılış konuşmalarını TürkSMD, İstanbulSMD, İzmirSMD ve BursaSMD başkanları ve Akdeniz Serbest Mimarlar Derneği'nin Yönetim Kurulu ile Dernek Başkanı Ali Olgu Ceylan yaptı.Dernek üyeleri ve meslektaşlarımızın katıldığı etkinliğe, derneğimizi temsilen Yönetim Kurulu Başkanı Ali Osman Öztürk katıldı. Akdeniz SMD'yi tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

CENGİZ YETKEN
1940-2023



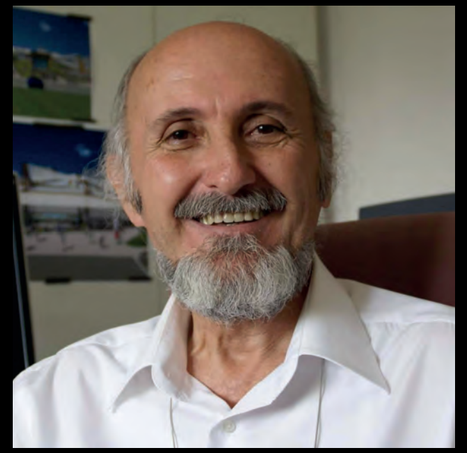


Mimar, Yazar ve Mimarlık Profesörü Cengiz Yetken 24 Eylül 2023'te Palm Springs, Kaliforniya'da hayata gözlerini yumdu. 1940 yılında Ceyhan'da doğan Cengiz Yetken, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık Fakültesi'nden ilk mezun olan öğrencilerdendi. Mezun olduktan sonra Fulbright bursuyla Pensilvanya Üniversitesi'nde Louis Kahn'ın yanında çalışmaya hak kazandı. Buradan onur derecesiyle mezun oldu, 1966 yılında ikinci yüksek lisans derecesini aldı, üniversitenin mimarlık fakültesine davet edildi ve bu sırada Louis Kahn'ın ofisinde çalıştı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, sevgili eşi Carol'la tanıştığı Ball State Üniversitesi'nde ve Virginia Üniversitesi'nde mimarlık dersleri verdi. 1981'de profesyonel mimarlık ofisinde çalışmalarına devam etmek amacıyla akademiden ayrıldı. Sonraki otuz yıl boyunca Chicago'nun prestijli firmaları Skidmore, Owings ve Merrill (SOM) ve Perkins & Will'de ve kendi ofisinde çalıştı. Çin, Angola, Bahreyn, Dubai, Türkiye, Kore, Pakistan, Hindistan, Singapur ve Hong Kong'un dışında ABD'nin çeşitli şehirlerinde eğitim ve kamu yapıları alanında uzmanlık kazanarak pek çok ödüllü proje tasarladı. Tasarımlarına hassasiyetle ve sanatla yaklaşarak işlevleri ne olursa olsun kendilerini ifade edebilen sade, her zaman şık yapılara imza attı. Ömrü boyunca uluslararası bir futbol tutkunu olan Cengiz Yetken, oyunculuk duygusunu çocukluk anılarıyla birleştirerek el yapımı masa üstü oyunu Kick-A-Shay™'in yaratıcısı oldu ve ABD'de bu tasarımıyla patent aldı. Emekliliği sırasında akıl hocası Louis Kahn'a ithaf ettiği, İngilizce ve Türkçe olarak yayınlanan "Unlearning Architecture" kitabını yazdı. Kitap, Kahn'ı ve onun mimari tasarıma bütünsel yaklaşımını anlamak için bir bağlam sağlamasının yanı sıra Cengiz Yetken'in Amerika'daki yetişkinliğe geçiş deneyimlerini kapsayan ilgi çekici bir hikayeye sahip. Cengiz Yetken mütevazi bir başlangıçla öğrenci olarak Amerika'ya göç ederek hayatının aşkıyla tanıştı ve evlendi. Profesyonel kariyerlere sahip zeki, çalışkan ve sosyal bilinci yüksek evlatlar yetiştirmesinin yanı sıra ülkesine pek çok katkıda bulunarak Amerika'da da diğer göçmenlere örnek olabilecek umut ve ilham verici hikayelerle dolu başarılı bir hayata sahipti (En sevdiği müzikal Hamilton'dan "Immigrants, we get the job done!"). Cengiz Yetken sevenleri tarafından sanat, müzik ve şiir zevkinin yanında mizah anlayışıyla cömert ruhuyla ve en çok da zekasıyla hatırlanmaya devam edecek. Yetken, vefat etmeden önce eşi Carol'a en büyük gururunun aile üyelerinin sorumlu, üretken, akıllı ve şefkatli insanlar olması olduğunu paylaşmıştı. Kızının (Melike Yetken Krilla), oğlunun (Tarık Yetken) başarılarıyla hep gurur duyuyordu. Cengiz Yetken'in ailesi, Yetken onuruna gönderilecek çiçekler yerine dua edilmesini, anısına Virginia Üniversitesi Mimarlık Akademik Destek Fonu'na (şartname ile birlikte) bağışta bulunulmasını



rica ediyor. Cengiz Yetken aktif bir akıl hocası, tutkulu ve vizyoner bir mimar olarak daima hafızalarda kalacak ve mirası geleceğin mimarlarına insanları birleştiren, onlara mutluluk veren mekanlar tasarlama konusunda rehber olmaya devam edecek. Ailesine, yakınlarına ve sevenlerine baş sağlığı dileriz.

ÇELİK ERENGEZGİN
1946-2023





Bursa Çift Yıldız Camisi.



Diyarbakır Güneş Evi.



Çelik Erengezgin'in kadrajından Ahşap Ev.

1946 yılında inşaat mühendisi bir babanın oğlu olarak dünyaya gelen ve kendi deyimiyle hasbel kader "gözümü inşaatta açtım!" diyen Çelik Erengezgin on yaşından itibaren inşaatlarda yer almış. 1964'te Almanya'ya giderek bir yıl mimari bir büroda çalıştıktan sonra 1965'te Güzel Sanatlar Akademisi'ne başlamış. 1997 yılından itibaren "mimarlık", "eğitim" ve "mimarlık mesleği açısından ülke sorunları" hakkında yazmaya başlayan Çelik Erengezgin'in makaleleri 300'ü aşkın meslek dergi ve gazetede yayınlandı. "Enerji, ekoloji ve ahşap" ana başlıkları altında iki yüz yirmiyi bulan sempozyum ve konferansta, meslek kuruluşlarında, bakanlıklarda, okullarda, üniversitelerde, TV ve radyoda, halka açık söyleşilerde yer alarak genç izleyici ve okuyucularına yol gösterici oldu. Ulusal Ahşap Birliği'nin kurucularından biri olarak ülkemizin "enerji mimarlığı" ilkelerine göre tasarlanmış, tüm enerjisini kendisi üreten ve atık vermeyen ilk "güneş evi"ni Diyarbakır'da hizmete açtı. Kendi tabiriyle "sivil toplumum gücüne inanarak; bazen alçak sesle ama genellikle haykırarak kaleme aldığım makaleler, söyleşi ve projelerimdeki fikirler şu cümlede özetlenebilir: "Düşündüğünü özgürce söylemek ve söylediğini yaşamak!..." diyen Çelik Erengezgin "Enerji Mimarlığı" ve "enerji penceresinden mimarlık" olarak özetlenebilecek, uluslararası ölçekte kavramlarıyla sürdürülebilirlik üzerine çok sayıda projeye imza attı.

SADUN ÖZEL
1946-2023

SADUN ÖZEL: BİR EĞİTİMCİ VE YÖNETİCİ'NİN ARDINDAN



Sadun Özel, Bozcaada haber gazetesi.

HASAN ÖZBAY

Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü 1990 yılında Tamer Başbuğ ile beni stüdyolarda ders vermeye davet etti. Çoğu İstanbul'dan gelen hocalar yanısıra Eskişehir'de yaşayan eğitim ekibi ile tanıştık ve çalışmaya başladık. Sadun Özel ile ilk kez o zaman karşılaştık, ama kendisini asıl tanımam sonraki yıllarda oldu. 1993 yılında Anadolu Üniversitesi ikiye bölündü ve Osmangazi Üniversitesi (OGÜ) kuruldu. Bu süreçte bölümlerin bazıları Anadolu Üniversitesi'nde kalırken, bazı bölümler de Osmangazi Üniversitesi'ne geçti. Mimarlık Bölümü de Osmangazi Üniversitesi'ne geçen bölümlerin arasındaydı.

OGÜ Mimarlık Bölümü ilk eğitim yılını Anadolu Üniversitesi içindeki eski mekanında sürdürdü. Daha sonra Odunpazarı Mahallesi'ndeki Bademlik Kampüsü içindeki bir binaya geçici olarak yerleşti. Burada bir yıl kadar eğitim sürdü. Bu esnada hemen yan taraftaki, 70'lerde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yaptırılan yapı, bölüme tahsis edildi ve burası mimarlık eğitimine uygun hale getirildi. Yapının kütlesindeki bir mekan şeffaf bir örtü ile kapatıldı, giriş holüne dünüştürüldü. Tam merkezdeki iki kat yüksekliğindeki bu alan zaman içinde bitirme jürileri ve söyleşi gibi etkinliklerin gerçekleştirildiği bir etkileşim mekanına dönüştü. Burası aynı zamanda sadece Mimarlık Bölümü'ne ev sahipliği yapan tek okul olarak da hala tek örnek.

Eğitim -özellikle proje stüdyoları- okulun kadrolu hocaları yanısıra, dönemin önemli proje ve yapılarını üreten, farklı mesleki görüşleri olan, kişilerce yürütülüyordu. Mürşit Günday, Mehmet Soylu, Mete Öz, Hayri Anamurluoğlu, Cem Açıkkol, Kaan Özer, Haldun Aşçıkoca, Erdal Sorgucu, Semra Uygur, Murat Uluğ ve Kenan Güvenç bu kişilerden hatırladıklarım. Hocaların mesleğe ve hayata olan farklı bakışları, eğitime ve stüdyolara da yansıyordu ve okulda renkli bir ortam vardı. Tabii ki çatışma da.

Bu ortam varlığını Bölüm Başkanı Sadun Özel'e borçluydu. Mimarlık Bölümü Anadolu Üniversitesi'ne bağlıyken de bazı dönemler Bölüm Başkanlığı yapan Sadun Hoca, Osmangazi dönemi boyunca kuruluştan itibaren bu görevi yüklenmişti. Kendisinin

14 Ağustos 1946'da Eskişehir'de dünyaya gelen Sadun Özel, Eskişehir Atatürk Lisesi'nden sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden (bugünkü adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) 1968'de Yüksek Mimar olarak mezun oldu. 1968-1970 tarihleri arasında Eskişehir Belediyesi'nde Fen İşleri Müdürü olarak görev aldı.1970-1974 yıllarında Eskişehir Bayındırlık Müdürlüğü'nde inşaat kontrol mühendisi olarak çalıştı. 1974-1978'de Eskişehir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde (EDMMA) asistanlık yaparken TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi temsilcisi olarak görev aldı. 1978-1980'de İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nde lisan eğitimi aldıktan sonra doktorasını 1982'de EDMMA'dan aldı. 1983'te Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nün kurucu ekibinde yer alarak bölüm başkanlığı görevini, 1993 yılında Osmangazi Üniversitesi (OGÜ) kurulana kadar sürdürdü. OGÜ (bugünkü adı ESOGÜ) Mimarlık Bölüm Başkanlığı görevini kuruluşundan emekli olduğu 2013'e kadar sürdürdü, sonrasında 3 yıl daha öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etti. Verdiği dersler arasında Tasarı Geometri, Rölöve ve Restorasyon, Yapı Bilgisi ve Mimari Proje bulunuyordu. Sadun Özel'in hayatı boyunca tasarlamış olduğu mimari eserleri ise şu şekilde: Sadun Özel Konut (1971), Metristepe Zafer Anıtı (1973), Anadolu Üniversitesi Misafirhane, Ana Giriş Kapısı, Sinema Salonu, Sinema ve Televizyon Bölümü (1983), Anadolu Havalimanı Terminali (bugünkü adı Eskişehir Hasan Polatkan Havalimanı) (1989), Eskişehir Atatürk Stadyumu Açık Tribün (1991), Bodrum Yalıkavak Tatil Köyü (1992), Bodrum Yalıçiftliği Tatil Köyü (1993), Yazılıkaya ve Çevresi Koruma, Çevre Düzenleme ve Uygulama Projesi (2009), Çukurhisar İstasyon ve Lojman (Restorasyon ve Rekonstrüksiyon) (2020).



Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü'nde dönem sonu resmi (Ayakta soldan üçüncü kişi Sadun Özel).



Uğur Tanyeli ve öğrencilerle birlikte (Soldan ikinci kişi Sadun Özel).



Yazılıkaya önünde (Sağdan ikinci kişi Sadun Özel).



Osmangazi Üniversitesi, Bademlik Kampüsü'nde dönem sonu resmi (Ayakta resme göre soldan beşinci kişi Sadun Özel).



Metistepe Anıtı.



Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü giriş Kapısı.

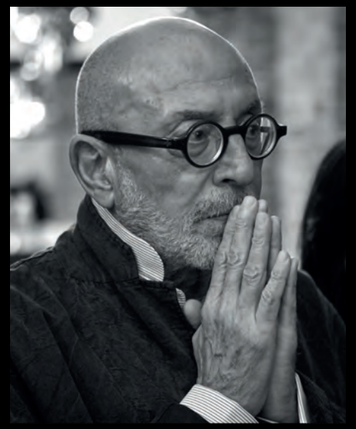
Eskişehirli olması, sadece eğitim sürecini değil, bölüm binasının yapım sürecini de kolaylaştırmıştı. Binanın Mimarlık Bölümüne verilmesinden, Kılıçoğlu firmasından tuğla bulmaya kadar çeşitli konular Sadun Özel'in kotardığı şeylerdi. Ama Özel'in yaptıklarını bunlarla sınırlandırmak haksızlık olur.

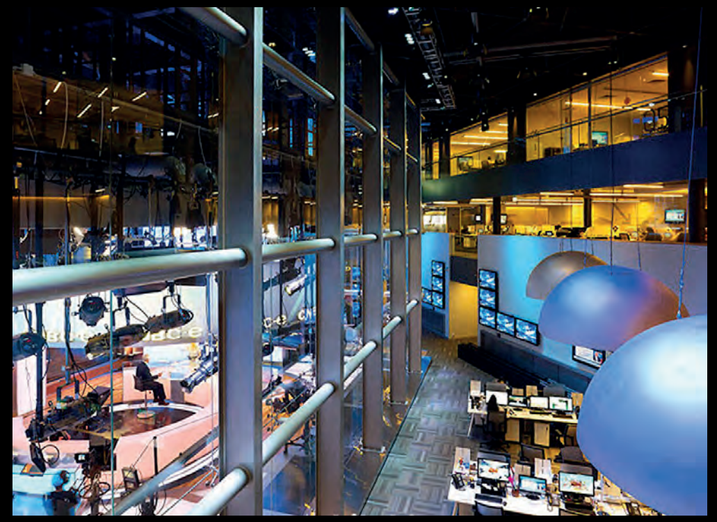
Sadun Hoca, bölüm başkanlığı yaptığı sürece –ki emekli olduğu 2013 yılına kadar 20 yıl süreyle- okulda yarattığı özgür ortam en büyük başarısıdır. Eğitimin sürmesini sağlamakla yetinip, hocaların eğitim yöntemlerine asla karışmadı ve bu durum okulda denemelere açık, sürekli kendini yenileyen, tartışan bir topluluğun oluşmasına da olanak sağladı. Farklı görüşlere sahip hocalar elbette tartışıyorlardı. Ancak bu orada kalıyor ve kişiselleşmiyordu. Bu da Sadun Özel'in kendisini ön plana almayan, hocalara alan bırakan, hoşgörülü yaklaşımı sayesinde oluyordu. Jüri haftalarında mutlaka Eskişehir'de kalır ve birlikte yemek yer, kentteki sosyal yaşama katılırdık. Bu ortamı sağlayan kişilerin başında tabii ki Sadun Hoca gelirdi.

Bir anımızı anlatayım. Jüri için kaldığımız bir hafta sonu, Eskişehir'de yeni açılan bir eğlence mekanına gitmeye karar verdik. Eğlence mekanına gittiğimizde, hepimiz erkek olduğumuz için, bizi "damsız girmek yasak" dediler ve içeri almadılar. Sadun Hoca hemen eşine telefon etti, İnci Hanım geldi ve biz "bir kadın, 7 erkek olarak" içeri girebildik. Tatil programlarını bile Özel ailesi ile yaptığımız çok oldu. Uludağ'da, Antalya'da beraber olduk. Kayak kaymayı öğrendik, denize girdik. Mimarlık ortamında tartışan, sorgulayan, birbirini eleştiren insanlar, ders dışında dost oldular ve bu da Osmangazi Mimarlık Bölümü'nün farklı kimliğinin esası oldu.

Osmangazi Mimarlık Bölümü genç bir bölüm olmasına karşın, hem çok başarılı mezunlar verdi, hem de çok özel eğitimciler yetiştirdi. Tüm bunun arkasında 26 Temmuz 2023 günü kaybettiğimiz Sadun Özel gelmektedir. Kendisini sevgiyle anıyorum.

HASAN MİNGÜ
1948-2023





NTV Stüdyoları.



D-Resort Göcek.



Doğuş Başkanlık Ofisi.



HSBC Bankası.

Midek/Mingü'nün kurucu ortağı, Yüksek İç Mimar Hasan Mingü 75 yaşında vefat etti. 1948 yılında İstanbul'da doğan Hasan MİNGÜ, 14 yaşında Sultanhamam'da kumaş dükkanında çalışmaya başladı. Pimaş'ın muhasebe bölümüne geçtikten sonra zaman içinde aynı şirketin desinatör kadrosuna alındı,oradan da grup şirketi olan Enka'ya geçti. Lise ikinci sınıfa devam ederken şirketin mimari kadrosuna alındı. 18 yaşında Çınar Oteli'nin ek inşaatına şantiye şefi oldu. O yıl Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü kazandı. Akademinin ikinci yılına geldiğinde ise mimari bir büronun sorumluluğunu üstlendi.

1975 yılında Savunma Bakanlığı inşaat bölümüne bağlı mimari kadroya alındı ve Harbiye Ordu Evi'nin ve projelerinin çizim çalışmalarını yaptı. 1980 yılında Nişantaşı'nda bir mimar arkadaşı ile ortak olarak büro açtı. Evler, sinemalar, oteller, fabrikalar gibi geniş bir yapı yelpazesi bulunan Hasan Mingü'nün mimari portföyü senelere yayılan başarılı eserleri barındırıyor. İşlerinde her zaman yeni bir hava yaratmayı başaran Hasan Mingü, D-Hotel Maris, D-Resort Göcek, HSBC Bankası, NTV Stüdyoları, Vakko Suadiye, Beykoz Yalısı, Cennet Koyu Villası, Nişantaşı Evi, Doğuş Başkanlık Ofisi gibi sayısız projeye imza attı. Ailesine, yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

RAYMOND MORIYAMA
1929-2023





Humber College Öğrenci Karşılama Merkezi, Toronto, Kanada.



Kanada Savaş Müzesi, Toronto, Kanada.



Sheridan College Hazel McCallion Kampüsü, Mississauga, Kanada.



Suudi Arabistan Ulusal Müzesi, Riyad, Suudi Arabistan.

Moriyama & Teshima Architects'in kurucu ortağı ve Kanadalı vizyoner mimar Raymond Moriyama, 93 yaşında vefat etti. Moriyama hayatı boyunca demokrasi, eşitlik ve kapsayıcılık ideallerini yansıtan insancıl binalar tasarlamaya odaklandı. Aralarında Kanada Savaş Müzesi ve Ontario Bilim Merkezi'nin de bulunduğu dünya çapındaki önemli binalarıyla ün kazandı. 1929'da Vancouver'da doğan Moriyama, 1954'te Toronto Üniversitesi'nden Mimarlık lisans derecesini ve 1957'de McGill Üniversitesi Mimarlık Okulu'ndan Şehir Planlama alanında Yüksek Lisans derecesi aldı. İlk büyük projesi 1964'te tamamlanan Ontario Bilim Merkezi'ydi.

Moriyama, İkinci Dünya Savaşı sırasında Slocan toplama kampında çocukken, Japon etnik gruplarını sınıflandıran Kanada hükümetinin sert muamelesinden kaçmak için ilk kez ağaç ev inşa etmeye başlayarak mimarlığa ilgi duyduğunu anlatıyor. Bu ilk inşa deneyimi daha sonra onun bazı önemli eserlerini, Tokyo'daki Kanada büyükelçiliğini ve Kanada Savaş Müzesi'ni etkilemiş ve mimar kariyeri boyunca mimarlığın içindeki insani yönü bulmaya çalışmış.

Moriyama, 1997'de Kanada'daki en önemli ödüllerden biri olan RAIC Altın Madalyası'nı ve 2010'da Japon kültürünün dünya çapında tanıtılmasındaki etkisi ve kararlılığı nedeniyle Sakura Ödülü'nü almış. Hayatı boyunca ofis, kamusal alanlar müzeler gibi çeşitli program ve işlevleri kapsayan büyük ölçekli projeleri tamamlamaya devam etti. Bunlar arasında Toronto öğrencileri ve sakinleri için odak noktası görevi gören Humber College Öğrenci Karşılama Merkezi, Mississauga, Kanada'daki UTM İnovasyon Merkezi ve Colla'da tasarlanan Sheridan College Hazel McCallion Kampüsü, Metropolitan Toronto Referans Kütüphanesi, Toronto'daki Bata Ayakkabı Müzesi ve Riyad'daki Suudi Arabistan Ulusal Müzesi yer alıyor.

ZVI HECKER
1931-2023

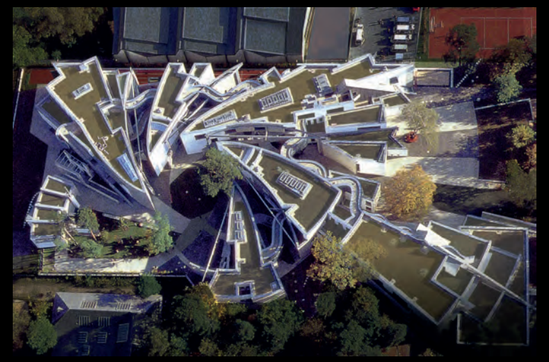


Uluslararası alanda tanınan ve İsrail'de modernizmin etkili figürü, ressam, illüstrasyon sanatçısı ve mobilya tasarımcısı olarak Polonyalı-İsrailli mimar Zvi Hecker, 92 yaşında hayata veda etti.Kariyeri boyunca geometri ve modülerliği asimetri sarmal karmaşık kompozisyonlarla birleştiren Hecker, İsrail'in Ramat Gan kentindeki Spiral Apartman (1981–1989), Berlin'deki Heinz-Galinski-Schule (1992–1995), Negev Çölü'ndeki Sinagog dahil olmak üzere çeşitli ölçek ve programlardaki pek çok projeye imza attı.

1931'de Polonya'nın Kraków kentinde doğan Zvi Hecker, mimarlık eğitimine Krakow Polytechnique'te başladı. Kısa bir süre sonra İsrail'e göç etti ve burada Technion-İsrail Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Okulu'na kaydoldu. Mimar olarak kariyerine başlamadan önce ayrıca Avni Sanat ve Tasarım Enstitüsü'nde resim eğitimi aldı.

1970'ler ve 1980'ler boyunca Zvi Hecker, Negev Çölü'ndeki Askeri Akademi ve Kudüs'teki Ramot Konutu da dahil olmak üzere birçok büyük ölçekli projede çalıştı. Bu süre zarfında Ramat Gan'da ikonik Spiral Apartman'ını da tasarladı. Zvi Hecker 1991 yılında Berlin'e taşındı. Almanya'daki çalışmalarını Duisburg'daki Yahudi Kültür Merkezi ve Berlin'deki Lindenstrasse Sinagogu Anıt Alanı'nda Micha Ullman ve Eyal Weizman ile iş birliği yaparak sürdürdü.

"Çalışmalarımda tutarlı görünen şey, insanların hayranlıkla dolaşabileceği müstakil binaların olmaması.Binalarım çoğu zaman bir şehrin görünümüne dönüşme eğilimindedir." diyen Hecker, 1996'da Alman Mimarlık Eleştirmenleri Ödülü'ne ve 1999'da Tel Aviv, İsrail'de Rechter Mimarlık Ödülü'ne layık görüldü. Ayrıca Venedik Mimarlık Bienali'nin çeşitli edisyonlarına katıldı ve ABD'deki üniversitelerde misafir profesör olarak görev yaptı.



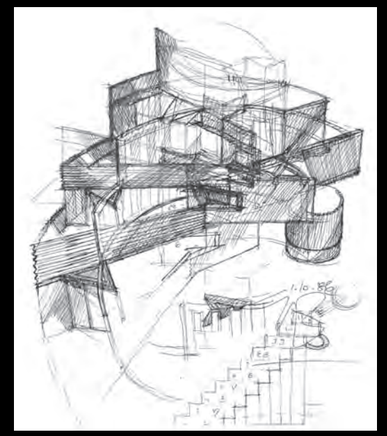
Heinz-Galinski Okulu, Berlin, Almanya.



Sinagog, Negev Çölü, İsrail.



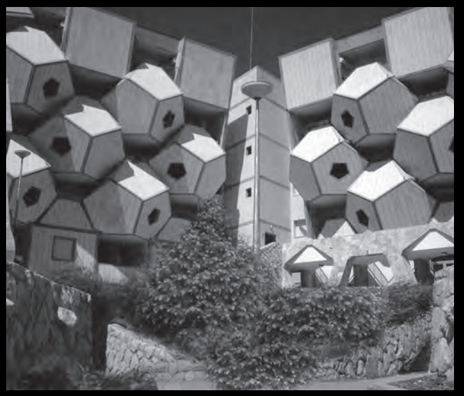
Spiral Apartman, Ramat Gan, İsrail.



Spiral Apartman eskiz çalışması.



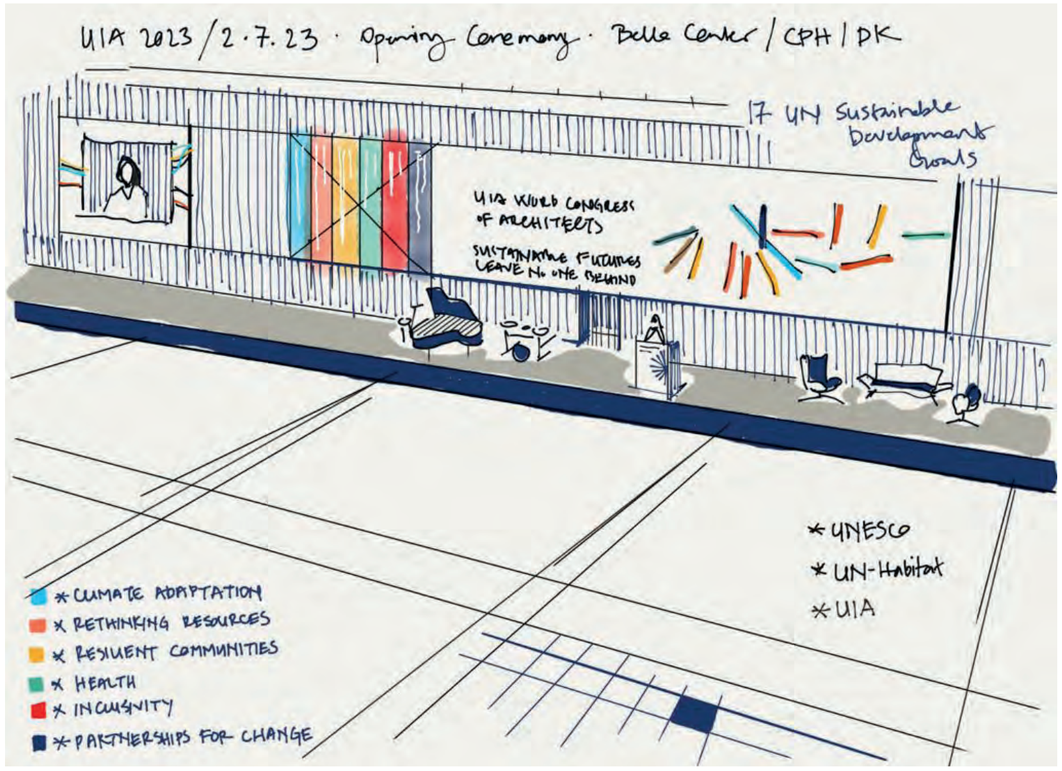
Yahudi Kültür Merkezi, Duisburg, Almanya.



Ramot Polin Konutları, Kudüs, İsrail.

“UIA 2023” KOPENHAG VE DENEYİMLER

N. BURAK BİCAN, DR. MİMAR.



Resim 1. Kongre açılışı, büyük salon.

Bu yazı, “Serbest Mimar” okuyucularının Mimarlık mesleğinin en zirve etkinliğine dair hafızalarını tazelemek, bu yıl kongreye ev sahipliği yapan ve benim de uzun süre yaşadığım Kopenhag kentini “Dünya Mimarlık Başkenti” yapan etmenlerle birlikte tanıtmak ve kongredeki kişisel deneyimlerimi bu altlıkla harmanlayarak biriktirdiklerimi paylaşmak üzere hazırlanmıştır. Öte taraftan, çizilen çerçeve, batmak üzere olan bir ekonomiden “Dünya Mimarlık Başkenti” üreten bir düzenin, yapılı çevre ve mimarlık alanına dair önceliklerini nasıl kurguladığını özetleyerek, coğrafyamızdaki mimarlara ve politik aktörlere ilham vermeyi hedeflemektedir.

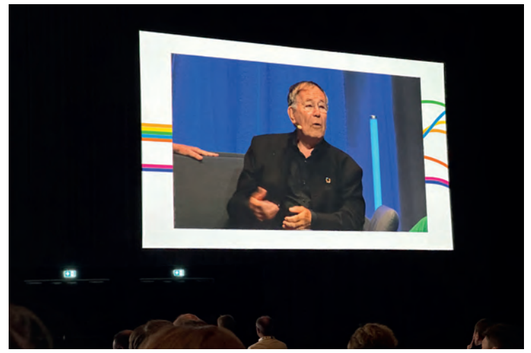
UIA 2023: Örgüt ve Kongre

UIA (Union Internationale des Architectes), Dünya Mimarlar Birliği, 1948 yılında İsviçre'nin Lozan kentinde kurulmuştur. Merkezi Paris'te olan örgüt, ulusal profesyonel mimarlık örgütlerinin şemsiyesini oluşturan bir federasyon yapılanmasıdır. Örgütün amacı, dünya mimarlarını bir araya getiren kurumsal bir temsil yapısı oluşturmak, kamu politikalarını yönlendirmek ve mimarlığı toplumsal ihtiyaçların hizmetinde kullanılmak üzere geliştirmek olarak ifade edilmektedir (1). Örgüt, UNESCO, UNCHS, ESOSOC, UNIDO gibi Birleşmiş Milletler'e bağlı birçok ajans, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) tarafından tanınan tek küresel mimarlık örgütüdür. UIA, Türkiye'nin de aralarında olduğu 100'den fazla ülke ve bölgede temsil edilmektedir (2). Türkiye'de bu görevi TMMOB (Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği) Mimarlar Odası üstlenmektedir.

UIA, kuruluşundan bu yanda üç yılda bir düzenlediği kongrelerle dünyadaki mimarlık ve yapılı çevre sorunlarını ele almakta, farklı coğrafyalarda yaşayan mimarların buluşmasına önayak olarak mimarlık ortamına dair güncel ve gelecekte doğması muhtemel sorunların çözümü için bir düşünce ve tartışma ortamı yaratmaktadır (3). Örgüt, 2017 yılında UNESCO ile başlattığı ortak girişimle, UIA Dünya Kongresi'ne



Resim 2. Finger Plan



Resim 3. Jan Gehl



Resim 4. Yeni Metro

ev sahipliği yapan kenti “Dünya Mimarlık Başkenti” olarak belirlemeye başlamıştır. Dünya Mimarlık Başkenti, UIA ve UNESCO'nun mimari üretim adına benimsediği değerleri ileri seviyede uygulayan aday kentler arasından seçilmektedir (4). 2020 yılında ilk olarak Rio de Janeiro'nun bu unvanla yaptığı ev sahipliğinin ardından, bu yıl temmuz ayının başında Danimarka'nın başkenti Kopenhag aynı unvanla kongreyi organize etme görevini üstlenmiştir.

Kopenhag'daki son kongrenin mottosu “Sürdürülebilir Gelecekler – Kimseyi Geride Bırakma” olarak belirlenmiştir. Bu çerçeve, bir yanıyla 1980'li yıllardan beri gündemde olan sürdürülebilirlik sözcüğünün basmakalıp bir biçimde tekrar dile getirilmesi olarak görülebilir. Ancak 6 yıldır yapılan hazırlık süreci içerisinde bu tema hem UIA hem de BM tarafından derinlemesine ele alınmış ve yoğun bir farkındalık kampanyası yürütülmüştür. BM, 2015 yılında yayınladığı 2030 Sürdürülebilir Gelişme Ajandası'nda bu çerçeveye ilişkin on yedi temel amaç belirlemiştir: Fakirliği sonlandırmak, sıfır açlık, iyi sağlık ve refah, kaliteli eğitim, cinsiyet eşitliği, temiz su ve sağlık, erişilebilir ve temiz enerji, nitelikli iş ve ekonomik büyüme, endüstri, yenilikçilik ve altyapı; eşitsizliklerin azaltılması; sürdürülebilir kentler ve toplumlar; sorumlu tüketim ve üretim; iklim hareketi; suyun altındaki hayat; karadaki hayat; barış, adalet ve kurumlar; ve tüm hedefler için ortaklıklar. Genel olarak bakıldığında bahsi geçen ifadeler in uzun süredir küresel ve yerel kurumların farklı ölçeklerde ele aldığı konular olduğu söylenebilir. Hedef olarak gösterilen 2030 yılına sadece yedi yıl kalmışken, dünyada kaynakların dengesiz dağılımı nedeniyle ortaya çıkan çokça eşitsiz ve adaletsiz durumdan halen söz edilebilmektedir. Yine de mimarlığın bahsedilen kapsamlı hedeflere ulaşmada bir araç olarak görülmesi ve mimarların yaratıcı güçlerini bu yönde kullanmaya yönlendirilmeleri önemlidir.

2023 yılındaki kongre dünyada mimarlık alanındaki araştırma ve uygulamaları bir araya getirmek ve düşünce alışverişini sağlamak üzere bilimsel bir bölümü de örgütlemiştir. Bu bölüm bahsedilen 17 hedefle de ilişki kurmak üzere belirlenmiş altı temada ele alınmaktadır. Her bir tema gelecekteki olası senaryolara yönelik atılacak tasarım adımları çerçevesinde tarif edilmiştir. Buna göre, iklim uyumu için tasarım; kaynakları yeniden düşünmek için tasarım; dirençli toplumları için tasarım; sağlık için tasarım; dahil edicilik için tasarım; değişime yönelik ortaklıklar için tasarım biçiminde başlıklar belirlenmiştir (5).

Kopenhag: Dünya Mimarlık Başkenti Olmaya Giden Yol

Almanya'nın hemen kuzeyinde, kuzey ülkelerinin en güneyinde yer alan Danimarka, uzun yıllar İsveç'in de içinde yer aldığı Danimarka Krallığı'nın son parçasıdır. Monarşinin varisi olan Kraliçe Margrethe ülkenin temsili lideri konumundadır. Danimarka, 1980'li yıllarda büyük bir ekonomik bunalım yaşar; İkinci Dünya Savaşı ve sonraki petrol krizi ülkeyi ciddi bir finansal karmaşa dönemine sokar. Ne var ki bu durum, 1990'ların başında parlamentonun radikal kararlar almasını sağlar; aynı hinterlandı paylaştıkları İsveç'le birlikte ortak altyapı çalışmaları yapmak üzere projeler geliştirilir. Havalimanının genişletilmesi, Malmö ile Kopenhag arasına tren ve araç trafiğini bağlayacak Øresund köprüsünün yapılması, kent içi raylı ulaşım altyapısının yenilenmesi, üniversite ve kültürel kurumların restorasyonuyla ülkeye nitelikli nüfus göçünün sağlanması geliştirilen politikanın temel fiziksel kararları olarak



Resim 5. Kopenhag Müzesi



Resim 6. DAC (Danimarka Mimarlık Merkezi) "So Danish!"

belirlenir. Kopenhag kenti, Danimarka'nın hem başkenti hem de dünyaca ünlü lojistik firması Maersk'in de merkezinin bulunduğu en önemli limanıdır. Bahsedilen yatırımların çoğunluğu bu kentin içinde veya civarında gerçekleşir. Limanın kuzey ve güneyinde dolgu alanları planlanarak bir yandan barınma ve istihdam kapasitesi arttırılır, bir yandan kentin küresel ısınma durumunda yükselmesi öngörülen deniz suyu seviyesine karşın dirençliliğini yükseltici önlemler alınır. Dolayısıyla, 1990'lar sonrasında kentte hızlı bir altyapı, yenileme, restorasyon ve yeni yapı üretimi başlar.

Kopenhag kentinin altyapı iskeleti 1947 yılında belirlenen "Finger Plan" (Parmak Planı) ile oluşturulur. Öğrencilik dönemimde birinci sınıfta ODTÜ'de okutulan "Mimarlığı Deneyimlemek" kitabının yazarı Steen Eiler Rasmussen'ın kaleminden çıkan bu plan, kentin tüm banliyö hatlarını birleştirmesi, konut istihdam ilişkilerini gözetmesi ve yeşil alanları korumayı öncelemesiyle dünya literatüründe de bilinen bir çalışmadır (6). Bugün, "aya"sında kent merkezini "parmak boğumları"nda ikincil merkezleri ve banliyöleri bulunduran planın ana kararları korunmakta, kentin gelişmesi bu plana sadık kalınarak düzenlenmektedir. Bahsedilen altyapı ve genişleme çalışmaları da bu planla bütünleşmiş biçimde yürütülmektedir.

Kentin metrosunu finanse etmek üzere geliştirilen model ilginçtir. Kentin güneyindeki geniş bir dolgu alanı olan "Amager" ve "Islands Brygge" bölgeleri yapılaşmaya açılır. Belediyenin özerk şirketin olan "By&Havn" (Kent ve Liman), "Ørestad" adındaki bu bölgenin master plan yarışmasını organize eder. Sonraki yıllarda bu alan parça parça ihale edilir. Elde edilen gelir ile Kopenhag bugünkü gelişkin metro ağını da finanse etmiş olur. Bu model daha sonra kentin farklı bölgelerindeki planlama ve finansman süreçlerine örnek oluşturur. Nordhavn, Sydhavn ve Carslberg bölgelerindeki yenileme ve yapılaşma çalışmaları ve süreç içerisindeki deneyimlerin artarak birbirini desteklemesiyle çok daha nitelikli çevrelerin oluşturulması sağlanır.

Kentin yükselen çevresel niteliğinin arkasında daha derin bileşenler de vardır. Danimarka Kültür Bakanlığı 1994 yılından bu yana Mimarlık Politikası belgeleri de yayınlamakta ve bunları yerel ve küresel paydaşlarla paylaşmaktadır. 2014'te son versiyonu (Putting People First) yayınlanan bu politika belgelerini, kamusal mekanlar, yerel yönetimleri rolü, çevresel, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik temel bileşenleri oluşturmakta; mimarlık önemli bir "ihraç" değeri olarak tanımlanmakta; genç mimarların eğitimi ve iş yapmaları öncelenmekte; mimarlık yarışmaları nitelikli çevreler üretmenin öncelikli yolu olarak yüceltilmektedir. Merkezi mimarlık politikalarının yerelde de belediyelerin hazırladıkları politika dokümanlarıyla desteklendiği, bu anlamda Kopenhag belediyesinin de ayrıntılı yerel politikalar geliştirdiği hatırlatılmalıdır.

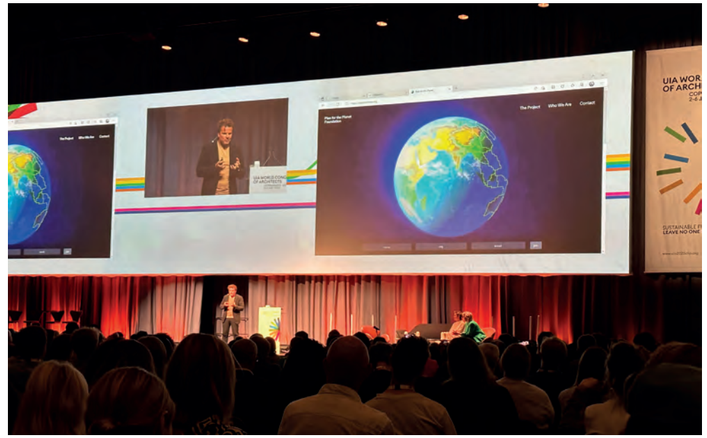
Kentin en önemli değerlerinden biri yaya ve bisiklet trafiğinin öncelenmesidir. UIA 2023'ün de ana konuşmacılardan biri olan Danimarkalı ünlü mimar ve teorisyen Jan Gehl, 1960'lı yıllarda kentin araç odaklı "keşmekeş"ten kurtulabilmesi için yoğun bir ikna süreci yürütmüş, sonraki dönemlerde hem Kopenhag'ın bugünkü haline kavuşmasına önayak olmuş hem de aralarında Vancouver ve Melbourne gibi dünyada yaşanabilirlik sıralamalarında en üstlerde yer alan kentlerin de bu ilhamla dönüşümünde pay sahibi olmuştur. Gehl'in temel stratejisi "binalar arasındaki hayat"ın öncelenmesi , modernizmin getirdiği "obje" temelli mimarlık anlayışı yerine "mekân" temelli planlama ve tasarım kararlarının benimsenmesidir (7).

Gehl'in altmış yıldan öncesine temellenen danışmanlığı ve yol göstericiliği sayesinde, bugün kentin hem merkezinde hem de banliyölerinde kesintisiz bir bisiklet ve yaya dolaşımı sağlanmaktadır. 2017'den bu yana Kopenhag'da evden işe işten eve yapılan yolculukların yarısından fazlası bisikletle gerçekleşmektedir.

Kopenhag'da artan kentsel kalitenin bir diğer destekçisi de son üçüyle doğrudan tanışma fırsatını bulduğum "Kent Mimarları"dır. Eski bir gelenek olan bu kurumsallaşmış yapı, belediyenin (kommune) doğrudan danışmanlığını sağlamaktadır. Kent mimarları, açık çağrı ile yüksek nitelikli mimarlar arasından belirlenir. Özellikle 2000'ler başından göreve gelen Jan Christiansen ve sonrasında görevi devralan Tina Saaby ve bugün görevi yürüten Camilla van Deurs kentin tüm öğelerinin ve kamusal mekanlarının yükselen niteliğinde büyük pay sahibi olmuşlardır. Kent mimarı, kentte özellikle stratejik yapılaşma ve mimari kararların alınması sırasında belediye başkan ve yardımcıları ile ilgili teknik ve çevre dairesine destek verir, yönlendirmeler yapar; belediye ve halk arasında mimarlık alanına ilişkin iletişim kurulmasında görev alır. Yürütülen yarışmalarda alan belirlenmesinde, jürilerin tespitinde, şartname oluşturulmasında; bölgesel veya yapı bazında verilen yenileme kararlarında kent mimarlarının önerileri yol göstericidir.

Danimarka'da özellikle 2000'ler sonrasında yürütülen mimarlık politikalarına paralel olarak sadece ülkede değil yurtdışında da başarılı olan birçok ünlü mimar yetişmiş ve bu mimarlar üstün kaliteli işlere imza atmışlardır. Kopenhag'da, benim de doktora çalışmalarımın bir bölümünü yürüttüğüm, Kraliyet Akademisi ile Aarhus ve Aalborg Üniversiteleri'ndeki mimarlık bölümleri ülkenin önemli mimarlık okullarıdır. BIG'in kurucusu Bjarke Ingels, COBE'nin kurucusu Dan Stubbegaard Kraliyet Akademisi mezunlarıdır. Onlardan daha tecrübeli kuruculara sahip 3XN, SHL, Arkitema, Henning Larsen, Lundgaard & Tranberg, Dissing+Weitling gibi birçok firma da son yirmi yılla kentin başta liman bölgesi olmak üzere birçok yerinde ilham verici işlere imza atmışlardır.

Kopenhag'ın kent olarak, UIA'ya ve "Dünya Mimarlık Başkentliği"ne sadece yıllar içindeki dönüşümüyle değil aynı zamanda pratik olarak da yakın dönemdeki küçük kentsel katkılarla da hazırlandığı söylenebilir. Kentin merkezinde tüm kritik mekanları ve çekim noktalarını birleştiren metro ringinin (Cityringen) yakın zamanda faaliyete geçirilmiş olması önemlidir. RESIM Kentin tarihsel ve mimari gelişimini üst düzey bir beceri ve



Resim 7. Bjarke Ingels.



Resim 8. Mimarlar Odası.

yenilikçi içerikle ile ifade eden Kopenhag Müzesi (Københavns Museum) 2020 yılında açılmıştır. DAC – Danimarka Mimarlık Merkezi, Danimarka mimarlık ve planlama tarihinin tüm kritik bileşenlerinin derinlemesine ve etkileyici olarak düzenlendiği "So Danish!" adlı sergiyi 2023 yılında UIA katılımcılarının kongre boyunca ücretsiz olarak ziyaretine açmıştır.

Deneyimler: Memlekete "Memleket"ten Dersler

2005 yılında UIA kongresi İstanbul'da düzenlendiğinde ODTÜ'den bir grup arkadaşımızla mihmandarlık görevi için başvurmuş, bu sayede bir aya yakın sürede hem kenti gezmiş hem de kongreyi yerinde izleyebilmiştik. Taşkışla ve Kongre Vadisi civarında düzenlenen etkinlikten aklımda kalan, hala popülaritelerini koruyan Peter



Resim 9. Orestad Streethall - The Mountain, BIG.



Eisenmann, Charles Corea, Mario Botta ve Moshe Safdie'yi; o dönem en bilinen ürünlerini vererek çoğumuzu kendine hayran bırakan Zaha Hadid'i; "yeşil" mimarlık akımının öncüsü (!) Ken Yang'ı ve yine o yıl UIA altın madalyasını alan Tadao Ando gibi "star" mimarları görmüş olmaktı.

2023 UIA Kongresi'nin Kopenhag'da düzenleneceğinden birkaç yıl öncesinden haberdar olmuştum. Hayatımın altı yıla yakın bir bölümünü geçirdiğim Kopenhag benim için özel bir şehirdi. Doktora ve doktora sonrası çalışmalarım sırasında, kentin gelişim sürecine dair geniş bir deneyim ve araştırma olanağı elde etmiştim. Akademik yayınlarımın çoğunluğunda bu kentin çeşitli alanlarını derinlemesine inceleme şansım olmuştu. O nedenle UIA 2023'ün bilimsel bölümü için çağrıya çıkıldığında bunu bir fırsat olarak gördüm. Akademisyen dostum Gizem Deniz Güneri ile yürüttüğümüz ve Türkiye'de son dönem açılan mimarlık yarışmalarını değerlendirdiğimiz çalışma, seçici kurul tarafından sunulmaya değer görülen 250 çalışma arasına seçildi. Ancak, akademik bütçemiz yüksek katılım bedeli, yol ve otel masraflarını karşılamaya yetmiyordu. Neyse ki, bölüm başkanımızın verdiği fikirle, kongrenin mottosunu organizasyon yetkililerine "...umarız bizi geride bırakmazsınız." biçiminde sonlandırarak yazdığımız e-posta ile hatırlatmamız işe yaradı (8). Katılım ücretinin büyük bölümünün karşılanması, kongre yönetiminin sözü edilen değerlere bağlılığına dair başarılı bir test sayılabilirdi.

UIA Kongresi, Kopenhag'ın Ørestad bölgesinde yer alan 3XN firmasının tasarladığı Bella Center yapısında düzenlendi. Yapı, bölgedeki yatay silüette yüksekliği ve asimetrik duruşuyla kendini belli eden, zeminde yayılan bir otel kompleksi olarak son dönemde çokça ulusal ve uluslararası etkinliği ev sahipliği yapmıştı. UIA Kongresi için seçilen yapının ana salonu, açılış ve kapanış konuşmaları ile anahtar konuşmacıların sunum ve tartışmalarına ev sahipliği yaptı. Son yıllarda, "star mimarların", 90'lı ve 2000'li yıllara kıyasla ön planda olmadığı bir dönemde Francis Kere, Kunle Ayademi, Jan Gehl ve Bjarke Ingels'ten başka ön plana çıkan isimler çoğunlukla sivil girişimlerde veya yerel yönetimlerde yenilikçi roller üstlenen kişiler ve aktivistler oldu.

Öte yandan, Bella Center, kentin 1990'lar sonrası ilk gelişme bölgesi olarak planlanan ve inşaata başlanan alan olan Ørestad'ta bulunmaktaydı. Ørestad'ın çokça prestijli firmanın merkezi olan nitelikli ofis yapılarını, kalabalık bir konut stoğunu, Danimarka'nın ulusal TV'si DR'ın merkez stüdyolarını ve Kopenhag Üniversitesi'nin kampüsünü kapsıyor oluşu, kongreden artan vakitlerde Türk katılımcılarla yaptığımız kent gezilerinde çokça mimarlık yayınında öne çıkmış yapıyı yerinde görme fırsatı tanıdı. Ancak diğer bir yanda, Jan Gehl, kongre sırasında DAC'ta yapılan paralel etkinlikte Ørestad'a yönelik yıllardır sürdürdüğü eleştirisini yineliyor; yapılar arası mekanın insan odaklı tasarımındaki eksiklikler nedeniyle, bu bölgede yapılan planlamanın kente dair kısıtlı sayıdaki hoşnutsuzluklarının başında olduğunu hatırlatıyordu.

Çalışmamızı, yürütücülüğünü ODTÜ'den tanıdığım mimar Merve Bedir ve Mimar-Aktivist Sandi Hilal'in yaptığı "Design for Partnerships for Change - Değişime Yönelik Ortaklıklar için Tasarım" isimli panelde sunduk. Katılımcıların temayı farklı yönleriyle ele aldığı panelde, Ankara ve İstanbul'da yerel yönetimlerce son beş yılda açılan yarışmalarda aktörler arasındaki iletişim, süreçlerdeki zaman baskısı ve gecikmeler ile örgütlenmelerdeki yapısal sorunları ortaya çıkardığımız araştırmamız ilgi



Resim 11. Nordhavn yenileme.

topladı. Buna ek olarak, çalışmamızın kabul edildiği süreçte ülkemizde yaşanan deprem felaketinin, dünya mimarlarının bir araya geldiği böylesi büyük bir organizasyonda bir biçimde paylaşılması gerektiğini düşündük. Bilimsel Yürütme Kurulu bu talebimizi de olumlu karşıladı ve kongre yapısının içindeki tematik bir pavyonda (Rebuilding Pavillion) soru cevap düzeninde organize edilen söyleşiye ana konuşmacı olarak katılma fırsatı bulduk. Paylaştığımız özete alternatif olarak editör ekibinin belirlediği "Bad Architecture Makes Good Business" başlığıyla bir saate yakın süren bir oturumda 6 Şubat depremlerinin etkilerini, sonrasında yürütülen mekansal süreçleri ve gelecekteki senaryolar konusundaki düşüncelerimizi paylaştık.

Türkiye için altı çizilebilecek önemli bir not, Gazi Üniversitesi'nden Semra Aslan Selçuk ve Esra Özkan Yazgan'ın "Active Collaboration in Architectural Design Studio: Enhancing Knowledge Networks for Excellence in Pedagogical Practice" başlıklı mimari tasarım stüdyosu kurgusu ile mimarlık eğitiminde yenilikçilik ödülünü almalarıydı. Öte yandan, Türkiye adına Mimarlar Odası için ayrılmış nişin çoğunlukla boş kalması ve Türkiye Mimarlığı adına güncel söz söylemeyen birkaç posterle "dekore edilerek" "geçiştirilmiş" olması görüştüğüm tüm Türk ziyaretçilerinin paylaştığı bir "hayal kırıklığı" oldu. Her ne kadar temas ettiğim Mimarlar Odası delegeleri son ana kadar katılımlarının netlik kazanmadığını ve ekonomik gerekçelerle nitelikli bir hazırlık yapılamadığını kabul etseler de kısıtlı zaman-da az ama nitelikli çözümler geliştirilmesi ehil Türk mimarların çok da zorlanmayacağı bir iş olsa gerekti.

Ziyaretin en keyifli anları ise kent gezileri oldu. Mihmandarlığını yaptığım, farklı alanlarda ayrı küçük gruplarla yapılan bu gezilerde kentin tarihselliğini ve gelişme sürecini, yapılı çevrenin doğrudan içinde bulunarak meslektaşlarla paylaşmak mutluluk vericiydi. Bu gezilerde, Ørestad, Indreby (kent içi) ve Nordhavn (kuzey liman) alanlarının güncel durumunu keşfetmek ve 2012 yılından bu yana yavaş ama emin adımlarla gelişimine doğrudan şahit olduğum kentin sağlıklı biçimde dönüştüğünü görmek, "bir yanıyla Kopenhag'lı olmak"tan kaynaklanan kıvancımı arttırdı.

Kongrenin son gününde, Kongre Başkanı Natalie Mossin'in ifade ettiği on maddelik özet çerçeve hemen hemen tüm oturumlarda tartışılan çevreci gündemi özetler nitelikteydi. Her ne kadar, bu kararların bağlayıcılığı ve uygulamalarda bu çerçevenin benimsenmesi sorgulanacak olsa da söz edilen prensiplerin düşünmeye değer olduğuna inanıyor; basit bir internet taramasıyla kolayca bulunacak bu prensipleri bu yayında Türkçe olarak da kayda girmesi açısından çevirerek paylaşıyorum: 01: Mimarlıkta insan onuru ve etkinliği temeldir; dışlamanın hiçbir güzel yanı yoktur. 02: Bizler inşa ederken, planlarken ve yapılı çevreyi geliştirirken öncelikle geride bırakılma riski olan insanların yerleri düşünülmelidir. 03: Öncelik mevcut yapıların yeniden kullanılmasına verilmelidir. 04: Hiçbir yeni yapılaşma yeşil alanları ortadan kaldırmamalıdır. 05: Yapısal bağlam ne olursa olsun doğal ekosistemler ve besin üretimi sürdürülmelidir. 06: Şayet yeniden kullanım mümkünse, hiçbir bakir mineral madde kullanıma sokulmamalıdır. 07: İnşaat sürecinde hiçbir çöp üretilmemeli veya geride bırakılmamalıdır. 08: İnşaat için malzeme ararken öncelik yerel ve yenilenebilir olanlara verilmelidir. 09: İnşa ettiğimiz her şeyde, hapsedilen karbon bırakılan karbon ayak izinden fazla olmalıdır. 10: Yapılı çevreyi geliştirirken, planlarken ve inşa ederken, her faaliyet su ekosistemleri ve temiz su kaynaklarına olumlu katkıda bulunmalıdır (9).

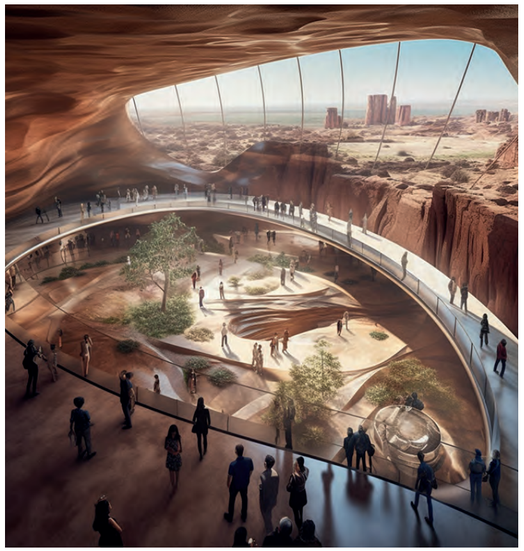
UIA 2023, 2018'de ayrıldığım kente uzun aradan sonra tekrar ve bu kez dışarıdan bir göz olarak bakma fırsatını tanıdı. Altını çizmek gerekir ki, UIA'nın BM ile öne çıkardığı 17 değeri, halen savaşların sürdüğü ve eşitsizliklerin giderek derinleştiği bir dünyada 2030 yılına kadar eş zamanlı olarak sağlamak ne gerçekçi ne de olası. Dünya'nın kuzeyi ile güneyi, batısı ve doğusu -hatta Orta Doğusu- arasında hala büyük refah farkları bulunmakta. Bu taraftan baktığımızda bu uçurumları kapatmak üzere sarf edilecek çabaların mimarlık alanıyla sınırlı olamayacağı da katıksız bir gerçek. Öte yandan, yazının kısıtlı çerçevesine dönersek, Kopenhag'da bahsedilen hedeflerin bütünüyle olmasa da çoğunlukla karşılandığını söylemek abartı olmaz. Aslına bakılırsa, "Dünya Mimarlık Başkenti" gibi üstün bir rütbenin sadece kongreye ev sahipliği yapabilmek üzere bir dizi organizasyon ihtiyaçlarını yerine getirmekle mümkün olmaması gerektiğinin altı çizilmeli. Bu anlamda sonraki yıllarda UIA'nın bu nitelikte kaç kent bulabileceği de sorgulanabilir. Bizim alabileceğimiz en açık ders ise kararlı ve tutarlı politikaların er ya da geç olumlu sonuç verme olasılığını azımsamamak ve mimar olarak gücümüze inanmak gerektiğidir.

NOTLAR VE KAYNAKÇA

1.https://www.uia-architectes.org/en/
2.https://www.uia-architectes.org/en/about/about-the-uia/
3.Bazı dönemlerde bu aralıkların iki olarak düzenlenmesi veya zorunlu sebeplerle bir yıl kadar ertelenmesi gibi istisnalar yaşanmıştır.
4.https://www.uia-architectes.org/en/architecture-events/world-capitals-of-architecture/background
5.https://uia2023cph.org/science-track/
6.Experiencing Architecture - Om at Opleve Arkitektur"
7.Bkz. Life Between Buildings, Jan Gehl.
8."... we hope you will not leave us behind."
9.https://uia2023cph.org/

ROCKSCAPES: CARVED COMMUNITIES FOR UTOPIAN LIVING

Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümü Araştırma Görevlisi Melek Demiröz katıldığı Uluslararası "AI Architecture Competition: Utopia 2023" Fikir Projesi Yarışması'nda birincilik ödülü kazandı.

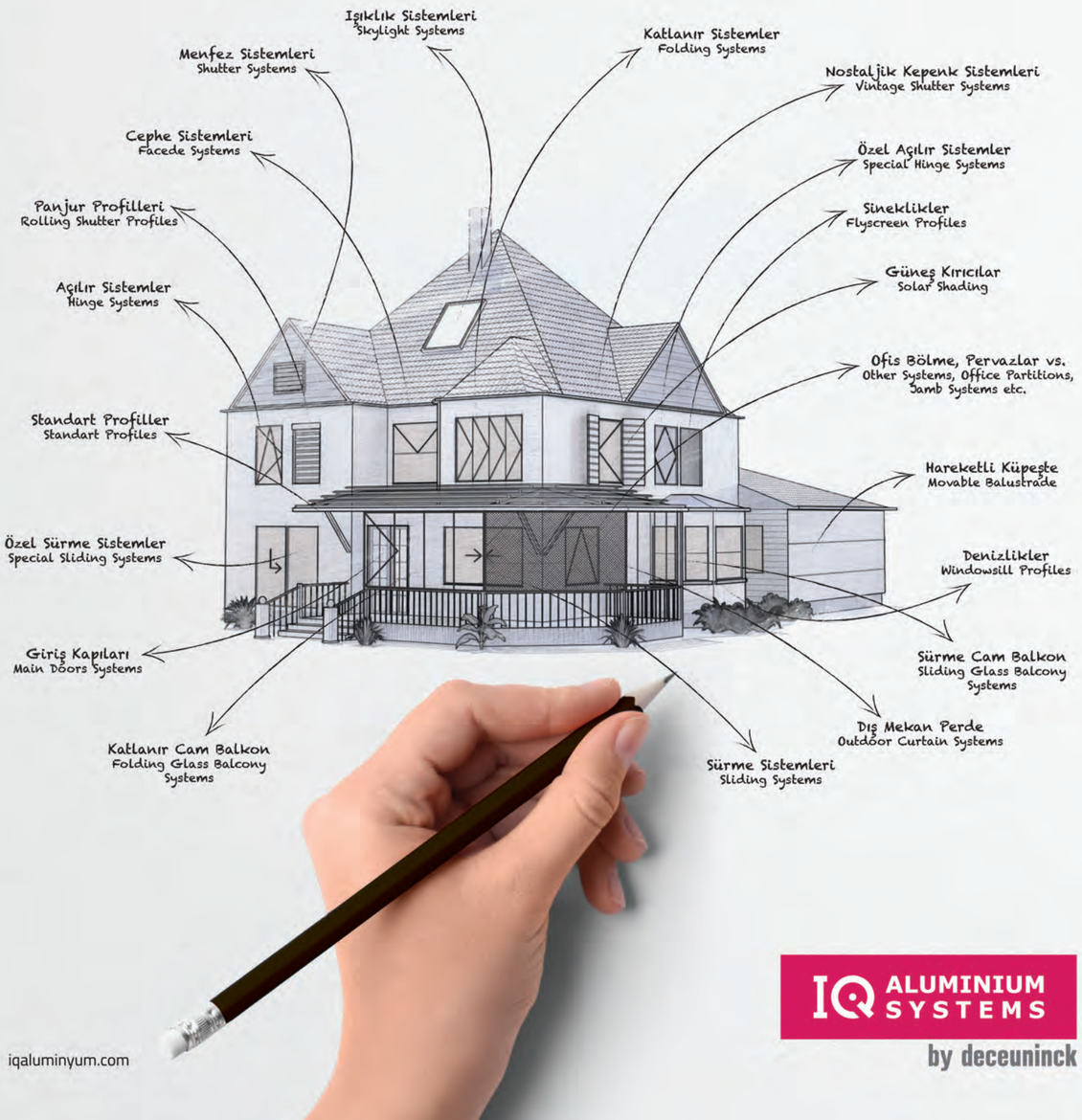




"AI Architecture Competition: Utopia 2023" türkçe ismiyle " Yapay Zeka Mimarlık Yarışması: Ütopya 2023" yarışması birçok insan için zor bir yıl olan, insanların teknolojik, ekonomik ve siyasi değişimler arasında yapay zekayı kullanarak cevaplar aradığı 2023 yılında, mimarları ve tasarımcıları, mevcut tasarım uygulamalarının sınırlarının ötesinde düşünmek ve daha iyi bir dünya yaratmada yapay zekanın tüm potansiyelini keşfetmek için yapay zeka teknolojisinden yararlanmaya davet eden bir yarışma. Yarışma özetinde, katılımcılardan yenilikçi, sürdürülebilir ve kapsayıcı ütopik bir yaşam ortamı için bir konsept geliştirmeleri isteniyor. Tasarımların, gerçek anlamda ütopik bir toplum yaratmak için kritik olan bir veya birden fazla belirli sosyal, çevresel ve ekonomik faktöre odaklanması, sürdürülebilirlik, toplumsal katılım, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi konularda yenilikçi çözümler üretmesi bekleniyor. Mimarları ve tasarımcıları yapay zeka teknolojisini kullanarak mevcut tasarım uygulamalarının sınırlarının ötesine geçmeye ve yapay zekânın daha iyi bir dünya yaratma potansiyelini keşfetmeye davet eden yarışmanın projeleri 11 Temmuz 2023 tarihinde teslim edildi ve 25 Temmuz 2023'te sonuçlandı. Jüri üyeleri Meysam Ehsanian (Zaha Hadid), Oliver Thomas (BIG), Yushang Zhang (OMA), Guillaume Evain, Will Garner, Riccardo Piazzai ve Jenifer Haider Chowdhury 'den oluştu. Plan, kesit gibi teknik çizimlerin istenmediği, sadece görsel sunumlar üzerinden değerlendirme yapılan fikir projesi yarışmasında 6 ödül ve 30 mansiyon verildi. Yarışmaya katılan diğer projeler ve yarışma hakkında daha bilgiye https://arch-hive.com/competition/2023-03-ai adresinden ulaşılabilir.

Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümü araştırma görevlilerinden Melek Demiröz'ün birincilik ödülü aldığı "Rockscapes: Carved Communities for Utopian Living" isimli projede insanların ırk, din ya da cinsiyet farkı gözetmeksizin bir araya geldiği kolektif bir yaşam ütopyası öngörüldü. Proje, kayaların sürdürülebilir bir yapı malzemesi olarak yenilikçi bir şekilde kullanılmasını, böylece arazi işgalinin önlenmesini ve çevre ile uyumlu bir ilişkinin teşvik edilmesini önermektedir. Mağaraların potansiyelinden yararlanarak ve kayalardan yapılar oyarak üretilen Rockscapes, farklı iklim koşullarına uyum sağlayan çeşitli yaşam alanları yaratıyor. Proje, insan uygarlığının ilk aşamalarından, özellikle de mağaralara sığınmaya yönelik ilkel içgüdüden ilham alıyor. Rockscapes, mağara konutlarının doğal ısı yalıtımı ve iklime uyum sağlama gibi doğal avantajlarından yararlanarak hem sıcak hem de soğuk hava koşullarına dayanabilen en iyi mimari yapıyı yaratmayı amaçlıyor. Kayaların birincil yapı malzemesi olarak kullanılması sadece çevreye saygı duymakla kalmıyor, aynı zamanda kökenlerimizle metaforik bir bağlantı görevi de görüyor. Doğaya dönüşü ve gezegenimizi şekillendiren yavaş süreçlere karşı derin bir takdiri sembolize ediyor. Proje, sürdürülebilir ve çevre dostu inşaat yöntemlerinin önemini kabul ederek ve kayaların esnekliğini, dayanıklılığını ve estetik yönünü sergilemeyi amaçlıyor. Açık kamusal alanlar, topluluk ve aidiyet duygusunu besleyen toplanma noktaları olarak hizmet vermekle birlikte bu alanların sosyal etkileşimleri, kültürel alışverişleri ve fikir paylaşımını teşvik ederek sakinler arasında birlik ve anlayışı daha da geliştirmesi, fiziksel sınırları ortadan kaldırarak ve kapsayıcılığı benimseyerek herkesin eşit fırsatlara sahip olduğu ve kaynaklara erişebildiği bir ortam yaratmayı hedefliyor. Aynı zamanda modern dünyanın net sınırlarının ve ayrışmalarının aksine proje, eğitim ve kamusal yaşamın katı bir şekilde birbirinden ayrılmasını eleştiriyor ve sınırları kaldırarak ve sosyal etkileşimi, iş birliğini ve ortak deneyimleri teşvik eden açık kamusal alanlar yaratarak bu kısıtlamalara meydan okuyor ve özgürlük ve fırsat eşitliğini vurguluyor.

IQ ALÜMİNYUM İLE
HER İHTİYACA
UYGUN ÇÖZÜMLER!



iqaluminyum.com

IQ ALUMINIUM SYSTEMS
by deceuninck

“DİRENÇLİ-SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT” SEMİNERİ VE ÇALIŞTAYI

Mimarlar Odası İzmir Şubesi’nde, İzmir Ekonomi Üniversitesi ve IISBE (International Initiative for Sustainable Built Environment) ortaklığında 26-27-28 Nisan 2023 tarihlerinde “Dirençli- Sürdürülebilir Kent” başlıklı uluslararası bir seminer ve çalıştay düzenlendi. İlk iki gün İzmir Mimarlık Merkezi’nde gerçekleşen sunumlar, üçüncü günde İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde düzenlenen tasarım maratonu ile sonlandı.





6 Şubat depremi sonrası ülkemizde 14 milyon insanımızın yaşadığı 11 şehirde büyük can kayıpları yaşanmış ve depremler sebebi ile çok sayıda bina yıkılmıştır. Özellikle Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya kentlerimizde yıkımın boyutu çok yüksektir. Yaşanan depremlerden sonra ortaya çıkan en önemli sorun barınma hakkıdır. Ancak barınma sorunu çözülürken orta ve uzun vadede yeni sorunlara neden olmayacak planlama yaklaşımlarına ihtiyaç vardır. Planlanacak yeni kentlerimizin dünyaya örnek olacak şekilde dirençlilik ve sürdürülebilirlik kavramlarını kapsaması en büyük önceliğimiz olmalıdır. Üretilecek tüm mekanlar, bu kavramlar göz önüne alınarak plan denetimi ile yapılmalıdır. Mimarlar Odası İzmir Şubesi’nde, İzmir Ekonomi Üniversitesi ve IISBE (International Initiative for Sustainable Built Environment) ortaklığında 26-27-28 Nisan 2023 tarihlerinde “Dirençli- Sürdürülebilir Kent” başlıklı uluslararası bir seminer ve çalıştay düzenlendi. İlk iki gün İzmir Mimarlık Merkezi’nde gerçekleşen sunumlar, üçüncü günde İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde düzenlenen Tasarım Maratonu ile sonlandı.

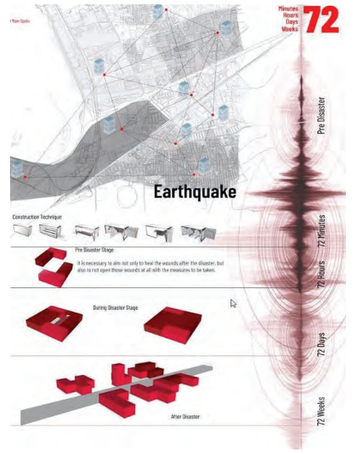
İlk günde sunumlar, etkinliğin ev sahipleri olan Mimarlar Odası İzmir Şube Başkanı İlker Kahraman, İzmir Ticaret Odası Başkanı Mahmut Özgener, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Dekanı Ender Bulgun, Rektör Murat Aşkar’ın konuşmalarıyla başladı. Ardından deprem bölgesinden güncel durumu paylaşmak üzere Malatya, Kahramanmaraş ve Hatay kentlerinin Mimarlar Odası Şube Başkanları sunumlar gerçekleştirdiler. Mimarlar Odası Malatya Şube Başkanı Yunus Emre Fidanel deprem durum çizelgesini paylaşarak kentin üçte birinin yıkıldığını ve nüfusun yarısının barınma problemiyle karşı karşıya olduğunu belirtti. Ardından Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şube Başkanı Yunus Emre Kaçamaz yaşanan depremden ve sonuçlarından bir ders çıkararak imar planı yapılmasının önemini vurguladı. Deprem bölgesinden son olarak Mimarlar Odası Hatay Şube Başkanı Mustafa Özçelik izlenimlerini aktardı. Şehrin arkeolojik mirasının aslında bir depremsellik mirası olduğuna ve arkeolojik katmanlardan anlaşılacağı gibi kentin defalarca yeniden kurulduğuna işaret etti, harcamalardaki ve kaynak aktarımındaki tercihlerin sorgulanarak insan odaklı yeni bir sistem kurulması ve buna uygun bir kent kurgusuna dönülmesi gerektiğine dikkat çekti. İskenderun Belediyesi’nden Emre Uras “önce plan, sonra proje” diyerek konteyner kentlerle ilgili alanların belirlendiğini ve bu alanların şehir içinde olmasının öncelendiğini vurguladı.

Deprem bölgesinden katılımcıların ardından Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi’nden Yusuf Ekici “Kent Hakkı ve Barınma Krizi” başlıklı sunumunda konut sayısında sorun olmadığını ve esas önemli olanın mevcut yapıların dönüşümü olduğunu vurguladı. Şehir Plancıları Odası’nın “ne yapmalı, ne yapmamalı” başlığı altında listelediği maddeleri dinleyicilerle paylaştı. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Tarık Şengül ise şehir planlama sorunlarının siyasi sorunlar olduğuna dikkat çekerek İstanbul Planlama Ajansı’nın çalışmalarını aktardı. Yer Çizenler Derneği’nden Orkut Murat Yılmaz sunumunda Yarının Şehirleri İçin Karar Destek Programı’nı tanıttı. Nils Larsson (IISBE) tarafından gerçekleştirilen Ardından “Key Steps Related To a Sustainable Reconstruction Process in Turkey” başlıklı sunumun ardından Prof. Dr. Koray Velibeyoğlu ve Arş. Gör. Duygu Kahraman tarafından “Sürdürülebilir Dirençli Kent Tasarımı Çalıştayı” yapıldı.









İkinci günün ilk konuşmacısı Cristián Alfredo Wittig Grell sunumunda öncelikle Şili’yi deprem tarihiyle birlikte tanıtarak mimarlığın depremin yıkımına ve yol açtığı felaketlere karşı en önemli silah olduğunu vurguladı. Ardından, ülkemizdeki yönetmelikler ve zeminin önemi konularında İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi’nden Necati Atıcı ve DEÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü’nden Prof. Dr. Hasan Sözbilir bölgesel ölçekte afet yönetimi ve deprem araştırma enstitülerine ve afet bakanlığı, yer bilimleri kurumu, kentsel iyileştirme daire başkanlığı gibi kurumları kapsayan yeni bir yapılanmaya gereksinim olduğunu vurguladı. ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü’nden Prof. Dr. Ahmet Türer ülkemize uygun ahşap bina yönetmeliğinin hazırlanması, bağlantı elemanlarının seri üretiminin yapılması ve yaygınlaşması, malzeme dayanım sınıflandırma sertifika merkezlerinin oluşması, tasarım mühendislerinin eğitilmesi, yerli analiz programlarının geliştirilmesi, bu konularda teşvik ve yönlendirme ile arge desteklerinin gerektiğini aktardı. İtalya’dan Prof. Dr. Ario Ceccotti ve XLam Dolomiti’nin CEO’su Albino Angeli ahşap yapılar üzerine sunumlar gerçekleştirdi.
Seminere online olarak katılan Doç. Dr. Robert Jockwer (Division of Structural Engineering, Chalmers University of Technology) İsveç’te ahşap kullanımının yaygınlığından ve son yıllarda artan üretiminden bahsederek yapısal ahşap malzemelerin kullanıldığı kompleks yapılardan örnekleri detaylı olarak paylaştı.

Türkiye’de ahşap kullanımı ve projelendirilmesi üzerine Murat Morel (UNDP) “Türkiye’de Düşük Maliyetli Enerji Verimli Ahşap Binaların Teşvik Edilmesi Projesi”ni tanıttı. Asmaz Ahşap’tan Mehmet Akif Asmaz ise ürettikleri ahşap malzemeleri tanıtarak çeşitli yapı uygulamalarından örnekler gösterdi. Günün son sunumunu “Modern Ahşap Yapı Üretimimiz ve Örnekleri” başlığıyla Naswood’dan Himmet Erbay yaptı. Sunumların ardından Mimar Cüneyt Kırdar’ın Kahramanmaraş depreminden bir ay sonra deprem bölgesinde çektiği fotoğraflardan oluşan serginin açılışı gerçekleştirildi. “Dirençli-Sürdürülebilir Kent” seminerinin son günü Geçici Barınak Tasarım Maratonu’na ayrıldı. Bir günlük hızlı ve yoğun bir düşünme ve üretme pratiğini hedefleyen atölye, Doç. Dr. Emre Ergül, Dr. Öğr. Üyesi Seçkin Kutucu, Prof. Dr. T. Didem Altun ve Doç. Dr. Ece Postalcı’nın yürütücülüğünde gerçekleşti. Atölye çalışmasında, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Yaşar Üniversitesi’nin mimarlık, iç mimarlık ve endüstriyel tasarım öğrencilerinin yüz yüze katılımının yanı sıra Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerinin de çevrimiçi katılabildiği hibrit bir çalışma yöntemi denendi. Gün boyunca, atölye yürütücülerinin yanı sıra; seminerin uluslararası davetli konuşmacıları Nils Larsson ve Christián Alfredo Wittig Grell, Mimarlar Odası Başkanı ve İEÜ Mimarlık Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi İlker Kahraman ile DEÜ Mimarlık Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Feyzal Özkaban da grup çalışması yürüten öğrencilere destek verdi. Maraton grupların sunumlarıyla sona erdi.

ANTAKYA, KAHRAMANMARAŞ VE HATAY'DA DEPREM SONRASI SON DURUM

6 Şubat Depremi'nin üzerinden 8 ay gibi, kimine göre kısa kimine göre uzun bir zaman geçmesine rağmen, deprem ve sonrasında ortaya çıkan tüm sorunlar sanki çözülmüş gibi ülke genelinde gündelik rutin hayata devam ediliyor. Depremi yaşayan çok sayıda insanı bu rutinin dışında görmek gerekiyor. Kısacası ateş düştüğü yeri yaktı. Önceki sayıda depremi dosya konusu olarak ele alan Serbest Mimar bu sayıdan itibaren 3 ayda bir deprem bölgesindeki her anlamdaki olumlu olumsuz konuları, değişiklikleri gündemde tutmaya çalışacak. Bu sayıda depremden önemli derecede etkilenen 4 il (Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya) ve çevresinde yapılanları, yapılamayanları sizlere aktarmak istedik. Ne yazık ki Adıyaman'daki Mimarlar Odası yetkilileri depremle ilgili çok yoğun uğraşılarından dolayı rapor hazırlamaya zaman bulamadılar.

MALATYA VE ÇEVRESİNDE DEPREM SONRASINDA DURUM

YUNUS EMRE FİDANEL,
Mimarlar Odası Malatya Şube Başkanı

Yaklaşık 3 yıl önce Sivrice depremini yaşayan Malatya'mız 6 Şubat'ta çok daha büyük ivmeli depremlerle karşı karşıya kaldı. Özellikle şehir merkezinde bulunan yapılar bitişik nizam ve eski yapılar olduğundan dolayı ciddi yıkıma uğradı ve can kayıplarına sebebiyet verdi. Mimarlar Odası olarak uzun bir süredir bu eski yapıların yenilenmesi için ada bazlı plan tadilatları yapılarak kentsel dönüşümün hızlandırılması konularında çalışmalar yapıp belediyelerimize çağrılarda bulunduk. Kentsel dönüşüm mekanizmasını çalıştıramadığımız için bugün çok ciddi yıkımlar ve yaralar aldık maalesef. Özellikle de yumuşak zemin olan tarım alanlarının imara açılmaması konusunda uyarılarda bulunduk ancak önüne geçemedik. Bundan sonraki süreçte şehir merkezinin yeniden planlaması sürecinde uzman kişilerin görüş ve önerilerinin alınması acil ve mecburidir. Dünya tarihinde kaydedilmiş 9.5 şiddetindeki Şili depremi yaklaşık 10 dakika sürmüştü. 6 Şubat'ta yaşadığımız depremlerin yarattığı hasar Şili depreminden çok daha fazla oldu. Bu kadar büyük bir yıkımın yeniden toparlanması çok ciddi bilimsel çalışmalar ve araştırmalarla gerçekleşebilir. Yıllardır konuşulan şehir merkezimizdeki birçok hatalı ve çarpık kentleşmenin düzeltilmesi için bir fırsat var önümüzde. Otopark alanları, yeşil alanlar, meydanlar, cazibe merkezi haline getirilmiş dükkanlar ve tüm fonksiyonları düşünülmüş yollar Malatya'nın en öncelikli konularındandır. Mimarlar Odası olarak Malatya Büyükşehir Belediyesi'yle birçok toplantılar yaptık, kendi öneri ve görüşlerimizi kendilerine ilettik. Şehrin paydaşı olan esnaf temsilcileri, bilim adamları, meslek odaları ve STK'ların görüşleri alınmadan hazırlanan projeler kesinlikle ihtiyacı karşılayamaz. Hatalı bir proje Malatya'nın geleceğini tehlikeye atar ve tarih bizi affetmez. Kent merkezi için hazırlanan proje sürecinde elimizden gelen tüm gayretle ve mesleki tecrübeyle Malatya'mıza hizmet etmeye hazırız. Bu zorlu süreci en az hasarla ve en iyi projelerle dönüştürmek adına Mimarlar Odası olarak çalışmaya devam edeceğiz.

Malatya'mızın acil konularından biri de kent genelindeki 2500 adet orta hasarlı binaların durumu. Sadece Malatya'da orta hasar mağduru 150 bin kişi bulunuyor. İlçe belediyeleri orta hasarlı yapıların güçlendirme ruhsatını vermeye başlayamadı henüz. Tüm prosedürü yerine getiren vatandaş aylardır neden bekletiliyor?

Kanuna göre güçlendirmede 1 yıl olan sürecin 6 ayı geçti, geriye kaldı son 6 ay ve önümüz kış. Bu kadar ağır travma yaşayan insanların bir an önce yuvasına dönebilmesi için sağlıklı bir kontrol mekanizması kurularak ruhsatlar bir an önce verilmeli. 850 bin nüfuslu Malatya'nın depremden sonraki güncel nüfusu 550 bine düşmüş durumda. Yani ciddi anlamda göç vermiş ve halen vermeye devam ediyor. Şehrin eğitimli kesimi göç etti, il dışındaki vasıfsız nüfus da Malatya'ya yerleşti. Şehrimizi ilerleyen dönemlerde bekleyen en büyük sıkıntısı demografik yapının bozulması ve göç konusu. Acilen barınma alanları, ticaret merkezleri ayağa kaldırılarak göç engellenmeli. Aksi halde bu şehirlerin toparlanması imkansız hal alacaktır.

Konteyner kentlerde 105 bin vatandaşımız yaşıyor. Bu kışı bu alanlarda geçirecekler. 1 yıllık süreçte hızlıca TOKİ binaları tamamlanmalıdır. Yerinde dönüşüm hibe ve kredisinin rakamları güncel inşaat maliyetlerinin çok altında olduğu için insanlarımız bu çalışmadan da şu an faydalanamıyor. Devletten aldığı yardım kadarda cebinden peşin olarak para vermesi gerekiyor vatandaşın. Bakanlıktan talebimiz bu rakamların güncellenmesidir aksi halde şehrin yeniden yapılaşması imkansız bir hal alacaktır.

Deprem sonrasına hazırlanmak yerine depremden önce neler yapmamız gerektiğini belirleyip yıkımı engellemek ve bu acı tecrübelerle yeni bir sayfa açarak kent politikalarımızı yenileyip hızlıca dönüşüm yapmamız gerekiyor. Bu dönüşümden başka bir alternatifimiz maalesef yok.

Bilimin ışığından ayrılmamak üzere...

KAHRAMANMARAŞ VE ÇEVRESİNDE DEPREM SONRASINDA DURUM

YUNUS EMRE KAÇAMAZ,
Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şube Başkanı

6 Şubat 2023 saat 04.17'de 7,7 büyüklüğünde merkez üssü Kahramanmaraş-Pazarcık olan ve aynı gün saat 13.24'te 7,6 büyüklüğünde merkez üssü Kahramanmaraş-Elbistan olan iki deprem meydana geldi. Başta Kahramanmaraş olmak üzere toplam on ilimizi etkileyen bu felaket sonucunda binlerce yurttaşımız göçük altında kaldı. Çok büyük bir yıkımla karşı karşıya kaldık. Sokaklarında gezdiğimiz kentimiz tanınmayacak hale geldi. Ailemizi, dostlarımızı, akrabalarımızı, komşularımızı, meslektaşlarımızı bu büyük felaket sonucunda kaybettik. Bugün depremin üzerinden tam sekiz ay geçti, ancak bizler tarumar olmuş memleketimizde yaşamaya hala alışamadık. Yaralarımız çok taze ve hala kanıyor.

Geçen süreç içerisinde en temel ihtiyaç olan barınma ihtiyacı için dahi kesin bir çözüm bulunabilmiş değil. Kahramanmaraş'ın yapı stoğunun büyük bir kısmı yıkılmış ya da ağır hasarlı durumda. Kahramanmaraş ili genelinde toplam 132.062 binada yapılan hasar tespit çalışmaları sonucunda 7.396 yıkık, 4423 acil yıkılacak, 35.229 ağır hasarlı 5.987 orta hasarlı, 79.027 az hasarlı bina olduğu tespit edilmiştir. Resmi verilere göre geçtiğimiz 8 aylık süreç içerisinde acil yıkılacak olan binaların %99'u, ağır hasarlı binaların ise %43'ü yıkılmıştır. Kural dışı yıkım yapılması, enkaz kaldırılması, nakli, depolanması insan ve araç trafiğini son derece olumsuz etkilemektedir. Özellikle kent merkezi ve çevresinde yıkılan sahadan molozların toplanmaması nedeni ile büyük bir toz bulutu hakimdir. Yıkımı yapılan yapıların önündeki ve çevresindeki yolların tahrip edilmesi ve onarılmaması, yolların gelişigüzel kural dışı ve güvenliği sağlamadan kapatılması; kentin yaşanabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Yıkım, yükleme, nakil ve depolama işlemleri kural dışı, can sağlığını tehdit edecek şekilde yapılıyor.

Orta hasarlı binalarla alakalı yetkili kurumlarca ruhsat sürecinin başlandığı ifade edilmektedir. Ancak merkez ilçelerde henüz orta hasarlı binalara güçlendirme ruhsatı verilmemiştir. Ruhsat süreci konusunda belirsizlik yaşandığı için orta hasarlı binalarda yaşamaya başlayan kişiler vardır.

Geçen bu süreçte merkez ilçelerdeki zemin etüt çalışmaları tamamlanmıştır. Kent merkezi için Z+3 kat olacak şekilde plan çalışmaları yapılmıştır. Merkezde belirlenen 4 bölgede yerinde dönüşüm uygulamasının başlatılmasına karar verilmiştir. Ancak hak sahipliliği konusu nedeni ile henüz yerinde dönüşümüne devam edilen bir bina bulunmamaktadır.

Deprem sonrası plan notlarında öngörülen kat ve emsal artışları iptal edilmiştir. 3 konut dışı alana 4 kat ile sınırlı olmak koşulu ile ruhsat başvuruları kabul edilmeye başlanmıştır. Bunlar dışındaki bölgelerde yeni ruhsat düzenlenememektedir. Bu sebeple vatandaşlar barınma sorununu kaçak yapılaşma ile çözme yöntemine gitmiştir. Henüz yerinde dönüşüm, güçlendirme, yeni yapı ruhsatı çıkmamış olan şehirde önümüzdeki birkaç sene barınma sorununun çözülemeyeceği aşikârdır. Kenti barınma problemi nedeni ile terk eden birçok aile vardır. Kent nüfusu giderek azalmaktadır. Şehir merkezinde konut kiraları astronomik rakamlara çıkmıştır.

Çadırda barınan kişi sayısı gittikçe azalmıştır. Ancak hala çadırlarda hayatını sürdüren aileler bulunmaktadır. Depremzedelerin büyük bir kısmı konteyner kentlerde yaşamaktadır. 26.071 konteynerde toplam 90.939 depremzede yaşamaktadır. Konteyner kentlerin kış şartlarındaki durumu oldukça zor olacaktır. Önsen, Ağyar, Elbistan, Pazarcık, Türkoğlu, Afşin, Nurhak bölgelerinde kalıcı konutların inşasına başlanmıştır. Yıl sonuna kadar toplam 9800 kalıcı konutun bitirileceği söylenmektedir.
Ağır hasarlı binaların yıkımı kent merkezinde dağınık ve düzensiz olarak yapılmaktadır. Her semtte her gün düzensiz yıkımlar ile karşılaşılmaktadır. Yıkımlar ve enkaz kaldırma işlemleri bölge bölge tamamlanarak yapılmalıdır Aksi takdirde gündelik yaşamı olumsuz etkileyen birçok sıkıntı yaşanmaktadır. Yıkımlar sonrası birçok insanın bedeninde alerjik tepkiler oluşmaya başlamıştır.

Okulların açılması ile deprem sonrasında göç etmiş olan memurlar kente geri döndü. Dulkadiroğlu Bölgesi'nde yer alan konutların yaklaşık %80'i yıkıldığı için kentin tüm yoğunluğu Onikişubat Bölgesi'ne kaydı. Artan trafik problemi bu bölgenin de yaşanabilirliğini azaltmış durumda. Ayrıca yıkılan okullardaki öğrencilerin yıkılmayan okullara geçmesi ile okulların kontenjanları dolmuş halde. Tüm devlet okulları sabahçı ve öğlenci olarak kontenjanı arttırılmış şekilde eğitime devam etmektedir.

Tüm bu sorunlar devam ederken yerel yöneticiler halkın kafasını karıştıran açıklamalar yapmaya devam etmektedirler. Birçok konuda yaşanan işleyiş değişikliklerini gün gün televizyondan öğrenip kurumlara giden vatandaşlar hiçbir sorunu hızlıca çözemiyor olmanın gerginliği içerisindedir. Kentin sorunlarını çözmede; yerel, bürokratik ve politik temsilciler yetersiz kalmışlardır.

Maalesef aynı yetersizliği meslek temsilcimiz olan TMMOB'da bu süreçte fazlası ile göstermiştir. Deprem nedeni ile tutuklu ve tutuksuz yargılanan birçok meslektaşımız bulunmaktadır. Özellikle fenni mesuliyetten kaynaklanan tutuklamaların hepsinin hukuksuz olduğunu biliyoruz. Ancak maalesef meslektaşlarımızın günah keçisi olduğu bu ortamda meslek örgütümüzün meslektaşımızın haklarını daha iyi savunabilmesini dilerdik.

Ancak depremzede meslektaşlarına sahip çıkmak bir yana dursun, depremin merkez üssü olan Kahramanmaraş'ı tüm yardım faaliyetleri sırasında görmezden gelen TMMOB yetkilileri bölgemize yalnızca depremden aylar sonra bir seçim çalışması sırasında geçerken uğramıştır. Mimar ve mühendislerin günah keçisi ilan edildiği, fenni mesuliyetten kaynaklanan tutuklamaların yapıldığı bir kaos ortamında meslek odamız bu konu ile alakalı tek bir adım dahi atamamıştır. Deprem bölgesinde, depremzede meslektaşlarımızın konudan bihaber savcılara meslek tanımlarını açıklamaya çalıştığı günler yaşanmıştır. Güncel bir meslek tanımımızın olmaması, mimari proje müellifinin sorumluluğunun sınırlarının hala tartışılıyor olması, köklü meslek örgütümüz adına büyük bir utançtır. Meslek sınırlarımızın ivedilikle belirlenmesi gerekmektedir.

8 AYIN ARDINDAN ANTAKYA

Ö. DENİZ EMİR, Y. Mimar

Gündemden düşmüş olması, düzeldiği anlamına gelmiyor. 8 ay geçti. Türkiye'de herkes deprem bölgesindeki sorunların çözüldüğünü, gerekenlerin yapıldığını düşünüyor olabilir. Yetkililer de bu görüşü paylaşıyor, ne çok çalışıldığının ve nice problemin çözüldüğü kanaatinde olabilir. Ama durum hiç de öyle değil.

Aşağıda anlatılanlar, depremden en çok etkilenen il olan Hatay'ın en çok etkilenen ilçesi Antakya'ya dair, tamamen kendi gözlemlerim, yaşadıklarım ve burada yaşamaya, hayata tutunmaya çalışanlardan işittiklerim doğrultusunda kaleme alınmış görüş ve düşüncelerdir. Sayısal ve istatistiki veriler içermemektedir. Birçok sayısal veri ortaya koyabilir, değerlerin ne kadar yüksek olduğunu söyleyebilirsiniz ama asgari yaşamsal ihtiyaçların iyileştirilememiş olduğu gerçeğini değiştiremezsiniz. Tüm bu anlatılanları, Antakyalılar tamamen onaylamakla kalmayacakları gibi konuların üzerine ekleyecekleri de olacaktır.

Bölgede yaşanan sıkıntılar alt alta ya da yan yana sıralanacak olursa uzun bir liste oluşturacaktır ve bu listeye farklı sıkıntılar da eklenebilecektir. Özetle benim belirlediklerim şu şekildedir: Enkaz kaldırma, barınma, eğitim, sağlık, toplum psikolojisi, trafik, güvenlik, merkezi idare ve yerel yönetimlerin koordineli çalışamaması, yeni planlama alanları, tarihi kent merkezinin planlanması gibi sorunlardır. Bunun yanında vatandaşın ve şirketlerin devlete olan borçları, vatandaşın ve şirketlerin banka ve kurumlara olan borçları ve bunların silinmesi, ötelenmesi veya yapılandırılması, sigorta şirketleri ile olan uyuşmazlıklar, şahıs ve şirketlere sağlanamayan hibe, kredi ve destekler gibi nice sorunlar listeye eklenebilir.

Enkaz Kaldırma

Yıkım ihalelerini alan firmalar, hasarlı yapıların yıkımını, enkazın hızla kaldırılmasını, ortalığı tozu dumana katarak, betonarmenin içindeki demiri çıkarıp haddehaneye yetiştirme telaşıyla gerçekleştirmektedir. Yollarda, vızır vızır moloz ve demir taşıyan kamyonlar, bu halkın yıllarca biriktirdiğini, hurda demir formunda bir an evvel, bu kentin dışına çıkarmaya çalışmaktadır. Bu aslında bir nevi servet transferidir. Bu hız ve tempo asla bir gurur vesilesi değildir.

Barınma

Ne kadar çok geçici barınma alanı oluşturulursa oluşturulsun, konteyner kentlerin, üzerinde ekinler var iken moloz ve mıcır dökülerek, geri dönülemez şekilde düzleştirilerek tarım alanlarının yok edilmesi hiçbir şekilde kabul edilemez. Ayrıca konteynerlerin ilk yağmurlarla birlikte, içlerinin su dolması, içlerine girilemeyecek hale gelmiş olması, bu işlerin ne kadar özensiz yapıldığının da bir göstergesidir. Buna rağmen hala çadırlarda barınmaya çalışan ailelerin var olduğu gerçeği barınma ile ilgili bir başarı hikayesinin ortaya konmadığını göstermektedir.

Eğitim

Okullar açılamamıştır. Devlet okullarının ve özel okulların birçoğu ağır hasarlıdır. Mevcut hasarsız okullarda da öğrenci mevcudiyeti açısından yığılmalar meydana gelmiştir. Öğrencilerin bir kısmı geri dönememişken bir kısmı da barındıkları yerler ile okullar arasındaki mesafeler yüzünden okullarına gidememektedir. Toplu ulaşım ve servis imkanları çok sınırlıdır. Lise düzeyindeki pek çok öğrenci açık lise programlarını tercih etmiş, okula gitmeden eğitim ve öğretimlerine devam etmeye çalışmaktadır. Öğretmenler için de aynı sorunlar aşılamaz bir haldedir.

Sağlık

Kamu hastaneleri, depremde en çok zarar gören kamu yapıları grubu arasındadır. Özel hastanelerin tamamına yakını da yıkılınca sağlık hizmeti sunacak hastane sayısı nerede ise yok denecek kadar azalmıştır. Depremden hemen sonra büyük bir hızla inşa edilen Defne Devlet Hastanesi alt ve üst yapısı çözümlenmeden hizmete alındığı için, yolu, otoparkı, giriş çıkışı olmayan toz duman içerisinde bir şantiye alanı görünümde olmakla birlikte, her yağışın ardından kullanılamaz hale gelmektedir. Bunun yanında personel sayısı çok yetersizdir. Antakya'da, depremde 50'den fazla doktor hayatını kaybetmiş ve birçok hekim şehri terk etmişken, bu hekimlerin yerleri, atamalar ile doldurulamamıştır. Hekimler haklı olarak Antakya'ya gelmek istememektedir. Çünkü burada yaşamanın ve hekimlik yapmanın hiçbir cazibesi olmamakla birlikte, buradaki mevcut hekimlerin şartlarının iyileştirilmesi yönünde bir çalışma yapılmamıştır. Birçok doktor, ailesini şehir dışına yerleştirip, özveri ile mesleğini icra etmeye çabalamaktadır.

Toplum Psikolojisi

Depremin travmatik etkileri henüz atlatılabilmiş değildir. Her yaş ve sınıftan insanın normali ve rutininin değişmiş olması ve zorlu koşullara adaptasyon süreçleri ve yeniden bir düzen oturtmaya çalışma çabaları, toplum üzerinde gelecek kaygısı ile bir umutsuzluk, bitkinlik ve yılgınlık yaratmıştır. Vefat ve göç sebebi ile aile yapısı değişmiş, aileler parçalanmıştır. İleride olası toplumsal sorunların önüne geçmek adına önlemler alınmaya başlanmalıdır. Çok kültürlü bir toplum yapısına sahip olan bu kentin insanlarının, kökleri ile olan bağları yeniden kurulmalı, geleneklerini, örf ve adetlerini, rituellerini yaşama koşulları araştırılmalı ve bu imkânlar ortaya konmalıdır.

Trafik

Antakya'da geçici barınma ve geçici işyerlerinin yoğunluklu olarak çevre yolu ve Antakya-İskenderun yolu üzerinde belirlenmiş olması ve bu güzergahın zaten hafriyat kamyonlarının ve iş makinalarının da ana akslarından biri olması sebebiyle, bahsedilen yollar, gün içerisinde tıka basa dolmakta, kavşak noktaları kilitlenmektedir. Her gün onlarca trafik kazası gerçekleşmekte, can ve mal kaybına sebebiyet vermektedir.

Deprem ve sonrasında görüldü ki İskenderun yönünde kentin tek çıkış noktası olan Belen Geçidi, yoğunluğu kaldıramamakta, Antakya'dan tahliyeler gerçekleştirilememekte ve yardım malzemelerinin kente girişi sağlanamamaktadır. Antakya'da çalışıp ailesini Arsuz ve İskenderun gibi Antakya'ya oranla nispeten daha iyi durumda olan ilçelere yerleştiren aile bireyleri, aynı bölge ve güzergahtaki sorunlar ile yüzleşmeye devam etmektedir.

Güvenlik

Antakya kent merkezinin %85'i yıkılmıştır ve enkazın büyük bir kısmı kaldırılmıştır. Şehir bir hayalet şehir görünümüne bürünmüş, yıllar süren bir savaştan çıkmış, yerle yeksan olmuş, bir film platosunu andırır duruma gelmiştir. Az sayıda, az hasarlı ya da hasarsız konut ve işyeri mevcuttur. Denilebilir ki bu ayakta kalmış konut ve işyerlerinin %100'ü hırsızlar tarafından hem de defalarca soyulmuştur. Depremin üzerinden bu kadar çok süre geçmişken, bu durumun önüne bir türlü geçilememiştir ya da geçilmek istenmemektedir. Depremden yeterince zarar görmüş olan bu memleketin insanlarının zararları, güvenlik zafiyetinden kaynaklı hırsızlıklar yüzünden kat be kat artmıştır. Vatandaşın beklentisi, boşaltmak zorunda kaldığı kentte, kalan son varlıklarının devlet tarafından korunduğunu ve güvenli ellerde olduğunu bilmektir.

Merkezi İdare ve Yerel Yönetimlerin Koordinasyonu

Deprem sonrası süreçte, kentin yeniden imarı ve tarihi kent merkezinin korunmasına yönelik, planlama çalışmaları kapsamında, birçok kurum ve kuruluş, üniversiteler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve platformlar, süreçlerin içerisinde yer almak ve öneri geliştirme isteklerini dile getirdiler. Aynı alanlarda benzer ya da farklı çalışmalar gerçekleştirilmeye başlandı. Hangi kurum veya kuruluş olursa olsun planlamaya yönelik gerçekleştirilen toplantılarda, savunulan görüşler farklı olsa da tek bir konu üzerinde mutabakat sağlanıyordu. O da konunun diğer muhatapların, süreçlere dahil olma konusunda direnç gösteriyor olduğu yönündeydi. Boşa harcanacak vakit ve işgücü yokken bir masa etrafında toplanıp, veri paylaşımında, görüş alışverişinde bulunulamaması ve bunun için çok geç kalınmış olması, kaynaklarımızı böyle bir felaket sonrasında bile rasyonel olarak kullanamadığımız anlamına gelmektedir. Bir an evvel merkezi idare ile yerel yönetimler, koordineli bir şekilde hareket etme, bir masa etrafında toplanabilme olgunluğunu göstermek zorunluluğu içerisindedirler.

Yeni Planlama Alanları

Depremin ardından, yetkililer tarafından, büyük bir hızla depremin yaralarının sarılacağı, planlama çalışmalarına başlandığı, bütüncül bir anlayışla, çağdaş ve depreme dirençli bir şehir yaratılacağı, yeniden ihya ile kentin ayağa kaldırılacağını, kamuoyuna, yüksek perdeden dile getirildi. Konuya ilişkin birçok görsel malzemeyle açıklamalarda bulunuldu. Hak sahipliği ve yerinde dönüşüm başvuruları alındı. Gelinen nokta itibariyle ve yeni düzenlemeyle, özel proje alanları dışında kalmak şartıyla, dere ve nehir yataklarına ve fay hatlarına belli bir mesafe yaklaşmamak ve zemin+4 katı geçmemek koşuluyla Antakya ve Defne Belediyeleri'nin imar planları hala geçerliliğini korumaktadır. Eğer parselin imar durumu, zemin+4 katı geçiyor ve parsel malikleri, bu haklarını kullanmak istiyorlarsa, yerinde dönüşüm kapsamındaki kazanımlarından vazgeçerek deprem öncesindeki yapılaşma koşullarıyla yeni yapı inşa etme haklarına sahip olabilecekler ve bunun yanında kamu alanlarına izinsiz ve ruhsatsız bir şekilde yapılmış yapılar için, işgalci konumundaki kişiler, yerinde dönüşümün sağlamış olduğu imkanlardan da faydalanabilecekler. 8 ay boyunca dile getirilen bilimsel yaklaşım, çağdaş şehircilik anlayışı, yeni yapım teknolojileri gibi söylemler bir kenara bırakılarak, "Yeni Antakya Vizyonu" popülist bir düzeye indirgenerek halka sunulmuştur. Yani kısaca "dağ fare doğurmuştur".

Tarihi Kent Merkezinin Planlanması

Depremden ve sonrasındaki süreçten en çok etkilenen bölge belki de Antakya tarihi kent merkezi olmuştur. Alandaki, hasar tespitlerinin yetersizliği, enkaz kaldırma ve ayrıştırmadaki özensizlikler, yetki karmaşalarından ötürü, birçok yapı geri dönülmez bir şekilde yok olmuştur. Yapıdan ziyade dokunun öncelikle korunması gerektiğine ilişkin dile getirilen durum, dikkate alınmamış, yapılarla birlikte tarihi doku kaybedilmiştir. Yapılar kamuya ait ya da değil, tescilli ya da değil ayrımı gözetilerek sınıflandırılmış, koruma, tespit ve ayrıştırma kararları doku gözetilmeksizin verilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tescilli yapıların proje ve uygulama hibe başvurularını almaya başlaması olumlu bir yaklaşım olmakla birlikte, birçok tescilli yapı, boş parsele dönüşmüş durumdadır. Süreç uzun ve sancılı bir şekilde ilerleyecek gibi görünmektedir.

Antakyalıların, terk etmek zorunda kaldıkları şehirlerini, kaderi ile baş başa bırakıp geri dönmemek gibi bir düşünce içerisinde olmayacakları, su götürmez bir gerçektir. Ancak, barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi asgari ihtiyaçların 8 aylık süre içerisinde karşılanması gerekirdi. Bu, kent halkının geri dönüş kararlılığının önüne geçmeyecektir ama bu süreci geciktirecek ve zorlaştıracaktır. Bununla birlikte son zamanlarda Ortadoğu'da gerçekleşen ve bölgenin coğrafyasını değiştirmekten bahseden düşüncelerin var olduğu bir ortamda, hemen hemen yok olmuş ve boşalmış bir kentin yeni göç dalgalarını göğüsleyecek bir rezerv alan olarak düşünülmemesi gerektiği de ayrı bir gerçektir. Bir an evvel halkın geri dönmesini sağlayacak koşulların sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde değişen coğrafyanın içerisindeki kavimler göçü ile, demografisi değişmiş bir şehir ile karşı karşıya kalmamız, ihtimal dahilindedir.

LÜLEBURGAZ BELEDİYESİ LÜLEBURGAZ YILDIZLARI SANAT AKADEMİSİ

MİMARİ PROJE YARIŞMASI

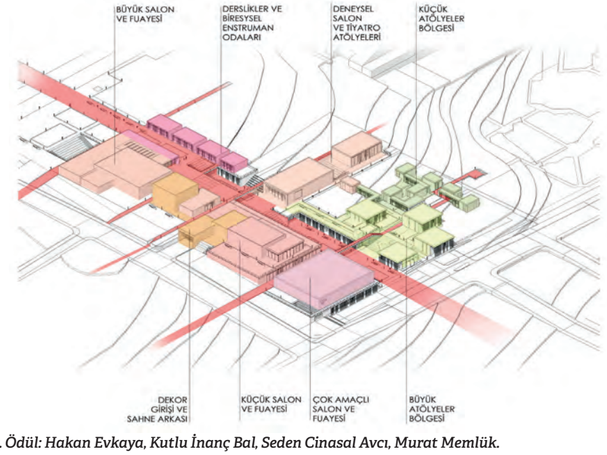
20 Ağustos 2015 tarihinde Lüleburgaz Belediyesi tarafından Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi için düzenlenen serbest, ulusal, iki aşamalı mimari proje yarışmasında İkikerebir Mimarlık'ın birincilik ödülü kazandığı proje tamamlandı.



1. Ödül: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal, Seden Cinasal Avcı, Murat Memlük.

Lüleburgaz Belediyesi, Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi için 20 Ağustos 2015 tarihinde serbest, ulusal, iki aşamalı mimari proje yarışması düzenlemişti.

Yarışma yaklaşık 20.650 m² büyüklüğündeki yapı adasında, yaklaşık 20.000 m² inşaat alanı üzerinde "Lüleburgaz Belediyesi Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi" nin tasarlanmasını konu alıyordu. Yarışmada, mevcut imar planlarına uygun, çevreye uyumlu, kentin kimliğini yansıtan, bölge ve şehir halkının kullanımına yönelik toplum yararını gözeten, kentsel yaşam kalitesine katkı sağlayan, güzel sanatları teşvik eden, peyzaj tasarımları ile desteklenen açık alanlarıyla çevrenin yeşil alan kullanımını geliştiren ve mimarlık, peyzaj mimarlığı ile tüm mühendislik alanlarında çağdaş, ekonomik çözümler öneren özgün projelerin elde edilmesi amaçlandı. Jüri hazırladığı yarışma şartnamesinde proje hizmet bedelinin hesaplanmasında kullanılan bina sınıflarını ve mesleki kontrollük hizmetinin müellife verileceğini net olarak belirtmişti.



1. Ödül: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal, Seden Cinasal Avcı, Murat Memlük.



2. Ödül: Sıddık Güvendi, Burak Pelenk, Barış Demir.

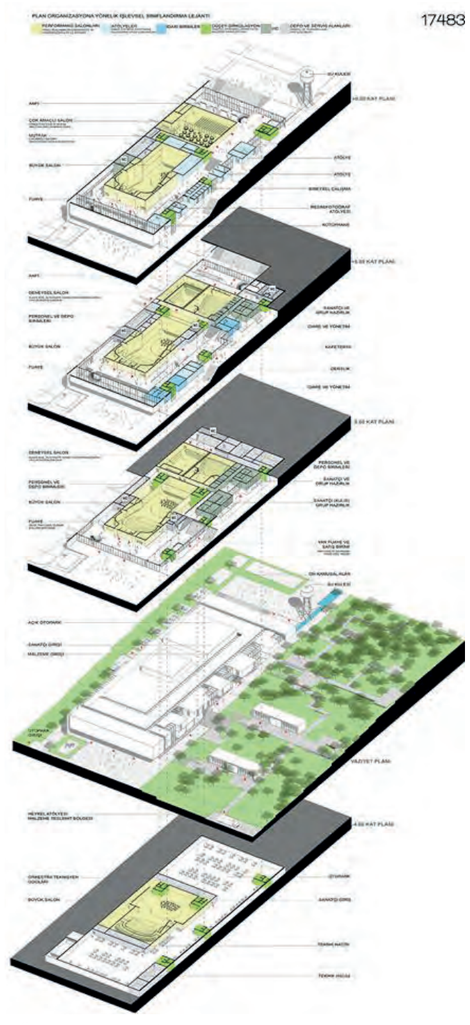


3. Ödül: Murat Arif Suyabatmaz, Hakan Demirel.



3. Ödül: Murat Arif Suyabatmaz, Hakan Demirel.

İki aşamalı yarışmanın 1. Aşama teslimi 14 Ekim 2015, 2. Aşama teslimi 11 Aralık 2015 tarihinde planlandı. Sonuçların 17 Aralık 2015 tarihinde açıklandığı yarışmanın kolokyumu 19 Aralık 2015 tarihinde yapılan yarışmada jüri üyeleri: Boğaçhan Dündaralp Mimar (DEÜ), (Jüri Başkanı), Hüseyin Sinan Omacan, Mimar (İTÜ), Ali Cengizkan, Mimar (Prof. Dr. ODTÜ), Semra Uygur, Yüksek Mimar (ODTÜ), Murat Aksu, Yüksek Mimar (İTÜ), Arzu Kutkam Nuhoğlu, Peyzaj Yüksek Mimarı (AÜ), Kanat Burak Bozdoğan İnşaat Mühendisi (Dr., EÜ); Danışman Jüri Üyeleri: Emin Halebak (Makine Mühendisi ve Lüleburgaz Belediye Başkanı), Murat Ermeydan (Peyzaj Y. Mimar ve TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şube Başkanı), Kemal Suner (Elektronik ve Haberleşme Yüksek Mühendisi), Mahmut Türker (Akustik Danışman).



2. Ödül: Sıddık Güvendi, Burak Pelenk, Barış Demir.

Şartnamede de belirtildiği üzere 3 ödül ve eşdeğer 3 mansiyon ile bir satınalmanın verildiği yarışmada sıralama şu şekilde oldu: 1. Ödül: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal, Seden Cinasal Avcı, Murat Memlük; 2. Ödül: Sıddık Güvendi, Burak Pelenk, Barış Demir, Eda Ekim; 3. Ödül: Murat Arif Suyabatmaz, Hakan Demirel. Eşdeğer Mansiyon: Sevince Bayrak Göktaş, Oral Göktaş, Emine Derya Ertan, Zeynep Hagur Sorguç; Eşdeğer Mansiyon: Tuna Han Koç, Cihan Sevindik, Doğan Türkkan, Zeynep Canan Sevindik, Sena İkiz; Eşdeğer Mansiyon: Sacit Arda Karaatlı, Lebriz Atan, Süveyda Bayraktar Atagül. Satın alma: Hasan Özbay, Tamer Başbuğ, Serpil Öztekin Erdem.

LÜLEBURGAZ YILDIZLARI SANAT AKADEMİSİ

Proje Adı: Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi
Proje Yeri: Lüleburgaz, Kırklareli
Proje Ofisi: İkikerebir Mimarlık
Tasarım Ekibi: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal
Mimari Proje Ekibi: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal, Cansu Dinç, Hande Öztürk
Statik: F. Mustafa Şahin
Mekanik: Gökçen Bayhan
Elektrik: Cihan Öztürk
Danışman: Zeynep Odabaş (Yangın), Türker Talayman (Akustik)
İşveren: Lüleburgaz Belediyesi
Ana Yüklenici: Güneş Yol İnşaat
Yarışma Tarihi: 2010
Proje Başlangıç Yılı: 2016
Proje Bitiş Yılı: 2017
İnşaat Başlangıç Yılı: 2017
İnşaat Bitiş Yılı: 2022
Arsa Alanı: 37.060 m²
Toplam İnşaat Alanı: 27.752 m²
Fotoğraflar: Egemen Karakaya







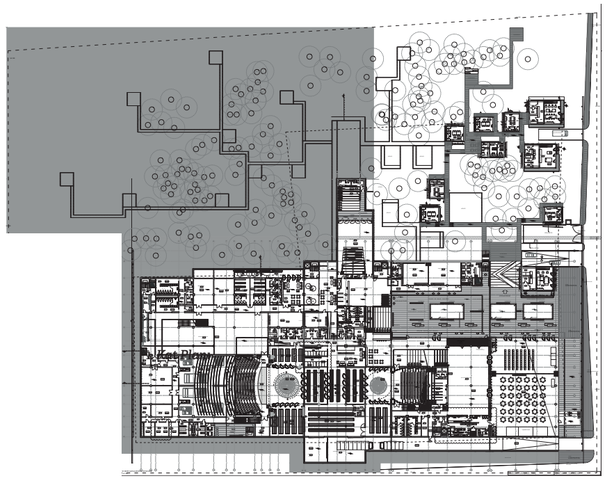
Tasarım Aşaması

Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi, Lüleburgaz Belediyesi'nin Emin Halebak başkanlığı döneminde açtığı üç akademi, bir otobüs terminali ve bir kentsel rekreasyon alanı olmak üzere beş yarışmadan birisi. Bu süreç ile eş zamanlı, futbol akademisi, bisiklet akademisi, yemek akademisi gibi birçok kamu yapısı da hayata geçirilme sürecindeydi. Çoğu büyükşehir belediyesinin bile başa çıkamayacağı bu üretim sürecini gerçekleştiren belediyenin bir ilçe belediyesi olduğunu görmek şaşırtıcıydı.

Yapının konumlanması için planlanan alan Lüleburgaz Anadolu Teknik Lisesi ve Lüleburgaz Devlet Hastanesi'nin güneyinde yer alıyordu. Kuzeyinde yer alan çamlık alan ile arasında yer alan Mehmetçik Caddesi, lise eğitim yapıları ile tek fiziksel bağlantıyı oluşturuyordu. Bu cadde aynı zamanda çamlık alana bir sınır gibi davranarak eşik olarak rollenmişti. Bu alanda yaklaşık on metrelik bir kot farkının yanında arsa içine de girmiş olan kuzeydoğudaki ağaçlık alan mensupları dağınık olmasına rağmen aralarında küçük ölçekte yapılaşmaya izin verir sıklıktaydı. Bu noktada tasarım düşüncesinde parçalı bir yapı oluşturmayı hedeflendi. Bunun temel nedeni, büyük fonksiyonları barındırması beklenen yapının devleşmesini engellemek olmuş. Bu bağlamda öncelikle Kuzeybatı ve Güneydoğu aksında yer alması planlanan bir sokak kurgusu oluşturulmuş ve bu sokağın bittiği Mehmetçik Caddesi; yayalaştırılarak mevcut eğitim yapıları ile yatay bir ilişki kurması hedeflenmiş.

Yapının, Kuzeybatısında yoğunlaşması planlanan kentsel yapılaşma ile ağaçlık alan arasında bir eşiğe dönüşmesine engel olmak adına yapı bu doğrultuda üç noktada yırtılarak "aralık"lar oluşturulmuş. Bu aralıkların gelecekte olması muhtemel akışı sızıntılar şeklinde devam ettirmesi beklenmiş. Çok amaçlı salon ve fuayesi alanın Güneyinde yer alan ana yola en yakın noktada konumlandırılmış. Bu noktada hem etkinlik meydanı olarak tanımlanmış olan alan ile beraber kullanılabilecek hem de servis açısından daha doğru kullanım olanağı tanınabilecektir. Bu salonda yapılacak olan, fuar, sergi, atölye çalışmaları, balo, yemek, konferans, konser, defile vb. etkinliklerin tamamı: uygun koşullarda dış mekan ile bütünleşik olarak yapılabilecek.

Çok amaçlı salona ait olan fuaye ise salon cephesi ile bütünsel bir ilişki kurabilecek şekilde bölünebilir salonun uzun kenarında tüm salon boyunca kurgulanmış. Bu kullanım ise diğer mekanlardan ayrıştırılabilir olarak tasarlanmış olan



Zemin Kat Planı



1. Kat Planı





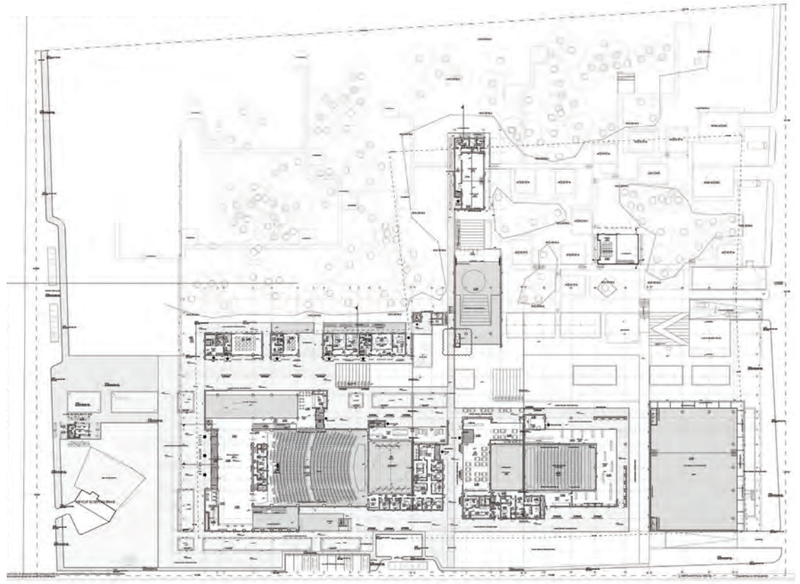


çok amaçlı salonun gerektiğinde fuaye ile beraber çalışabilmesine olanak tanımış. Alana ve yapılaşmaya dair kararlar ile birlikte alan içinde planlı olarak yapılacak olan yeşil doku ile ilgili çalışmalar yapılırken yapısal olarak bütünde verilen kararlara uyulmaya çalışılmış. Çamlık olan alan ile ilgili hiçbir peyzaj çalışması önerilmemiş. Bunun sebebi, bu alanlar yapının arka bahçesine dönüştürülmeden kamusal alan olarak ele alınmış. Bu nedenle çamlık alan olabildiğince doğal hali ile korunmaya çalışılmış. Yapı bütünlüğünün önemli birleştiricilerinden olan ancak her zaman ihmal edilen dış mekan kurgusuna ait elemanlar da; yine genel kurgu baz alınarak tasarlanmış ve ön çalışmaları bu şekilde yapılmış.

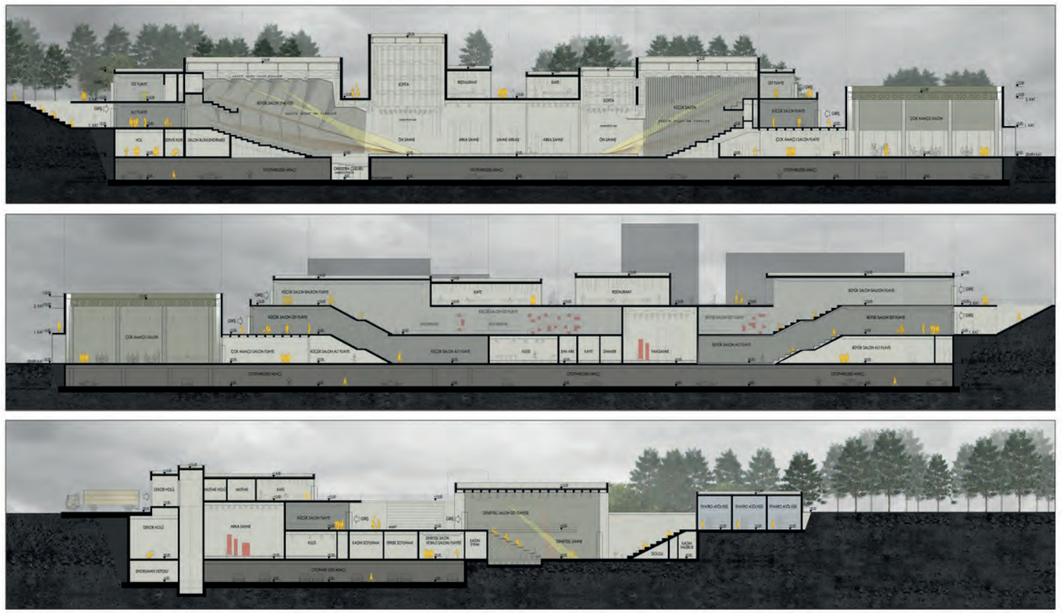
Uygulama Projesi Aşaması

İki aşamalı açılan yarışmada, ilk aşamada başarılı olan projelerin yazışma adreslerine jüri tarafından gönderilen eleştiri ve tavsiyeleri ile tekrar hazırlanılan proje, birinci ödüle layık bulundu. Birinci proje seçilirken yine jüri tarafından bazı sorunlar belirlenmiş ve tavsiyeler verilmişti. Bu istenenlerle ilgili bir ay kadar bir süre tanındı ve bu revizyonları yaptıktan sonra jürinin ve idarenin katılımıyla bir toplantı yapılarak, projedeki değişiklikler sunuldu ve onaylandı.
Jüri onayına müteakip, belediye tarafından bizden teklif istendi, sonrasında da beklenildiği gibi Başkan Bey tarafından hem süre hem de bedel üzerine sıkı bir pazarlık edildi. Ne yazık ki, ekip olarak pazarlık konusunda hiçbir zaman iyi olmadık. Zira Emin Bey'in güçlü yanlarından biri olduğu belli olduğundan süreci sürüncemeye sokmamayı tercih ettik diyebiliriz.

Maalesef, pazarlıkta uzlaşıya varılmaması gereken asıl konunun, bedelden çok süre olduğunu sonradan fark ettik. Bu proje için bizim ilk talebimiz 12-18 ay aralığı iken, Başkan Bey bize 6 aydan fazla süre veremeyeceği konusunda ısrarlı davrandı. Bu boyutta ve fonksi-

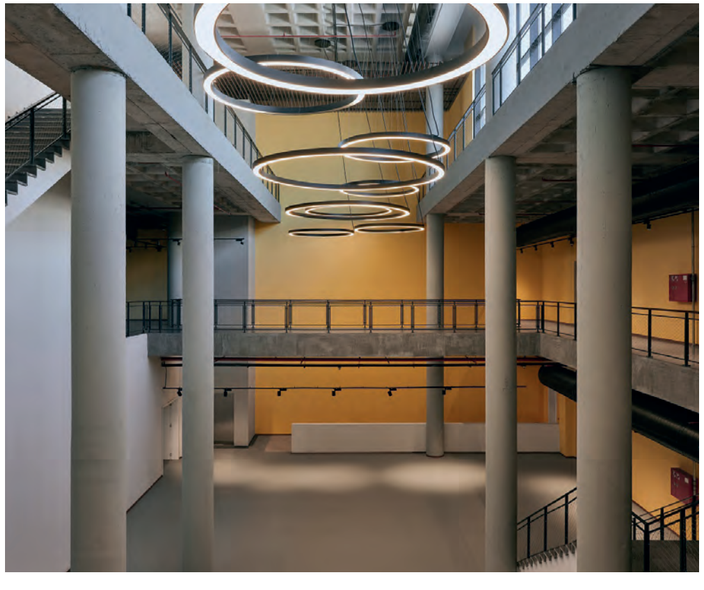


2. Kat Planı



Kesitler





yonda bir proje için yeterli olmadığını ne kadar dil döksek de anlaşamadık. Velhasıl, yoğun mesaili altı aylık süreç sonrasında projeyi zar zor teslim edebildik. Farklı birçok fonksiyonun bir aradalığı, projenin, büyük ve eğimli bir arazide bu kadar parçalı ve yayılgan oluşu, akustik, sahne mekaniği, sofita, ses, ışık vb. teknik gereksinimleri çok olan ana salonları, her noktasında farklı detay çözümleri gerektiren mimari dili, zorlayıcı strüktürel açıklıklara sahip olması ve tüm disiplinleri ortak bir platformda çalıştırmak bu sürecin en çetrefilli işi idi.

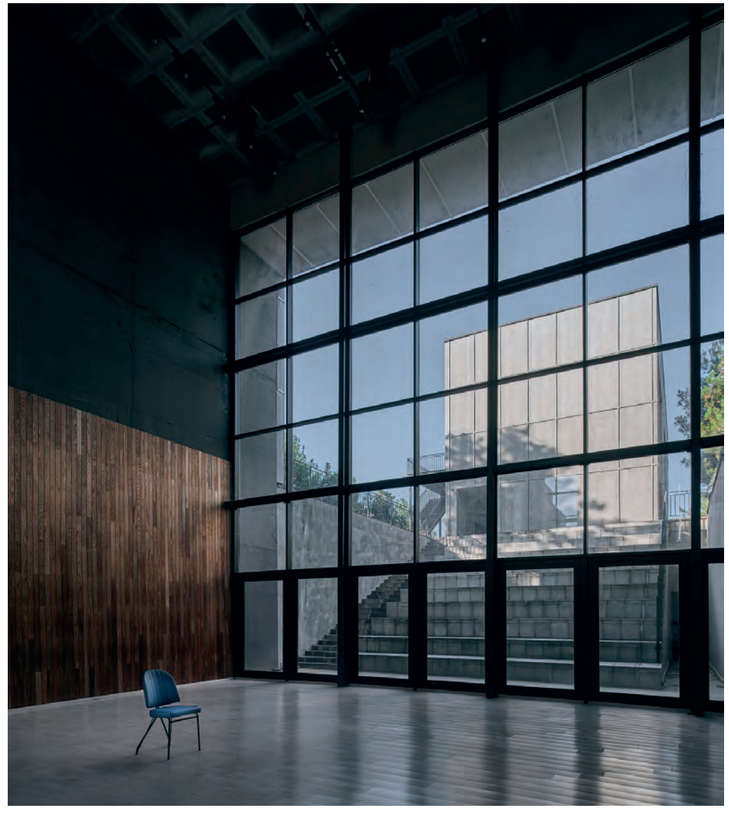


İdarenin proje ile ilgili talepleri de benzer şekilde kabul edilebilir ve projenin ana omurgasını etkilemeyecek taleplerdi. Bunlardan birincisi, fuaye alanlarının büyütülmesi idi. Bu büyütme toprak altında kalan bölümlerde olduğu için yapının kütlesini etkilemedi. Diğer bir talep ise bizim de ekip olarak şüpheli baktığımız büyük salonun balkonu ile ilgiliydi. Bu bağlamda büyük salonun balkon kotunu kaldırıp, +10.40 kotu ile 0.00 kotunu bağlayan tek hacimli 800 kişilik bir salon tasarladık. Bu karar, yarışma projesi ana kararları ile çelişmeyen ve kütleyi etkilemeyen bir karardı. Bilakis, büyük salon üst fuayesi direk kamusal alanla bu şekilde ilişkilendirilebildi. Toprak altında kalan otopark alanının da yapı izi boyunca genişletilmesi ile yapı son halini aldı.

İnşaat Aşaması

Projenin tesliminden birkaç hafta sonra proje ihaleye çıktı ve hemen akabinde, projeye başlarken sözleşmemizde zaten yer alan kontrollük sürecimiz başlamış oldu. Ana yüklenici ve ortak şirket dışında işin sahadaki sürecini yöneten üçüncü firmanın konsorsiyumu bu süreçte ki en ciddi sıkıntıydı. Maalesef alışıldık olduğu üzere, şantiyedeki üretim hızı, alınması gereken her tür karar aşamasında çok yavaşlıyordu. Onay alınması gereken kişiler idare tarafındaki kontroller dışında yüklenici kısmında yer alan yönetici grubu olduğu için ikna edilmesi gereken kişiler standart bir şantiyenin iki katı idi. Mesleki kontrollük süreci haftalık olarak ilerledi. Her hafta şantiyede neredeyse tüm gün süren toplantılar sonunda işin durumu ve eksikleri ile ilgili toplamda 103 adet şantiye raporu hazırladık.

Sahada işi yöneten alt yüklenicinin bu büyüklükte ve kapsamdaki bir yapı





grubunda ilk deneyimi idi. Malzeme seçimlerinde idarenin de desteği ile projedeki seçimlerimize bağlı kalabildik. Ancak hesap edemediğimiz bir sorun ile yüzleşmek zorunda kaldık. Malzeme seçimlerinde inceleyebildiğimiz belge döküman ve raporlar işçilik için olmadığından bu konudaki seçim alt yüklenicinin güdümünde sürdü. Bu sebeple, seçilen malzemelerin uygulaması hakkı ile yapılamamakla kalmadı, özellikle cephe malzemesinde taşeron maharetine kalan çimento bazlı paneller tam da olmaması gerektiği gibi yüksek torklu makineler ile alçı panel takılır gibi takıldı. Bunu fark ettiğimizde işi durdurup önlemler almaya çalışsak da tüm çabamız beyhude oldu. Vida seçimi, kullandığımız ürüne uygun değildi. Ama bunun tespiti ile ilgili de uzman bir kuruluş bulunamadı. Yüksek tork tüm panellerde kılcal çatlaklar oluştururken, yapılınca sağlam görünen cephe üzerinde, tam da raporladığımız gibi 6 ay içinde tüm panellerde çatlak ve deformasyonlar oluştu.

2017 yılı ikinci yarısında, Emin Halebak, siyasi kariyeri adına aldığı kararla, vekil adaylığı gerekçesiyle belediye başkanlığı görevinden feragat etti. O sıralar dövizdeki ani yükseliş ve bunun getirdiği ekonomik kriz ile beraber yüklenici %92 aşamasında iflas beyan ederek sözleşmenin gereğini yaparak iş bıraktı. İşi bıraktığında, henüz kapanmamış, mekanik tesisatı devreye alınmamış, yanlış imalatlar yüzünden oluşan izolasyon problemleri ve deforme olmakta olan malzemeler ile yapı üç yılı aşkın süre kaderine terk edilmiş oldu.

Seneler sonra açılan yeni tamamlama-ikmal ihalesi sonucunda iş yeniden başladı. Ancak maalesef, müellif olarak içinde olmamız gerekliliği apaçık ortadayken, yeni yönetim kontrollük hizmeti alımını devam ettirmediğinden biz bu sürece dahil olamadık. Bu son kısımda, sorunların nasıl çözümlendiği, kullanılan son detaylar, cephe için üretildiğini fotoğraflardan görüp garipsediğimiz garip detay, sahne mekanik aksamı ve aydınlatması, hareketli mobilyaları ve garip duvar tabelaları gibi üzücü detaylara müdahale şansımız olamadı.

Bir gün medyadan tesadüfen hayata geçtiğini fark ettiğimiz yapının bir açılışı oldu mu, olduysa neden bir daveti çok gördüler, olmadıysa neden olmadı, bilmiyoruz. Bizim kendi kısa sayılabilecek tecrübemizde bile kaçıncı kere yaşadığımızı sayamadığımız gerçekle yeniden yüzleşmiş olduk:

“Mimarın adı yok”.

ÇINARALTI VE KÜLLÜK KAHVELERİ

UrbAr Kentleşme ve Mimarlık Ofisi tasarımı Çınaraltı ve Küllük Kahveleri, Beyazıt Meydanı tarihçesi ile özdeşleşmiş kentsel deneyim ve kültürel pratiklerin gündelik yaşamdaki yerleri irdelenerek anıtlarla ve kentsel açık alan ile diyalog kurabilecek bir tasarım anlayışına sahip.

ALİ KURAL (Kentleşme ve Mimarlık Ofisi, Istanbul),
B. DENİZ ÇALIŞ KURAL (İstanbul Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü)

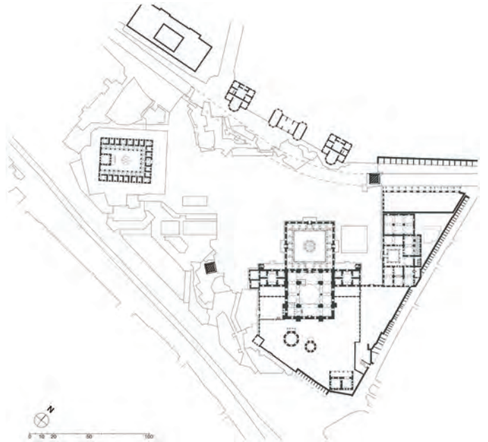
Mimari Proje: Ali Kural, UrbAr Kentleşme ve Mimarlık Ofisi
Mimari Proje Ekibi: Ali Kural, B. Deniz Çalış Kural, Talha Çınar, Anıl Aydıncı, Damla Karıştıranlıoğulları
Aydınlatma Danışmanı: Mehmet Mürselioğlu
İşveren: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Fotoğraflar: David Sundberg/Esto, Ali Kural/UrbAr, İBB Fen İşleri Daire Bşk.
Proje Yeri: Beyazıt Meydanı, Fatih, İstanbul
Proje Yılı: 2020
İnşaat Tamamlanma Yılı: 2022
Yüklenici: Taş Yapı ve Reskon Ortaklığı/Adler Tasarım Ltd.



©David Sundberg/Esto







Meydan Yerleşim Planı



Çınaraltı Vaziyet Planı ve Siluet

Çınaraltı ve Küllük, isimleri Beyazıt Meydanı ile anılan iki kahve yapısıdır. Yapılar, zaman içinde yok olmuşlarsa da, anıtların huzurunda ve asırlık ağaçların gölgesinde oturma deneyimi, kamusal açık alanın kolektif hafızasında varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Beyazıt Meydanı ve çevresi kapsamlı bir kentsel tasarım projesine konu olduğunda, efsaneleşmiş bu iki kahvenin yeniden kurulmasını ve tarihe referansla Çınaraltı ve Küllük olarak isimlendirmelerini öngörüldü.

Çınaraltı ve Küllük Kahveleri'nin mimari tasarımı, Beyazıt Meydanı tarihçesi ile özdeşleşmiş kentsel deneyim ve kültürel pratiklerin gündelik yaşamdaki yerleri irdelenerek şekillendi. Orijinal yapıları yeniden inşa ederek değil, mimari tasarımı anıtlarla ve kentsel açık alan ile diyalog kurabilecek ve aynı zamanda çağdaş bir kahve yapısının teknik gerekliliklerini yerine getirecek özgün ve modern bir yapı üretilmesi hedeflendi. Proje ve yapım süreçleri, UrbAr Kentleşme ve Mimarlık Ofisi'nin hazırladığı Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarım Projesi kapsamında, İstanbul Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'nun görüş ve onayıyla gerçekleştirildi.

Anıtlar

Beyazıt Meydanı, günümüzde İstanbul'un kentsel kimliğiyle kentin kolektif hafızasını farklı şekillerde üreten, besleyen ve aynı zamanda da bu hafızada temsil bulan bir kamusal alandır. Bizans Dönemi'nden günümüze, değişen ve dönüşen çok katmanlı kentsel açık alan, farklı dönemlere tarihlenen mimari anıtların sergilendiği bir açık hava müzesi niteliğindedir.

16. yüzyıla tarihlenen Beyazıt Külliyesi ile 19. yüzyıl yapısı olan anıtlar, kentsel açık alanın temsil ettiği kolektif hafızanın en kesin ifadelerini taşımaktadır. Özellikle, 19. yüzyıl yapılarının -kamusal alanın günümüz tarihine en yakın olan öğeleri oldukları ve bu kamusal alanın en son dönüşümünün birer kaydı oldukları için- varlık nedenlerine dair vurguları, anlamsal ifadeleri daha nettir ve bu netlik daha anlaşılır bir mesaj taşımaktadır. İstanbul Üniversitesi Kapısı, Yazma Eserler Kütüphanesi ve Mustafa Reşit Paşa Türbesi inşa edildikleri dönemin imgeleri olmanın yanı sıra, modernleşmenin, Cumhuriyet ideolojisinin aşamalarını gösteren kilit taşlarıdır. Bu anıtlar, Çınaraltı ve Küllük Kahveleri ile özdeşleşmiş entelektüel sohbetlerin, edebi paylaşımların ve farklı ideolojik anlatıların da arka fonunu oluşturmuştur.

İstanbul Üniversitesi'nin ana kapısı, Beyazıt Meydanı ile özdeşleşen popüler imgesiyle üniversite yerleşkesi ve meydanın çok parçalı kent dokusunu birbiriyle ilişkilendirmektedir. Yerleşkenin ana girişini tanımlayan anıtsal giriş kapısı ile kapı yanında simetrik





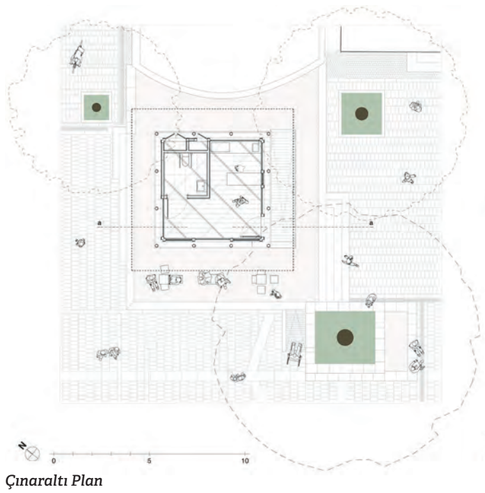
yerleştirilmiş köşkler, Fransız Mimar Bourgeois tarafından 1864 yılında Osmanlı Harbiye Nezareti için tasarlanmış, 20. yüzyılın başında ise İstanbul Üniversitesi'nin sembolü haline gelmiştir. Önce Osmanlı'nın son döneminde modern ordunun, sonra erken Cumhuriyet Dönemi'nde modern yüksek öğrenimin sembolü olan anıtsal kapı, kentin ve kamusal alanın kolektif bilincine damga vuran değişim ve modernleşme süreçlerini imgelemektedir.

Meydanda dikkat çeken bir diğer anıt, Beyazıt Yazma Eserler Kütüphanesi'nin 19. yüzyıla ait ön cephesidir. Beyazıt İmarethanesi'nin 16. yüzyıla ait cephesi, 1884 yılında restore edilerek –yapının geleneksel bağlamından farklı, bir halk kütüphanesi (Beyazıt Kütüphane-i Umumisi), dönüştürülmesi aşamasında– aslen masif cepheler, yenileme ile narin ve şeffaf açıklıkların yuvarlak sütunlarla çerçevelendiği kemerli pencerelerin ondülasyonu ile şekil almıştır.

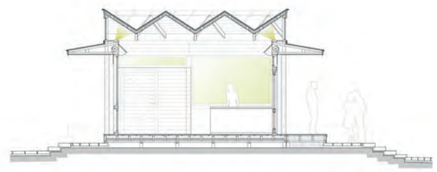
Meydanın mimari dokusunu tanımlayan anıtlara Mustafa Reşit Paşa Türbesi'ni de eklemek gerekir. Camii haziresinin güneybatı köşesinde, Yeniçeriler Caddesi'ne bakan türbe, genel yönelimin aksine açılı, cadde aksı doğrultusunda yerleştirilmiş olmasıyla farklı bir etki yaratmaktadır. Oldukça küçük ölçekli bu türbe, varlığını mimari detaylarıyla hissettirir. 19. yüzyıl tanzimatlarının "mimarı", diplomat ve Sadrazam Mustafa Reşit Paşa için 1858 yılında İsviçreli Mimar Fossatti tarafından tasarlanmıştır.

Kolektif Hafıza

Tarihi Çınaraltı ve Küllük Kahveleri geçici yapılardır. Bu nedenle, kahve yapılarının bağlamı, sadece kentsel sabitler olarak karşımıza çıkan anıtları değil, kentin gündelik hayatına ait, zaman içinde yok olmuş mekan veya mekansal pratikler de içerir. Aldo Rossi, kent mimarlığıyla ilişkilendirdiği kentsel biçimi, kent tarihinin tüm katmanlarını, coğrafyası ve yapısı ile birlikte yaşamsal dinamiklerini de içeren "faite urbaine" tanımı çerçevesinde açıklamaktadır. Rossi'ye göre kent mimarlığı, kentsel sabitler olan anıtlar kadar gündelik hayatın sürekli değişen ve dönüşen pratiklerini de kapsar. Bir toplumun kimliğini kurgulamasına aracı olan ve ortak geçmişine ait imgeler bütünlüğünü ise kolektif hafıza kavramıyla açıklanır. Rossi, kentin mimarlığı ve kolektif hafıza arasındaki ilişkinin önemini vurgularken, mekandaki fiziksel sürekliliğin, kalıcılık, düzen ve istikrar sağlayarak denge ve huzur ortamı yarattığını önermektedir (1). Anıtlara karşın, Rossi'nin vurguladığı değişen veya unutulmuş pratikler ise sözlü anlatılar, haber yazıları, tarihi gravürler ve fotoğraflar ile -ironik olarak- top-



Çınaraltı Plan



Çınaraltı aa Kesit



Çınaraltı Görünüşler



©David Sundberg/Esto



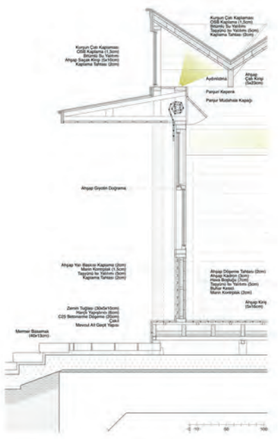
lum içindeki çatışmaları, farklı ideolojilerin sürekli dönüşümünü yansıtırken, hem kent mekanının, hem de kolektif hafızanın tarih boyunca farklı etkiler altında nasıl kesintiye uğradığını belgelerler. Dolayısıyla kolektif hafıza, kentsel sabitler olan anıtlarla birlikte gündelik hayatı da kapsar.

Gündelik Hayatın Ritüelleri

Siyah beyaz fotoğraflar, Çınaraltı ve Küllük Kahveleri'yle özdeşleşen gündelik hayatın ritüelleri ile meydanın kimliğine nasıl katkı yaptıklarını bize hatırlatır. 1960'lı yıllara kadar kahveler, düşünürlerin, yazarların, şairlerin ve sanatçıların, buluşma ve sosyalleşme mekanları olmuştur. Beşir Ayvazoğlu, Çınaraltı buluşmalarının "Yaz İkindisi Toplantıları" olarak anıldığını ve bu buluşmalara dair renkli anlatıları sunmaktadır (2): "Üniversite öğrencileri, dersten çıkar çıkmaz Çınaraltı'na koşup ayaklarının ucuna basarak sohbetlerin yapıldığı masalara sokulurlarmış, böylece ağacın altında, İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Mükrimin Halil Yınanç, Ali Nihat Tarlan, Abdülbaki Gölpınarlı, Seref Akdik, Ahmet Hamdi Tanpınar, Emin Âli Cavlı, Ahmet Refik Altınay gibi ünlü ilim ve sanat adamlarının etrafında geniş halkalar oluşur, bu halkalar, konuşulanları kaçırmak istemeyenlerin sıkıştırması yüzünden gittikçe daralırmış. Masaya yaklaşmaya çalışırken iskemleleri gıcırdayan öğrencilere Mahmut Kemal Bey'in şöyle bir bakmasının yettiğini söyleyen Muzaffer Gökman'ın cümlelerinden yaz ikindilerine duyduğu hasret taşıyor. Kenan Hulusi'nin de, 1929 yılında "Hayat" mecmuasında yayımlanan "Beyazıt'ta Çınaraltı" başlıklı yazısı tarihi çınara ve Çınaraltı'na söylenmiş mensur bir kaside gibidir.Beyazıt Meydanı, 1950'lerin sonuna kadar üniversitesi, kütüphaneleri, kahveleri, Sahhaflar Çarşısı ve iki adım ötedeki Bab-ı Ali'siyle entelektüel hayatın cazibe merkezi, "Dersaadet'in kalbi"ydi." Anıtlarla mimari ifadeye bürünen toplumsal vurgular, tarihi Çınaraltı ve Küllük kahve yapıları ile günlük ritüeller, sohbetler, karşılaşmalar ve karşıtlıklarla hayat bulmuşlardır.

Yeniden Çınaraltı ve Küllük

Beyazıt Meydanı'nda çalışmaya başlanılan 2012 yılında, tarihi fotoğraflarda görülen Çınaraltı ve Küllük Kahveleri çoktan yıkılmıştı. Ancak, tarihi yapıların yerlerinde prefabrik kabinlerden servis yapılmaktaydı. Anıtların önünde, plastik sandalye ve masalar, estetik uyumsuzluğun yanı sıra, asırlık çınar ağaçlarının altında derin gölgeli açık alanların doğası gereği güzel nitelikleri hakkında hiçbir inceliği de yansıtmayan üzücü bir kentsel deneyim yaşatıyordu. Yine de Çınaraltı ve Küllük'ün yaşamsal izleri hala meydanda hissediliyordu ve gündelik hayata ait sundukları ritüeller yeniden kurgulanabilirdi. Ön plana çıkan bir kaç nokta, yeni yapıların anıtların cephesini kapatmaması; meydanda görsel perspektifin bozulduğu, mekan tanımının zayıfladığı noktaların iyileştirmesi aynı zamanda meydanda yaya akışını engellemeden, ana yaya aksları üzerinde kolayca erişilebilir olmasıydı. Kentsel tasarım projesinde yeni odak noktaları tanımlayan Çınaraltı Kahvesi, meydanın sınır dokusunun bozulduğu bir noktayı iyileştirerek daha tanımlı bir hale getirirken, Küllük Kahvesi mevcut atıl bir alanı iyileştirerek meydanın deneyimini ve algısını daha derinleştirmiştir.



Çınaraltı Sistem Kesiti

Çınaraltı Kahvesi, meydanın Bakırcılar Çarşısı girişi ile Yazma Eserler Kütüphanesi arasında kalan ve alt geçidin üstü kapatılarak meydana dahil edilmiş olduğu boş alana alındı. Böylece yapı, alt geçidin kentsel mekanda yarattığı tanımsız boşluğu kapatarak meydanın bu noktasını tanımlayan bir öğe oldu. Aynı zamanda, Sahaflar Çarşısı'nın giriş kapısından başlayan ve Yazma Eserler Kütüphanesi cepheleri boyunca devam eden yeni bir yaya aksını da tanımlayan, meydanın girişinde açık alanın ve anıtların izlenebildiği keyifli bir mekan yaratıldı. Bu yeni aks boyunca mevcut anıt çınar ağaçları





Küllük Vaziyet Planı ve Siluet

ile karşılıklı yeni çınar ağaçları dikildi. Aksın başındaki dört asırlık doğu çınarına atıfla, sonunda da yeni Çınaraltı Kahvesi konumlanmış oldu.

Küllük Kahvesi, meydanın bir alt kotunda, Ordu Caddesi'ne bakan atıl kalmış bir teras alanında konumlandı: Böylece caminin cephesini kapatmadı. Bu alan, bankları ile misafirlerin meydana çıkan merdivenleri hakim konumda seyrettikleri, manzarası oldukça hareketli bir seyir terasına dönüştü. Tramvay duraklarından ve Kapalıçarşı Meydanı'ndan gelen yaya hareketliliğinden kendini geri çekerek sakin bir kentsel mekan, ağaçların gölgesinde, yeni peyzaj öğeleriyle zenginleştirilmiş, el yapımı tuğla kaplı yer dokusu ve sıcak kızıl rengiyle alçakgönüllü, insan ölçeğinde bir deneyim derinliğine izin veren duraklama alanı sundu.

Tektonik Kurgu

Çınaraltı ve Küllük Kahveleri'nin tasarımına dair söylemin Beyazıt Meydanı'nda anıt eserlerin bağlamında ve asırlık ağaçların gölgesinde, teraslarda oturmak, sosyalleşmek ve gündelik hayatın akışını seyretmek olduğu fikrinden ortaya çıktığı kabul edildiği takdirde, güncel bir kahve yapısının teknik ve işlevsel ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra, kendi içinde bulundukları zamanı da yansıtacak özgün yeni yapılar olması gerekiyordu. Kahvelerin yeniden konumlandırıldıkları yerleri anlamlandırmaları ve geçmiş ile bağlarını sürdürdükleri iddiası, çatı saçaklarına yerleştirilen isimleriyle sağlandı. Kendinden ışıklı harflerin kahve yapılarını dekore etmesi ve tarihi yapılarına gönderme yapması, alıştığımız imgelerinin alışmadığımız biçimde karşımıza çıkması sonucunu doğurdu, algıladığımız şeyin aynı anda hem yeni, hem de eski olmasını sağladı (3). Meydanda farklı kotlardan algılanabilen ve anıtlarla sürekli ön plan ve arka plan ilişkisi içinde olacak Çınaraltı ve Küllük Kahveleri'nin tektonik kurgusu ve çatı biçimi, cephelerinin tasarımı ve tekrarlar, malzeme ve renk seçimi ile bağlamında bulunduğu kentsel açık alan ve anıt yapıları ile diyalog içinde düşünüldü.

Mimari tüm yapı elemanları ahşap yapı tekniği ile tasarlanan ve gerçekleştirilen, planı Mustafa Reşit Paşa Türbesi'ne referans veren kübik yapının dış kabuğu, güneş ve yağmurdan korunaklı yatay saçakların heykelsi çatı biçimi ile birlikte, yapıyı simetrik bir şekilde çevreleyen 12 adet dairesel ahşap kolon üzerinde taşıtılmaktadır. Yapıdan kopuk bir şekilde yapıyı çevreleyen dairesel ahşap kolonların biçimi, meydanda 19. yüzyıl yapılarının cephelerinde kemerli pencereleri çerçeveleyen dairesel kolonlara atıf yapmaktadır.

Beşinci bir cephe gibi düşünülen ve yapısal bir düzlemin ardışık olarak 6 kez katlanması işlemiyle biçimlenen yapının çatısı, simetrik ve eşit olarak yan yana gelen altı adet üçgen alınlı dar ve uzun katlanmış çatı plakasını oluşturdu. Katlanmış plakalar plana çapraz olarak (45 derece açıyla) oturtuldu. 45 derecelik açının tasarımda sağladığı olanaklar geliştirildi. Öncelikle, kare plana çapraz yerleşen çatı kirişlerinin, sisteminin yapısal gergi performansını iyileştirmektedir. İkinci olarak, çapraz yerleştirilen katlanmış çatı plaklarının cepheler boyunca, kesitte doksan derecelik dikey iz düşümle kesilmesi sonucunda, yapının her dört kenarında da dizi halinde sıralı, ardışık üçer adet özdeş üçgen alın oluşturuldu Camlı doğramalarla tanımlanan bu üçgen açıklıklı alınlar, gün boyunca iç mekanın gün ışığı ile dolu, aydınlık ve havadar olmasını sağlamaktadır. Aynı açıklıklar, akşam saatlerinde ise, bir fener gibi meydanı aydınlatmaktadırlar. Doğal ve yapay ışık ile, çatının havada asılmışçasına hafif ve şeffaf ifadesi, anıtların kalıcılığına karşıt, kahve yapılarının geçiciliğini vurgulamaktadır.

Çatı geometrisinin karmaşıklığına karşın yapının dört cephesinde oldukça yalın ve simetrik aynı zamanda çok katmanlı ve şeffaf bir ifade elde edilmiştir. Çatı geometrisinin, yapının dört cephesinde de aynı olması, kahve yapılarının birer nesne gibi algılanmasını, yapıların bir ön veya arka cephelerinin olmamasını, kare planlı yapının her cephesinin özdeş olarak algılanmasını sağlamaktadır. Gelenekselden farklılaşan katlanmış çatı plakası, ahşap yapı strüktürü ile birlikte ele alındığında, kahve yapılarında konvansiyonel çatı yapısının güncel bir dönüşümünü sağlamaktadır (4).

Cepheler, ardışık ve şeffaf çeperlerden oluşur. Üçgen çatı pencerelerin dış cephede dairesel sütunlarla birleşmesi, yapının dış çeperini tanımlarken, meydandaki anıtların klasik mimari dillerine referans verir. Onun arkasında yer alan ikinci ve daha modern olan çeper, kahvenin işlevlerini saran düzlemsel yüzeylerden oluşan bir zarf niteliğindendir. Bu iki katman birlikte çalışır. Dışardan gelen kullanıcı için ilk çeper yapıyı saran dairesel kolonlarla ifade bulurken, ikinci çeper oldukça şeffaf olan, ahşap çerçeve ve cam düzlemlerden oluşan düzlemsel cephelerdir. Bu ikinci yapı çeperi, iç mekanda mutfak tezgahı, depo ve bardan oluşan servis alanı ile evrensel erişimli tuvalet mekanını tanımlar. Bu ikinci çeper, belirli yerlerde mekansallaşarak, ısıtma ve soğutma sistemi ünitelerini, depoları, gizli panjurların teknik parçalarını barındırır.



Orhan Veli, Mina Urgan, Oktay Rifat
Küllük Kahvesi'nde, 1940.







Tüm yapı elemanları, ahşabın dokusunu ön plana çıkaran tonlarında, taşıyıcı elemanlarında saydam, diğer yüzeylerde mat renklendirilmiş, renk tonu, meydandaki anıt yapılardan türetilmiştir. Yapının üçgen katlanmış ve çapraz yerleştirilmiş çatı plakaları meydanda anıtların kubbeleri ile aynı malzeme olan kurşun kaplanmış ve sürekililik sağlanmıştır. Dış cephenin bitirme malzemeleri olan kurşun çatı kaplaması ve doğal ahşap dış hava koşullarına dayanıklıdır. Gün ışığını yansıtan koyu ve açık gri tonlarında çatı kaplaması ve gri-yeşil tonlarında renklendirilen ahşap dokunun zaman içinde mevsimlenmesi, kendi patinesini almaları beklenmektedir.
Geçen zaman, yapıların nasıl mevsimleneceğini bize gösterecek ama, belki daha önemlisi, bu iki yeni kahve – Çınaraltı ve Küllük Kahveleri, kendi müdavimlerini oluşturacak mı, bir araya gelen kullanıcıların özel veya genel sohbetleri, fikir paylaşımları için gerekli ortamı sağlayabilecek mi; köklü geçmişleri olan Çınaraltı ve Küllük Kahveleri yine eskisi gibi efsane sokak kahveleri olmaları özelliklerini sürdürebilecekler mi? Bunu da zaman gösterecek.

KAYNAKÇA

1. Aldo Rossi, The Architecture of the City (Cambridge, MIT Press, 1982): 22.
2. Beşir Ayvazoğlu, Üçüncü Tepede Hayat Beyazıt Meydanı'nın Derin Tarihi, (Kubbealtı Yayınları, 2012): 73-74.
3. Robert Venturi, Denise Scott Brown, Steven Izenour, Learning from Las Vegas (MIT Press, 1977): 87-90.
4. Farshid Moussavi, The Function of Form (Actar Publishers ve Harvard University GSD, 2009): 348.

TFS OFİS BİNASI

Kayabay Mimarlık tasarımı TFS Ofis Binası, havaalanı gibi adeta bir yok yer olan, referansların hemen hemen hiç bulunmadığı bir alanda, çalışanların yerle, zeminle, gök ve uçaklarla temasını şeffaf cepheler ve yüksek aydınlık mekanlar aracılığıyla sağlıyor.

Mimari Proje: Kayabay Mimarlık
Tasarım Ekibi: Özgür Kayabay, Berkayhan Soybora, Asena Yıldırım
Statik Proje: Mista Mühendislik
Mekanik Proje: Moskay
Elektrik Projesi: HB Elektrik
İşveren: IGA İstanbul Havalimanı ve TFS AKARYAKIT A.Ş.
Proje Yeri: Arnavutköy, İstanbul
Proje Yılı: 2020
İnşaat Tamamlanma Yılı: 2022



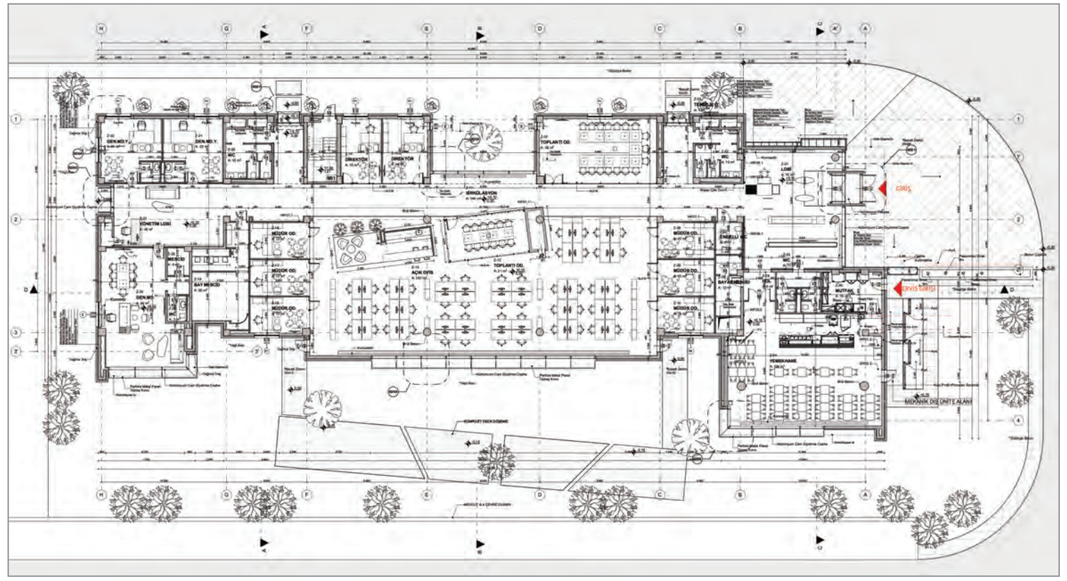


TFS -Turkish Fuel Services- İstanbul Havalimanı genelinde yakıt ihtiyacının karşılanması hizmetlerini yürüten ve THY ortaklığı da bulunan bir şirket olarak İstanbul Havalimanı'nda faaliyet gösteriyor. TFS firmasının artan uçuş kapasiteleri ve buna bağlı büyüyen ekip ve ortaklık yapısı sebebiyle kendi kurumsal kimliğinin ve işlevsel ihtiyaçlarının sağlanabildiği yeni bir ofis binası ihtiyacı gündeme gelmiş. Yaklaşık 60 kişilik yönetim ve operasyon ekibinin yer alacağı ofis binası, havalimanı yakıt çiftliği bölgesinde yer alıyor.

Havaalanı gibi adeta bir yok yer olan, referansların hemen hemen hiç bulunmadığı alanda, katı bir form ve nötr siyah renk seçimi ile yapı kendini var etmeye çalışıyor. Çalışanların yerle, zeminle, gök ve uçaklarla teması şeffaf cepheler ve yüksek aydınlık mekanlar aracılığıyla sağlanmış.

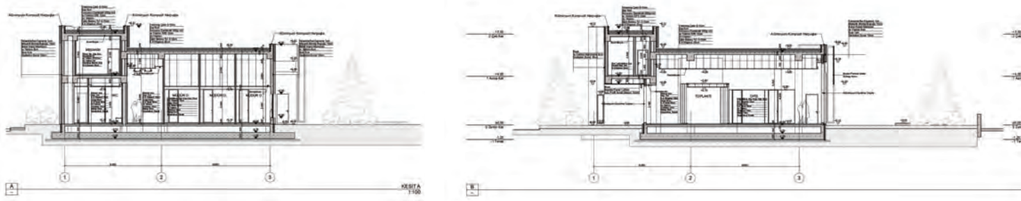
Yakıt çiftliği girişi ile bir meydan oluşturacak biçimde, kütlenin kendinden oyularak elde edilen geniş saçakla tanımlanan giriş aksı ve basamakları, ofisleri boydan boya kat eden bir sirkülasyon omurgasına bağlanıyor. Tüm ofis bileşenlerine de bu omurga üzerinden ulaşılıyor. Ofislerin iç mekanlarında çalışma alanlarında yakıt tanklarının görülmesi sağlanmış. Planlamada kendini gösteren net fonksiyon şeması, iç mekan malzemeleri ve aydınlık, ferah hacimlerle desteklenerek üçüncü boyutta da aynı bağlamda tasarlanmış.

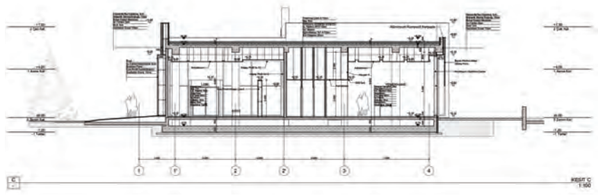
Malzeme seçimlerinde ise sadece koyu metalik efekte sahip seramik cephe, giydirme cepheler ve güneş kontrolü için metal perfore elemanlar tercih edilmiş. Cephelerdeki sakinlik ve bilinçli olarak elde edilmiş katı kütlesel form algısı, iç mekanlarda çok renk kullanımıyla kırılmış böylece ofis içerisinde çalışma motivasyonunun yüksek tutulacağı öngörülmüş. Kütle parçalanmaları ofisler ve servis alanlarının fonksiyonel yerleşim şemalarından türemiş.

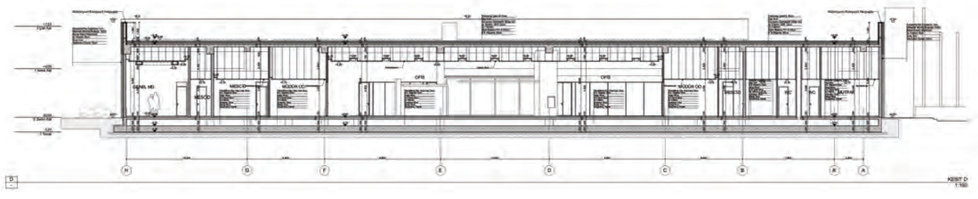


Zemin Kat Planı



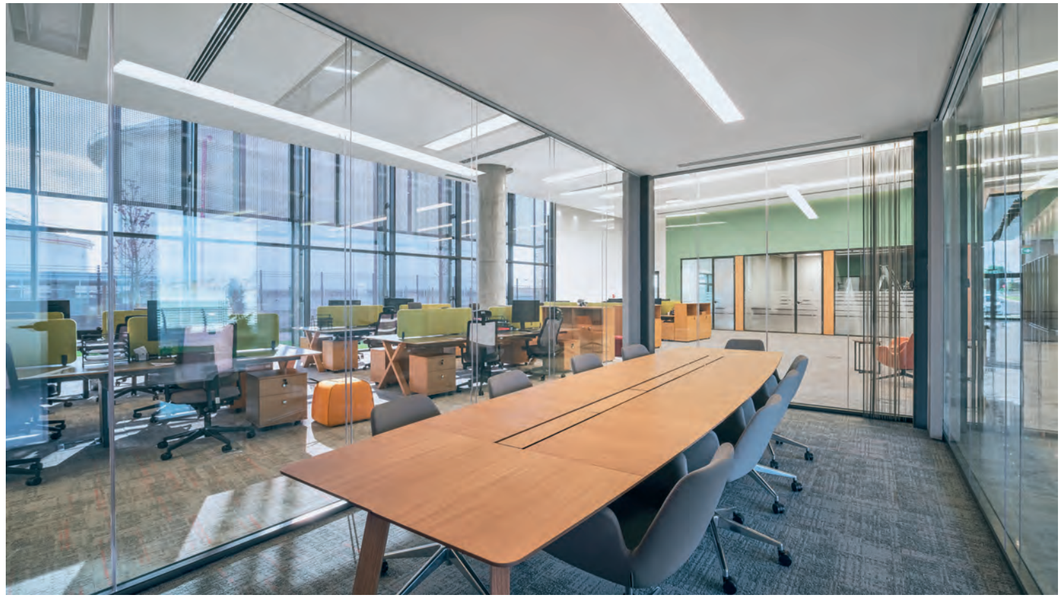






Kesitler





TURGUTREİS YAŞAM MERKEZİ

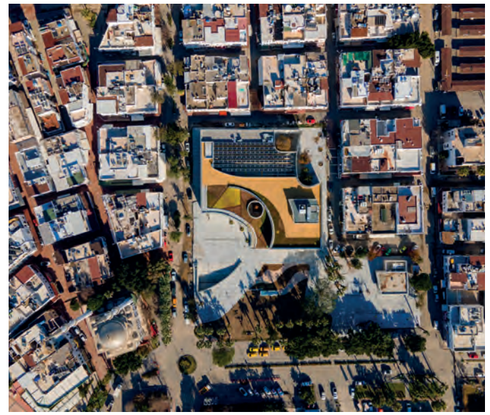
İçerisinde hal, restoran ve zanaatkar atölyeleri barındıran BCN Design Studio tasarımı Turgutreis Yaşam Merkezi, katlı otoparkla sınırlı kalmayıp kent için daha etkin bir mimari söylemi hedefliyor.

Mimari Proje: BCN Design Studio
Proje Müellifi: Lik Yapı İnşaat Madencilik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tasarım Ekibi: Atıl Beçin, Susanne Boss
Mimari Proje Ekibi: Atıl Beçin, Susanne Boss, Cemil Uzunköprü, Altan Günvaran
Danışmanlar: Eşber Yahyabeyoğlu, Soner Şimşek
İşveren: Muğla Büyükşehir Belediyesi
Proje Yeri: Turgutreis, Bodrum, Muğla
Proje Yılı: 2017
İnşaat Tamamlanma Yılı: 2022

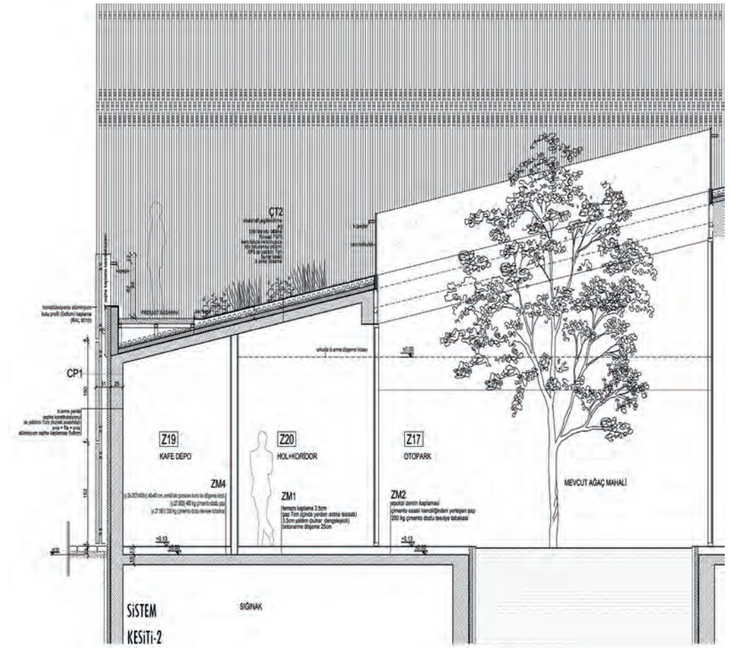


Turgutreis Yaşam Merkezi, 1970'lerde sahip olduğu balıkçı kasabası niteliğini; turizm, emekli göçü ve rant yapılaşmasıyla yitirmiş bir sahil beldesinin, bu dönüşümle değişen ihtiyaçlarına çözüm arandığı ve kaybettiği kent hafızasını canlandırmayı amaçlayan bir kamu yatırımı. İhtiyaç programı, ilk etapta beldenin araç park kapasitesini arttırmaya yönelik katlı otopark ile sınırlıyken, yerel yönetimlerle program yeniden ele alınmış ve kent için daha etkin bir mimari söylem hedeflenmiş. Komşu park peyzajını canlandırıp üzerine de örten, kat otoparkını yapının çekirdeğinde saklayan, içerisinde yerel halkın ve turistlerin kent mutfağını deneyimleyebileceği bir hal/restoran ile zanaatkar atölyeleri bulunan tasarım, yaklaşık 8.000 m² kapalı alana sahip. Yapı adası, yarısı yeşil alan olmak üzere toplam 15.000 metrekareden fazla açık alan düzenlemesi ile kent için alternatif toplanma ve etkinlik alanı olacak.





Vaziyet Planı

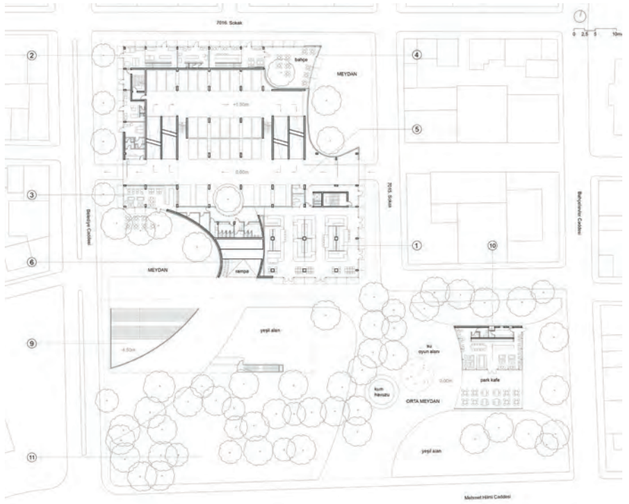


Plan

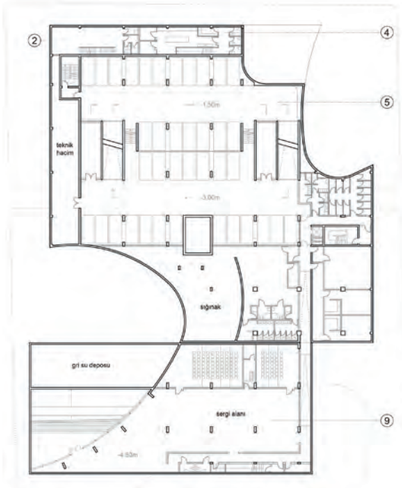




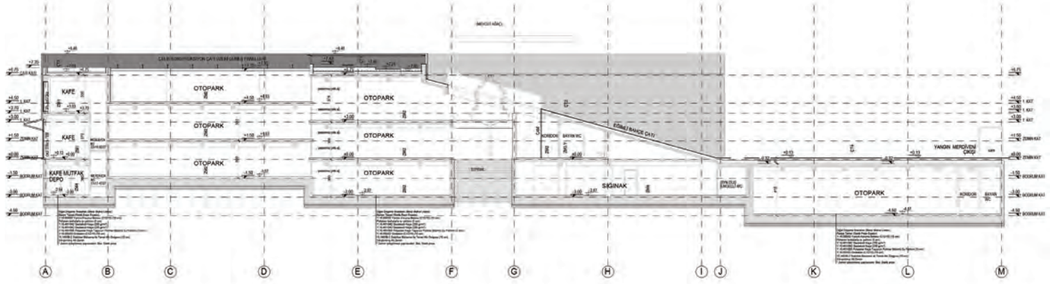


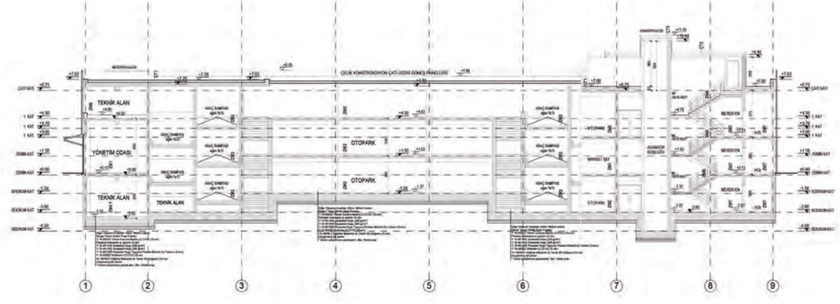


Zemin Kat Planı



1. Kat Planı





Kesitler

MODERN GEZİLER: KENDİNİ ARAYAN BİR YAZI DİZİSİ – 12

TSMD Serbest Mimar Dergisi Yayın Kurulu olarak deprem konusunun gündemden düşmemesi için çaba sarfetmeye ve her sayıda bu konuya çeşitli şekillerde yer vermeye karar verdik. Bu sebeple, "Modern Mimari Eserlere Geziler" yazı dizimizde deprem hikayesi olan modern yapı ve yerleşkelere yer veriyoruz. Geçen sayıda Sakarya Hükümet Konağı ve önündeki modern meydan düzenlemesinin büyük bir deprem atlattıktan sonra deprem sonrası yönetimlerinin aldığı kararlar sonucunda yıkılmasına -Hande Savaş Okumuş ve Gürkan Okumuş'un anlatımıyla- yer vermiştik. Bu sayıda ise, yine büyük bir deprem geçirmiş bir modern miras yerleşkesine yer vereceğiz: Eski Ernis Köy Enstitüsü Yerleşkesi. 1940'lı yıllarda Türkiye'de kırsal alanların kalkınması amacıyla köy öğretmeni ve sağlık elemanı yetiştirmek için kurulmuş olan Köy Enstitüleri'nin sonuncusu olan Van Ernis Köy Enstitüsü, 20. yüzyıl başında Rus işgal dönemi tersanesine ev sahipliği yapması ve göl kenarındaki istisnai konumu ile tarihi ve modern kültür varlıklarını sevenler tarafından keşfedilmeyi bekliyor.

Bölüm Editörü ve Yazar: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü



Resim 1. Eski tersane ve Ernis Köy Enstitüsü'nün yerleşim alanı.

OLMUŞ OLAN OLMAMIŞ OLSAYDI: VAN ERNİS KÖY ENSTİTÜSÜ YERLEŞKESİ'NE BİR ZİYARET

Köy Enstitüleri, 17 Nisan 1940'ta onaylanan bir yasa ile uygulamaya konmuş olan Erken Cumhuriyet Dönemi'nin önemli bir kırsal kalkınma projesidir. Köy öğretmeni ve köyde çalışacak sağlık elemanları yetiştirirken köylere modern tarım ve hayvancılık bilgilerinin ve eğitim ve sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasını hedefleyen bu proje kapsamında 1940 ve 1948 yılları arasında toplan yirmi bir adet enstitü yerleşkesi kurulmuştur. Bu yerleşkelerden sonuncusu olan Ernis Köy Enstitüsü Yerleşkesi, Van Gölü'nün kuzeyinde Van'ın Erciş İlçesi yakınlarında, 1900'lerin başında Rus işgali sırasında tersane olarak düzenlenmiş ve kullanılmış bir yerleşkede kurulmuştur. Tarihi kaynaklardan Rus işgali sonrasında da tersane olarak kullanılmaya devam ettiği anlaşılan tersane 1936 yılında Tatvan'a taşınmış, alan 12 yıla yakın boş kaldıktan sonra 1948 yılında bu alanda Ernis Köy Enstitüsü kurulmuştur.

Ben yaklaşık olarak 2007 yılından bu yana -öncelikle Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü yerleşkesinden başlayarak- çeşitli enstitülerin kültürel miras değerleri, mimari ve çevresel özellikleri üzerinde çalışmaktayım. Gördüğüm her yeni yerleşke bana bu eşsiz eğitim ve kalkınma sistemi ile ilgili yeni şeyler öğretiyor ve düşündürüyor. Van Ernis Köy Enstitüsü yerleşkesini ilk olarak bu yaz ziyaret edebildim. Bu yerleşke ile ilgili literatürde oldukça az bilgi var, bu sebeple ne ile karşılaşacağım konusunda çok az fikrim vardı. Van'dan araba ile yaklaşık olarak bir saat içinde ulaşılabilen bu yerleşkeye giderken Van Gölü'nün çok çeşitli manzaralarıyla karşılaşmak ve Van Gölü'nün güzelliğini defalarca takdir etmek ve yaşamak mümkün. Yolun yaklaşık olarak yarısında yine Van Gölü tarafına bakarsanız orada göldeki en









Resim 2. Ana yoldan Enstitü'ye yaklaşım ve sözde Osmanlı-Selçuklu mimarisinden izler taşıyan, 2014 tarihinde inşa edilmiş Alpaslan Fen Lisesi yapıları.
Resim 3. Enstitü ana aksı.
Resim 4. Eski iskele kalıntısı ve Enstitü sahili.
Resim 5. Enstitü sahili.

büyük ada olarak bilinen Adır Adası'nı görebilirsiniz. Bu ada, önceki dönemlerde bir manastır kompleksine ev sahipliği yapmış. Enstitü döneminde ise bu adada Enstitü Çiftliği yer almış. Enstitü Çiftliği, -önemli bir kıtlık dönemi olan İkinci Dünya Savaşı sonunda- enstitü öğrencilerine süt, yumurta vs. sağlamak için bakılan hayvanların bulunduğu çiftlik alanı demek oluyor. Yaptığım sözlü görüşmelerden adada hayvanların ve bir çobanın sürekli kaldığını, enstitüye ait küçük geminin ise sık sık adaya giderek enstitüye et, süt, yumurta getirdiğini öğrendim. Neden Enstitü Çiftliği bu adada kurulmuş? Bilmiyorum. Bu konuyu araştırmaya devam edeceğim. Bir film olsa hikayeyi daha heyecanlı hale getirmek için diyebilirdim, nitekim enstitü mezunlarının anıları arasında gemi, iskele, ada gibi olgulara ilişkin birçok anı var. Ama gerçekte neden orada kuruldu bunu bilemiyorum gerçekten.

Van Erniş Köy Enstitüsü'ne günümüzde vardığınızda dikkatinizi ilk çeken şey Enstitü'nün sahildeki konumu, ana yolla enstitüyü bağlayan yolun yeşilliği ve 2012 Van Depremi sonrası 2014 civarı inşa edilen sözde Resim 1, 2, 3, 4, ve 5). Burada, 2012 depremi sonrası Enstitü Yerleşkesi'nde bazı özgün yapıların hasar aldığını ve yıkıldığını, günümüzde geride kalan enstitü yapılarının ise -kullanılmıyor ve bakılmıyor olsalar dahi- önemli strüktürel problemlerinin olmadığını belirtmeden geçmeyelim.

Enstitü yapılarını seçebilmek için ya anayoldan ayrılan enstitü ana aksının iki yanında ağaçların arasına saklanmış tek yüksek katlı taş yapılara dikkatle bakacaksınız ya da ana aksın sonunda meydanlaşan açık alanda arabadan inip meydanı saran taş yapıları inceleyeceksiniz (Resim 6, 7, 8, 9, 10).

Okulun merkezi ve tören alanı olduğu anlaşılan bu noktada, Van Gölü (ya da Van'da dendiği gibi deniz) yönündeki Atatürk büstü kaidesinin üstünde Atatürk büstünü göremeyince siz de benim gibi hüzünlenebilirsiniz diye tahmin ediyorum. Bu kaidenin hemen sağında ise Köy Enstitüsü inşaatı sırasında yerleşkeye eklenen yapılardan biri olan sinemayı görebilirsiniz. Yemekhane, etkinlik alanı, tiyatdo sahnesi ve salonu ve sinema olarak kullanılan bu çok amaçlı yapının benzerleri diğer köy enstitüleri yerleşkelerinde de bulunmakta. 1948-1949 yıllarında inşa edildiği tahmin edilen bu yapının iç mekanının genişliği ve anıtsallığı, enstitülerin kırsal alanda vaadettiklerinin mekansal bir manifestosu olarak düşünülebilir. Mekanın bakımsızlığı ve terkedilmişliği ise bu ihtişamın etkisini yine hüzne dönüştürüyor.

Enstitü gezisinde bahsedilmesi gereken daha birçok yön olsa da bir gün bu yeri ziyaret etmeyi düşünenler için bazı keşifleri ziyaretlere bırakmakta fayda var. Ben burada sadece ana aksın iki yanında Ruslar tarafından tersane için inşa edilmiş olduğuna inandığım ve sonradan derslik ya da yatakhane olarak kullanan yapıların sıralandığını belirtmekle yetineyim. Bunlara ek olarak, bu yazıda bahsetmek istediğim başka bir yapı ise hamam yapısı. Yine enstitü öğrencilerinin emekleriyle ve enstitüler için çalışan ustalar yönetiminde inşa edildiğini öğrendiğim hamam yapısı, tüm mütevaziliğiyle derslik ve yatakhane yapılarının arkasında göl kenarında, yerleşkenin doğusunda yer alıyor (Resim 11, 12, 13, 14, ve 15).


6


7


8


9


10

Resim 6. Sinema yapısı ana cephesi.
Resim 7. Sinema yapısı yan cephe.
Resim 8. Tören alanı ve Atatürk büstü kaidesi.
Resim 9. Çok amaçlı salon iç mekanı sinema projeksiyonun yer aldığı giriş yönü ve üst kotuna bir bakış.
Resim 10. Çok amaçlı salon iç mekanı, sahne yönüne bir bakış.

Bu yapıya bitişik olarak inşa edilen fırın yapısı, külhan için yakılan ateşin ekmek pişirmek için de kullanılabileceği fikrinin mekansallaşmış hali. Enstitülerde bu tür uygulamalara çok rastlanıyor. Yerleşke ölçeğinde altyapıların yerleşimi ve ortak kullanımıyla ilgili oldukça akılcı çözümler mevcut. Yine de fırın ve hamamı birleştiren böyle bir çözümü başka bir enstitüde görememiştim. Hamamın sıcaklık kısmı taş ve geleneksel mimari özellikleri taşıyor. Oldukça küçük mekanlardan oluşan soğukluk, ılıklık ve ılıklığa bağlı tuvalet mekanları ise oldukça işlevsel, geleneksele öykünen herhangi bir özellikleri yok. Sıcaklığa girince hamama geldim dememek mümkün değil, ışıklıksız, kurnasız hamam olur mu? Buyrun enstitülerin yerel ve moderni akılcılık ekseninde buluşturan mütevazi dünyasına. İster Hasanoğlan'daki gibi mimarı belli (Mualla Eyüboğlu) ve betonarme olsun, ister Van Ernis'teki gibi ustası belli değil ve yerel taş mimarisine sahip olsun, hamamlar her zaman enstitü mimarisini takdir etmek ve düşünmek için uygun noktalar olmuşlardır. Çoğu kültür varlığı olarak tescilli olan bu yapıların korunamaması ise yine gündemde tutmamız gereken bir konu olagelmiştir. Umarım bir gün Ernis Köy Ensitüsü Yerleşkesi hamamında yıkanırken bu yerleşkenin buraya sığmayacak kadar derin tarihi ve kültürel coğrafyasını düşünebilir ve fırınından simit yeriz.


11


12


13


14


15


16


17

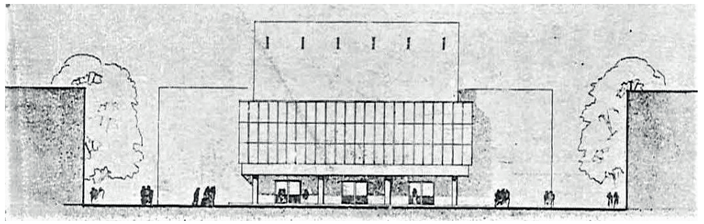
Resim 11. Solda fırın, sağda hamam.
Resim 12. Hamam sıcaklık bölümü, geleneksel taş dokusu.
Resim 13. Hamam, sıcaklık, iç mekan.
Resim 14. Hamam, sıcaklık, üst örtü.
Resim 15. Hamam, kurna.
Resim 16. İkiz lojman.
Resim 17. İkiz lojman, yan cephe.

Burada yazı bitti gibi oldu ama bahsetmek istediğim son bir yapı var. Bu da öğretmen lojmanı yapısı. İkiz lojman olarak tek katlı tasarlanmış bu lojmanların bir benzerine mimari Mualla Eyüboğlu olan Aydın Ortaklar Köy Enstitüsü Yerleşkesi'nde rastladım (Resim 17 ve 18). Kerpiç malzeme ile inşa edilmiş bu lojmanların yine oldukça mütevazi mimarisi, ana giriş terasının bir yanını sınırlayan kemerli açıklık (Resim 17). Bu detayın da Aydın Ortaklar Yerleşkesi'ndeki lojmanlarla ortak olması (ve belki de başka yerleşkelerdeki lojmanlarda da tekrar etmesi), enstitüler arasında aktarılan bir mimari bilgiye ve enstitülerin inşa edildiği 1940-1948 yılları arasında gelişen bir enstitü mimari diline işaret ediyor olabilir. Bu tartışmayı yürütmek için açıklamam gereken nokta var ki, o da Ernis Köy Enstitüsü Yerleşkesi'nde enstitü için inşa edilen yapıların mimarının bilinmiyor olması. Yirmi bir enstitüden on beşinin projeleri açılan üç ayrı mimari proje yarışması ile elde edilirken, Ernis bunlara dahil değil. Aynı zamanda, enstitüler inşa edilirken "yapıcı ekipler" adı altında diğer enstitülerden getirilen öğrenci grupları yeni yerleşkelerin inşasında görev alıyor. Bu şekilde hem öğrencilerin başka yerler görmeleri sağlanıyor hem de yeni enstitülerin ihtiyaç duydukları yapılar hızlı bir şekilde elde ediliyor. Van Ernis için de birçok farklı enstitüden öğrenciler gelmiş ve bu yapıları inşa etmiş olmalı. Tersane yapılarının yanı sıra, enstitü için inşa edilen yeni yapılara da ev sahipliği yapan bu yerleşke, enstitü mimari üretim sisteminin en akıcı ve hızlı işlediği yerleşkelerden biri olmalı. Bu açıdan da incelemeye değer.

Enstitü mirasının daha çok ziyaret edilmesi, anlaşılması ve korunması dileklerimle.

MODERNİZMİN HAFIZASINDAN BİR EKSİLTME DAHA: EMİN ONAT'IN ANKARA EMNİYET SARAYI

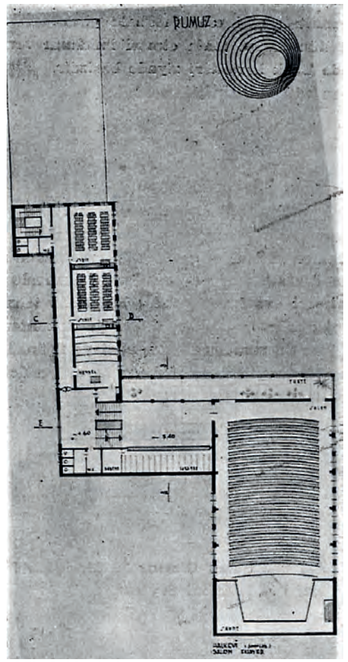
ZAFER AKAY



Resim 1. İstanbul Tiyatro ve Konservatuarı Yarışması, "Funktionell" rumuzlu proje, 1935.



Resim 3. Hazik Zigal Villası, 1939-1942.



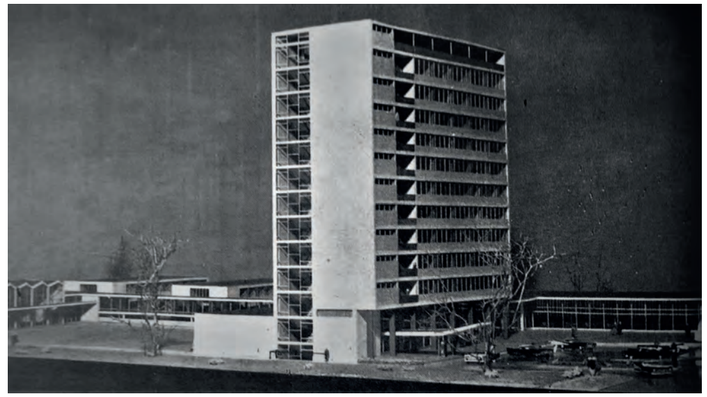
Resim 2. Kadıköy Halkevi Yarışması, "Eksantrik Daire" rumuzlu proje, Sabri Oran ile, 2. Ödül, 1938.

Türkiye'de modernist harekete katkısı çok anlaşılmamış önemli bir öncü olan Emin Onat'ın yapıtları, başta Anıtkabir olmak üzere, bir biçimde 1940'ların "Milli Mimari" akımı içinde yer alan "romantik" tarz ile gölgelenir. İstanbul'daki mühendislik eğitimi sonrasında gönderildiği, ünlü modernist usta Otto Salvisberg'in öğrencisi olarak 1934'te Zürih ETH'da tamamladığı eğitiminden döner dönmez, 1935'te katıldığı İstanbul Tiyatro ve Konservatuarı Yarışması Projesi'nde "Funktionell" rumuzuna uygun olarak oldukça radikal bir modernizm sergiler. İzleyen yıllarda Sabri Oran ile birlikte katıldıkları yarışmalarda giderek daha ılımlı bir modernizme yönelmesi dönemin koşullarının bir sonucu olarak görülmeli. Onat ve Oran ikilisi çoğunlukla ikincilik ödülü kazandıkları bu yarışma projelerinde, her ne kadar giderek Nazi etkisine giren bir dünyada anıtsallıktan uzak durma gayreti ortaya koydularsa da daha ılımlı davranmayı tercih etmiş olmalılar. "Eksantrik daire" rumuzlu Kadıköy Halkevi Projeleri bu ılımlı yaklaşımı çok güzel örnekler. İstanbul'a dönüşüyle Yüksek Mühendis Mektebi öğretim kadrosuna katılması da ülkede modernizmin kaderine önemli bir etkidir. Ali Çetinkaya tarafından desteklenen Fransız Profesör Georges Debes'in Beaux-Arts geleneğinde kurgulama çalıştığı mimari tasarım eğitimine karşı, genç bir doçent olarak, Akademi'de Egli tarafından yürürlüğe konulan modern mimarlık temelli eğitim reformuna paralel eğitim sistemine yön vererek kısa zamanda İstanbul Teknik Üniversitesi adını alan okulda da mimarlık eğitiminin temelini atar (1). 1940'larda İTÜ'de Mimarlık Fakültesi'nin kurulmasıyla, kurucu dekan olarak, ona çok büyük prestij kazandıran çok önemli bir eğitim görevi üstlenmiş olur. Öte yandan Sabri Oran ile 1.birincilik ödülü kazandıkları Büyükada Yörükali Plajı projesi uygulama olanağı bulamaz.

Savaş yılları öncesinde Onat'ın ılımlı modernizmini yansıtan başlıca yapıtı, Göztepe, Bağdat Caddesi köşesinde zarif cephesi ile bir "landmark" oluşturan Hazik Zigal Villasıdır (2). Çeşitli tadilatlara konu olan bu güzel simge yapı da sonunda yıkılarak yerine bir benzeri yapıldı. Aslında bu dönemin biraz daha gizli kalan bir başka modernist simgesi de sonradan Yıldız Teknik Üniversitesi adını alacak olan İstanbul Teknik Okulu yapılarıdır. Emin Onat, mimarlık fakültesi olarak kullanılacak olan ilk ana yapının mimarı olarak da aslında YTÜ Mimarlık Fakültesi'nin de kurucusu olma onuruna sahiptir (3). Savaş yıllarının en önemli bir başarısı, kuşkusuz, oldukça sıra dışı bir yaklaşımla eski Anadolu mimarlığına referans vererek seçilen projeler arasında öne çıkan, Orhan Arda ile birlikte hazırladıkları Anıtkabir önerisidir. Anıtkabir ile Emin Onat da ılımlı bir modernizmden ılımlı bir klasisizme geçiş yapmış olacak, Sedad Hakkı Eldem ile iş birliği onu "yerel mimarlık"a yaklaştıracaktır. Onat 1940'lı yıllar boyunca, bir yandan İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde eğitim misyonunu sürdürürken bir yandan da, Eldem gibi "milli mimarlık" söyleminden uzak durmakla birlikte, "Türk Evi" temasına ilgisini bariz bir biçimde ortaya koyan birçok farklı proje gerçekleştirir (4). Sedad H. Eldem'in tipolojik ilgilerine pek yakın olmayan, daha çok Orta Avrupa mimarlığını düşündüren bu evler daha çok yerel mimarlık detayları taşıyan "romantik" bir tarza öncülük ederler. Bu süreç Paul Bonatz ile ortaklıkla gerçekleştirdikleri Taşkışla restorasyonu ile taçlanır.



Resim 4. Ankara Zafer Gazinosu maket fotoğrafı, 1952.



Resim 5. Ankara Emniyet Sarayı maket fotoğrafı, 1956.

1950'lerin başında Türkiye çeşitli etkilerle modernizme direnirken Emin Onat'ı özellikle yine Eldem ile birlikte birincilik ödülü kazandıkları İstanbul Adliyesi için açılan üçüncü Yarışma önerisi ile tekrar modernizmin öncüleri arasında görüyoruz. Onat'ın bu öncü modernist tutumunun işaretleri Mimarlık ve Sanat Özel Sayısı'nda yayınlanan, bir modernistin özeleştirisini de içeren kendi metninde de görülebilir: "Fikirlerde bu yeni zihniyete karşı bir muhalefet doğuran bu hayal sükutu bizi bugün tekrar bir dönüm noktasına getiriyor. Bu vaziyet karşısında her millet acaba yeniden mazisine dönerek, eski üslupların kopyacılığını mı yapacaktır? Böyle bir yol tutulursa mazinin hataları tekrarlanmış olur. Eğer biz tekrar zamanımıza uygun inşacılık hak ve vazifesini başarmak istiyorsak gideceğimiz yol, ancak mimarinin üç ebedi kaynağından birden feyiz alarak bugünkü varlığımızı mimarimizde ifadelendirmek yolu olmalıdır (5)"

Bu dönemin Ankara'daki ilginç bir örneği de yapıldığı dönem Zafer Gazinosu adını taşıyan bugünkü Zafer Pasajı. Meydana bakan batı yönlenmeli saydam cephenin talihsizliğini yaşadığı anlaşılan bu mekanın bugün oldukça niteliksizleşmiş olarak ticari alana dönüştürüldüğünü görmekteyiz. Bu dönemde akademik alandaki çabaları onu İTÜ Rektörlüğü'ne taşıyacaktır. Onat'ın kısa bir süre sonra milletvekili seçilerek Meclis'e katıldığı dönem aynı zamanda Ankara'da birkaç ilginç modernist projeye imza attığı dönemdir. Emin Onat'ın yakın zamanda yıkılan Ankara Emniyet Müdürlüğü yapısı, Seyranbağları'ndaki ikonik Maliye Evleri Konut Bloğu ve Kavaklıdere'nin simgelerinden olan Hayat Apartmanı gibi bu dönemin, 1956 yılının yapılarındandır.

Yaygın adıyla Ankara Emniyet Sarayı rasyonel mimarlığın savaş sonrası çok özel bir örneğiydi. Güneydoğu-Kuzeybatı yönlenmeli bir prizma olması dolayısıyla tümüyle enerji etkin bir yapıydı. Güneydoğu yönlenmeli ofisleri ve köşede ıslak hacimler ve düşey dolaşımın bulunduğu dar bant pencereli bölümüyle dönem için çok tipik ama nasılsa Batı yönlenmeli bulvar cepheleri ağırlıklı Ankara'da fazla da rastlanmayan bir örnekti. Emniyet Sarayı'nın sadece yüksek bloğunun ve



Resim 6. Ankara Emniyet Sarayı.

ona bitişik bir alçak bloğun gerçekleştirildiği dönemin maket fotoğraflarından anlaşılmaktadır (6). Yüksek tavanlı olan bitişik alçak blok pasaport başvurusu için uzun kuyrukların oluştuğu büyük bir hol olarak Ankara'lılarca hatırlanır. Bu değerli ve özgün yapı sadece bütün kamu yapıları gibi çok bakımsızdı ve belki bazı niteliksiz ekleri de vardı. Dönemin yoğun kullanımlı kamu yapıları çoğunlukla çok ekonomik malzemelerle inşa edildi ve daha sonra da bakımın zor olabileceği anlaşılıyor. Bütün bunlar bu yapının belki ne kadar özel olduğunu görmemize engeldi. Yapı 15 Temmuz çatışmalarında hasar gördü. Yıkılmasına neden olacak bir hasar değildi bu, ama sanırım bunun yerine dönemin ideolojisine göre güya Selçuklu tarihselciliği yapmak için bir fırsat olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. İronik olarak Menderes dönemine öykünen bir hükümetin simgesel olarak modernist Menderes dönemi mimarlığının bir izini daha yok ettiğini düşünmek mümkün. Ankara'nın modernist döneminin başka anlamsızca yok edilen simgeleri Etibank, TPAO, Danıştay gibi bir hafıza kaybına yol açan bir dönüşüm. Modernist Menderes dönemi simgesi yerine Nazi etkisindeki Tek Parti döneminin ideolojisini çağrıştıran bir kopya yapı. Üstelik yapının müellifi de ortaya çıkarılıp yayımlanamadı. Mimarsız mimarlığın bir utanç anıtları arasına katıldı ne yazık ki.

NOTLAR VE KAYNAKÇA

1. Bu çözümlemede İTÜ'deki mesai arkadaşı Mukbil Gökdoğan'ın anıları bize yol gösteriyor. Mimarlık ve Sanat 4-5 (1961) s. 166-167.

2. Anonim, Emin Onat, Kurucu ve Mimar, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, tarihsiz. Afife Batur öncülüğünde hazırlanan bu güzel serginin kataloğu Emin Onat ile ilgili halen en önemli görsel belge özelliği taşıyor. Kendisini saygıyla anıyorum.

3. Anonim, 100 Yılda İki Mimar: Sedad Hakkı Eldem – Mehmet Emin Onat, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, 2010. Özellikle Harun Batırbaygil sunumu: s. 332-339.

4. Kuban, Doğan, "Emin Onat ve Cumhuriyet Dönemi Mimarisi", Mimarlık ve Sanat 4-5 (1961) s. 142-153.

5. Onat, Emin, "Mimarlığımızın Kaderi", Mimarlık ve Sanat 4-5 (1961) s. 140-141.

6. Akyıl, Ayşe (ed.) M. Emin Onat Yapıları Rehberi, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, 2009.

ELLINIKON PARK

Sasaki tarafından tasarlanan Ellinikon Park ekolojik restorasyon için yeni bir standart belirliyor olmasının yanı sıra, Atina için uzun yıllar boyu ses getirecek yeni bir kimlik kurguluyor.

Çeviri ve Düzenleme: GÜLCE HALICI

Mimari Proje: Sasaki
İşveren: Lamda Development
Proje Yılı: 2023
Proje Yeri: Atina, Yunanistan
Düzenleme Alanı: 243 hektar



Resim 1. Orijinal Atina Uluslararası Havalimanı'nın 2001'de hizmet dışı bırakılması, şehrin en büyük atıl altyapı çalışmasını Avrupa'nın en büyük kıyı parkına dönüştürecek yirmi yıllık bir finansman ve yönetim çalışmasının yolunu açmıştı.

Ellinikon Park, ikonik mimarisi ve kentsel tasarımıyla ünlü Atina şehri için iddialı bir hedef oluştururken şehirdeki en önemli kamusal alanlardan biri olmaya hazırlanıyor. Proje, ekolojik restorasyon için yeni bir standart belirliyor olmasının yanı sıra, dünya çapında kamusal parkların tasarımı, programlanması ve fonlanması adına öncü bir model.
Sasaki tarafından tasarlanan proje, Atina için uzun yıllar boyu ses getirecek yeni bir kimlik kurguluyor ve bölgenin kültürel mirasını kucaklıyor. Tamamlanmasının ardından şehrin sosyal kalbinin attığı yer haline gelecek olan park, bu ölçekte bir kamusal parkı olmayan Atina için yeni deneyimler sunacak.

Geçmişten Öğrenmek ve Geleceğe Bakmak

Söz konusu alan tarih boyunca Atinalıların kolektif hafızasına yerleşmiş, kapsayıcı, halkın erişimine açık bir mekan olagelmişti. Atina Uluslararası Havalimanı'nın 2001'de hizmet dışı bırakılmasının ardından atıl bırakılan bu alan için Avrupa'nın en büyük kıyı parkına dönüştürecek bir finansman ve yönetim mekanizması oluşturulmuş. 243 hektarlık park tüm Monaco Prensliği'nden daha büyük bir alana sahip ve tarih öncesi kıyı yerleşimleri, verimli tarım alanları, 20. yüzyıldan kalma bir havaalanı ve 21. yüzyıldan kalma bir olimpiyat alanı dahil olmak üzere Atina manzaralarının bir palimpsestini temsil ediyor.

Ancak Yunanistan, beyin göçünü hızlandıran ve yerleşik toplumsal standartları değiştiren, 2008-2010 ekonomik krizinin tetiklediği, demografide örneği görülmemiş bir değişim geçiriyor. Tarihsel olarak, Atinalılar hafta sonları kırsalda bulunan aile çiftliklerine dönerlerdi, ancak Yunan diasporası yurtdışında büyüdükçe, çağdaş Atinalıların çoğunun artık kırsaldaki ata evlerine erişimi kalmadı ve bu da doğal peyzaj ile insanlar arasındaki geleneksel-kültürel ilişkiyi bozdu. Bugün, Atina'daki açık alanların çoğunluğunu ya antik kalıntılara bitişik pasif peyzaj alanları ya da hiper-urban plazalar oluşturuyor. Bu anlamda, park için düşünülen temel hedeflerden biri, Atina toplumunu, doğa ile yeniden ilişkilenen ve Yunanistan'ın iklim dostu tasarıma bağlılığını gözler önüne seren bu yirmi birinci yüzyıl tarzı peyzaja dahil etmek olarak belirlenmiş

Bir Tasarım Tetikleyicisi Olarak Ekolojik Restorasyon

Havaalanı ve olimpiyat alanı kalıntıları, daha resmi işlevler için bir altlık oluştururken, doğal



Resim 2. Olimpiyat Meydanı'nı çevreleyen tema parkı, çağdaş Yunan yaşamının eski geleneklerle ilişkisini gösterirken park ikonik çeşmeler, yiyecek ve içecek mekanları, açık hava performansları için bir amfitiyatro ve olimpiyat temalı bir oyun alanını içeriyor.

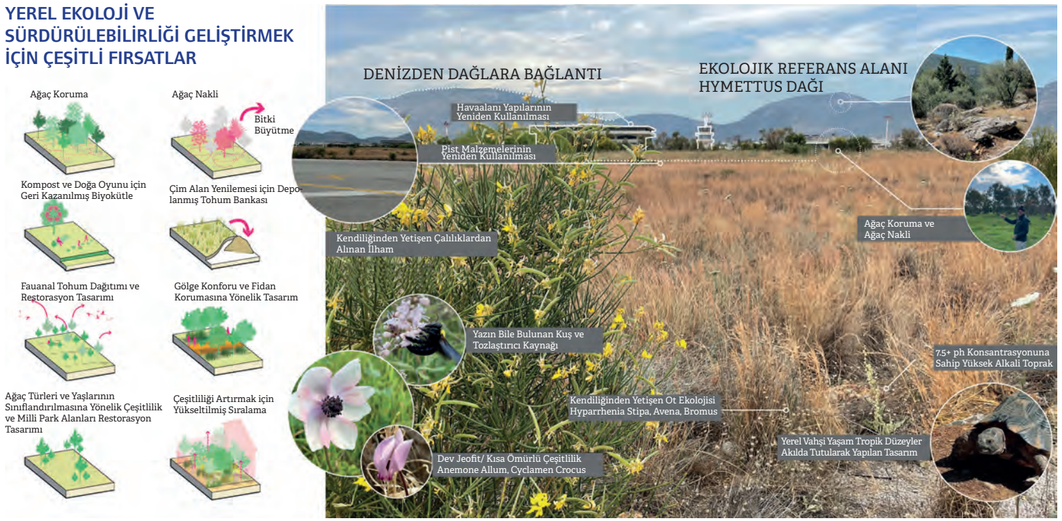


Resim 3. Dünyada Eero Saarinen tarafından tasarlanan üç havalimanından biri olan ve adapte edilerek yeniden kullanıma uygun hale getirilen Atina Havaalanı Terminal Binası dev bir etkinlik alanının merkez parçası durumunda. Terminali korumanın yanı sıra, eski havaalanı için kurulmuş olan devasa ışık direkleri ve pistlere ait beton yollar da park boyunca yeniden işlevlendirilmiş.

sistemler, mevcut altyapının katı formlarından farklılaşmak için fırsatlar sunuyor. Bu ikilik, tasarlanan formlarda direkt olarak etkisini gösteriyor. Eğrisel ve organik görsel dil iyileştirilmiş ekosistem ve topoğrafyaya vurgu yaparken, çizgisel anlatılar arazinin havaalanı mirasına, 2004 Olimpiyat Oyunları ev sahipliğine ve tarım mirasına dikkat çekiyor. En önemlisi, park sağlıklı bir yeniden doğallaştırma ile hayati öneme sahip yaşam alanını ve ekosistem fonksiyonlarını onarmak ve kültürel ifadeleri dengelemek adına bir fırsat sunuyor.

Arazi yaklaşık yirmi yıldır bakımdan yoksun durumdayken gelişen yeni ekosistemde, peyzajı insan eli değmemiş bir ekolojik yapıya dönüştürmek mümkün olmasa da, titiz analizler, habitat yapısı ve yerel yaban hayatı gibi önemli ekolojik faydalar sağlayan temel bitki türleri belirlenmiş. Ekosisteme katkı sağlayabilecek ve arazinin kendine özgü toprak yapısına uyumlanabilecek 86 türe karşılık gelen 30.000'den fazla ağaç seçilmiş. Bitki listesi yerel statü, yerel ve bölgesel iklim koşullarına uyum, Akdeniz havzasındaki güncel dağılım ve Attika yarımadasındaki bulunurlukgibi unsurlara bağlı olarak dikkatle oluşturulmuş.

YEREL EKOLOJİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ GELİŞTİRMEK İÇİN ÇEŞİTLİ FIRSATLAR



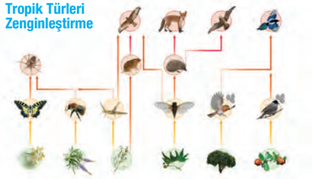
Biyolojik çeşitliliği arttıran ve yenileyici bir peyzaj yaklaşımı sunan bitkiler tamamıyla Yunanistan kökenli. İdareli su kullanımı ve suyun korunması gibi tedbirleri gerekli olduğundan su kıtlığı projede dikkate alınan konulardan biri. Parkın sulama suyu ihtiyacının %100'ü geri kazanılmış su ile karşılanıyor. Buna ek olarak, eski kano/kayık alanının yeniden işlevlendirilmesi ile oluşturulan 1,5 hektarlık (3,7 akre) gölet, yağışlı mevsimde suyu topluyor ve depoluyorken kurak mevsimde de geri kazanılmış su ile buharlaşmayı dengeliyor. Gölet, kuraklık ve yangın kontrolü durumlarında acil su deposu olarak hizmet veriyor. İnşaa edilmiş sulak alan, yağmur bahçeleri ve bioswale ağı kombinasyonuyla projeyi Yunanistan'ın en büyük yeşil altyapısı konumuna getiriyor. Parkta bulunan 3,3 milyondan fazla bitkiyle doğal bir palet oluşturulmasının yanı sıra, tasarım ekibi, yerli tohum karışımları oluşturmak, ekimlerin genetik çeşitliliğini artırmak ve dahası Yunanistan'ı daha sürdürülebilir bir fidancılık ticaretine yönlendirmek adına Yunan fidanlıklarıyla işbirliği yapılmış. Tasarım ayrıca, Atina peyzajının uykuda olduğu yaz ve kış mevsimlerinde bile peyzajın sürekli olarak floral zenginliğini sergilemesini sağlıyor.



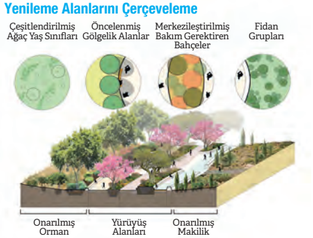
SİSTEM TABANLI DÜŞÜNME

SÜRDÜRÜLEBILIR EKOLOJİK TASARIM İÇİN YEREL YAŞAM ALANI TIPOLOJILERİNİ KULLANMAK

Tropik Türleri Zenginleştirme



Yenileme Alanlarını Çerçeveleme





Resim 4. Eski kano/kayık olimpik alanının yeniden işlevlendirilmesi ile oluşturulan 1,5 hektarlık (3,7 akre) gölet yağışlı mevsimde suyu topluyor ve depoluyorken, kurak mevsimde de geri kazanılmış su ile buharlaşmayı dengeliyor.



Resim 5. Kıvrımlı patikalar topoğrafya boyunca yükselirken tepeden denize bütün parkın nefes kesici manzaralarına açılıyor ve ziyaretçilerin, yerel sanatçıların enstalasyonlarıyla samimi anlar yakalamalarına olanak sağlıyor.



Resim 6. Merkezine ekolojik iyileşmeyi, iklimsel sorumluluğu, karbon nötr olmayı ve bütün Atinalıların eşit erişimini yerleştiren projede, ölçek ve amaç bazında peyzaj ve ziyaretçi ilişkisini güçlendirmek ve bu kültürü yirmi birinci yüzyıl bağlamına taşımak yönünde adımlar atılmış.

Mevcut Kaynaklardan Yararlanma

Ekip, parkın toplam karbon ayak izini azaltacak, dayanıklı, yeniden kullanılabilir ve uzun ömürlü malzemeler kullanmayı öncelemiş. Alanın geçmiş kullanımlarından kalan ve normalde atılacak olan bol miktarda atık malzeme yeniden işlevlendirilerek kullanılmış.

Tasarım kararları, "Carbon Conscience" ve "Pathfinder" araçları kullanılarak, depolanmış karbonu artıracak ve fiziksel yapıdaki karbonu azaltacak şekilde ele alınmış. Bu yaklaşımla havaalanı pistlerinden kalan 28.720 m² beton ve asfalt, arazinin geçmişindeki öyküyü dile getirerek tüm park boyunca yeniden kullanılmış, sıradan olanı güzele çevirmiş.

Karbon Nötr için Yeni Bir Standart Belirlemek

Ellinikon Parkı, bu ölçekte bir proje için oldukça dikkat çekici bir hedef olarak 35 yıl içerisinde karbon nötre erişmeyi planlıyor. Park Atina'nın iklimi için oldukça önemli bir etki yapacak yenilikçi bir peyzajı içinde barındırıyor. Ellinikon Park projesi, toprak idaresi, malzeme kullanımı, su sistemleri, besin ve enerji üretimi olmak üzere tüm açılardan yaşayan bir peyzaja sahip. Merkezine ekolojik iyileşmeyi, iklimsel sorumluluğu, karbon nötr olmayı ve bütün Atinalıların eşit erişimini yerleştiren projede, ölçek ve amaç bazında peyzaj ve ziyaretçi ilişkisini güçlendirmek ve bu kültürü yirmibirinci yüzyıl bağlamına taşımak yönünde adımlar atılmış. Ellinikon Park'ın en önemli yanı insanlar ve dünya arasındaki ilişkiye simbiyotik olarak yarar sağlayan gelişimci bir peyzaj modeli oluştururken oldukça görünür bir sivil platform haline gelmeyi hedeflemesi olmuş.

HELL'S KITCHEN VE HUDSON YARDS GELİŞTİRME PROJESİ, NEW YORK

M. TURHAN KAYASÜ

Giriş

2018 yılında New York şehrinde 42. sokağın 8 ve 9. caddeleri arasında bir otelde kalmıştım ve kısıtlı zamanda bölgeyi gezmiştim. Bu bölgeye Hell's Kitchen deniyordu ve bu isimde bir semt olduğunu ilk defa duymuştum. Kaldığımız otelden güney tarafa bakınca kafes gibi bir yapı etrafında yan yana birçok gökdelen inşaatı gördüm. Çok büyük bir proje görünümümdeki Hudson Yards ismindeki bu alan dikkatimi çekti. Artık kullanılmayan 2.33 km uzunluğunda kör demiryolu hattı High Line lineer bir park yapılıp kente kazandırılmıştı. Şimdi sıra bu hattın sonundaki Long Island Demiryolları ve yakındaki Penn İstasyonu için tren depolama alanının bulunduğu Hudson Yards'a gelmişti. Diğer taraftan da bu semte neden ürkütücü bir isim olan Hell's Kitchen (Cehennem Mutfağı) denmekteydi? Yaklaşık ikiyüz yıldır bu isimle anılan bu semtin ismi nereden ve nasıl çıkmıştı, tarihi neydi?



Hell's Kitchen (Cehennem Mutfağı)

Hell's Kitchen, New York şehrinin Manhattan İlçesi'nin orta batısında Clinton olarak da bilinen bir mahalledir. Bu adı 19. yy'da burada geniş bahçeli bir evde oturmuş Amerikan başkan yardımcılarından New York Eyaleti Valisi George Clinton'ın isminin verildiği, mahalleyi iyileştirme çabalarının ilklerinden biri olan Clinton parkından dolayı almıştır. Güneyde 34. Sokak'tan başlar, kuzeyde 59. Sokağa, doğuda 8. Cadde'den başlayarak batıda 11. Cadde ve Hudson Nehri'ne kadar olan alanı kapsar. Yaklaşık alanı 218 hektar (2.18 km²), nüfusu 45.884'dür.

İddia edildiğine göre Cehennem Mutfağı, Cehennem Çocukları (Hell's Boys) isimli bir çetenin çaldıkları şeyleri sakladıkları yer, yani mutfaklarıdır. Diğer bir iddia da bir polisin mahallenin cehennem gibi mi sorusu üzerine, "Ne cehennemi, ondan da beter cehennemin mutfağı gibi..." dediği üzerine bu isimle anılagelmiştir. Diğer bir söylentiye göre 1881'de New York Times'tan bir gazetecinin 10. Cadde ile 39. Sokak köşesindeki kötü namlı kiracılar sitesinde işlenen çoklu bir cinayeti araştırırken buradan Hell's Kitchen olarak bahsetmesi ve daha sonra bu ismin kapsadığı alanın zamanla genişlemesiyle oluşmuştur.

1900'lerin başlarında bölge dışarıdan gelenlerin nazarında, özellikle polis yetkililerince düzensiz, halkının isyankar ve her çeşit suçun işlendiği yer olarak yani "Cehennem Mutfağı" olarak tanımlanıyordu. Bu sosyal sorunu ve koşullarını burada yaşayanlar kabullenmişlerdi. Benzer sorun New York şehrinin başka yerlerinde ve diğer büyük ABD şehirlerinde de görülmekteydi. Hızlı sanayileşme ve kentleşme, göçmenlik, politik çürüme, arsa spekülasyonu, sanayide tekelleşme, emeğin sömürülmesi, çevre kirliliği, verimsizlik gibi faktörler bunun temel nedenleriydi. Bu sorunların ve nedenlerinin farkında olan eğitimli orta sınıf reformcu kesimler 1890'ların sonlarından 1910'ların sonlarına doğru olan dönemde ülke çapında bu sorunlara karşı İlericiler Hareketi'ni (Progressives) başlattılar. Gittikçe yaygınlaşan köhneleşmiş yerlerde yasa dışı gayrimenkul işgalleri (slums) ve fakirlik, emeğin sömürülmesi sonucuydu ve bir an önce reformlar yapılmalıydı. Medya ve değişik kanallar kullanılarak çürümüş ve antidemokratik yapılar hedef alındı, tekelleşmeyi önleyici ve iş hayatında adil ve eşit koşullar yaratan tedbirlerin alınmasını ve devletin yeni roller ve yönetmeliklerle müdahalesini sağladılar.

20. yy'ın başlarında Orta Batı Yakası'nın demografik yapısı diğer benzer göçmen mahallelerinin çok renkli, karmaşık yapısından farklı olarak daha az karmaşık yapıdaydı. Buranın sakinleri ağırlıklı olarak İrlanda ve Alman kökenli, yani beyazdı ve nüfusun yarısını ABD dışında doğanlar oluştururken diğer yarısını ABD'de doğanlar oluşturuyordu. 20. yy'ın başından itibaren bu durum değişmeye başladı. Mevcut bu sosyal yapıya küçük topluluklar halinde Yahudiler, Afro-amerikalılar, Anglosaksonlar, herkes kendi ibadethanelerinin çevresinde etnik ve ırksal mahallelerini oluşturdular. Mahalle hakkında başkalarının ve resmi kişilerin slum ve kırmızı ışık bölgesi olarak negatif bir algısı vardı ve sakinlerini "suçlu" olarak görüyorlardı. Mahallenin 1900'lerdeki nüfusunun 270.000 civarındaydı ve bunun 230.000'ini fakir kiracılar oluşturuyordu.

Mevcut yapılı çevreye müdahaleyi ilk önce yerleşik fakirlikle mücadele etmek gereğini gören İlericiler Hareketi, fiziki koşulların bir yönden iyileştirilmesini savunurken, diğer yönden bu sosyal kesimleri bilinçlendirerek yetkililerden bölgenin koşullarını iyileştirme ve kentsel servis gibi kamusal taleplerde bulunmalarını teşvik ettiler. Bunun sonucu olarak da 1894 ile 1914 arası dönemde mahalle, kent, eyalet ve federal hükümet seviyelerinde bölgenin her alanda tekrar yapılanması için gerekli teşvikler yapıldı ve olumsuzlukların giderilmesinde etkili oldular.

İlericiler bu reformları yaparken bilimsel yöntemler kullanarak verimliliğe önem verdiler; tüm sosyal alanlarda bilimsel, medikal ve mühendislik çözümler kullandılar.
Amerika'nın koloni olduğu dönemde bölge





Resim 1. McGraw Hill Binası, Raymond Hood ve J. André Fouilhoux (©Paul Houle).
Resim 2. Javits Kongre Merkezi, Pei Cobb ve Freed (©Ajay Suresh, NY).

New York şehrinden kopuk büyük çiftliklerin, bahçelerin ve sahiplerinin villalarının olduğu kırsal bir bölgeydi. 19. yy. başından itibaren bazı girişimciler büyük arazi satın alıp bunları bölerek parselasyona dönüştürdü ve bu şekilde banliyöleşme ve New York kenti ile bütünleşme süreci başlamış oldu.

Nehir kenarı olması ve rıhtımlara yakınlığından dolayı bu bölgeye bazı endüstriler, özellikle 20. yy'ın ortalarına kadar faaliyetlerini sürdüren mezbahalar ve tabakhaneler yerleşti. Bu iş yerlerinde çalışanlar genellikle İrlanda'daki büyük kıtlıktan göçenlerdi ve mahalledeki nüfusun önemli bir bölümünü oluşturuyor, Hudson Nehri kenarında oluşturdukları düzensiz mahallelerde yaşıyorlardı.

Amerika iç savasından sonra mahalle New York şehrine olan akından da nasibini aldı ve kısa zamanda aşırı yoğunlaştı. Yoğunluk ve fakirlik suç çetelelerinin oluşmasına sebep oldu. Özellikle 1919'da başlayan içki yasağı ile buradaki depolar kaçak içki imalathanesine dönüştü. Mahalle tamamen İrlanda kökenli suç çetelerin kontrolü altına girdi ve Amerika'nın en tehlikeli yeri haline geldi.

1980'lerde başlayan soylulaştırma süreci ve 1986 yılında çıkarılan federal bir kanunla sona erdirilen suç örgütlerinin faaliyetleri ile mahallenin demografik yapısı ve fiziki çevresi tamamen değişmeye başladı.

Soylulaştırma (Gentrification)*

Raymond Hood ve J. André Fouilhoux tarafından Enternasyonal Stil, Art Deco ve Art Modern karışımı olarak tasarlanan McGraw-Hill Binası 1930-1931 yıllarında inşa edildi (Resim 1). Bu yapının bölgede iyileşmeyi tetikleyeceği düşünüldü ancak bölge sakinleri hala ağırlıklı olarak fakir işçi kiracılardı. 1937'de New York şehrini New Jersey'e bağlayan Lincoln Tüneli'nin ve 1950 yılında Port Authority Otobüs Terminali'inin (PABT) açılması ve bu iki yapı için gereken ulaşım yolları ve rampalar Hell's Kitchen'ın 41. Sokak güneyini büyük oranda yok etti.

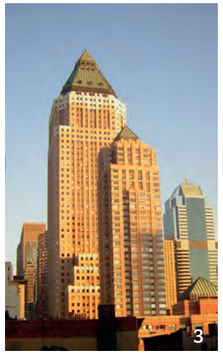
New York şehrinin Midtown İş Merkezi'nin batısında yer almasına rağmen sıkı SCD (Special Clinton District) planlama kuralları ile buradaki nüfus ve alçak katlı fiziki yapısı onlarca yıl korundu. Federal yardım almak gerekçesiyle hazırlanan kapsamlı 1969-1970 New York Şehir Planı ile konut, ofis, otel, yeni bir deniz yolu terminali, metro istasyonu, kongre merkezi gibi büyük bir geliştirme projesi öngörülmesine rağmen, burada yaşayanların yerinden edilme endişesi ve şehir yönetiminin bunlar için planladığı konut yapımının aksamasıyla, plan geniş tepki aldı ve terk edildi.

Maksimum 20 metre (altı, yedi kat) yapı yüksekliği öngören SCD kurallarının ortaya koyduğu çerçevede kontrollü olarak verilen inşaat ruhsatlarıyla koruma, yıkım, yenileme ve geliştirme uygulamaları gerçekleştirildi.

Plan gereği 44. Sokak'ta yapılması için 1973 yılında onaylanmasına rağmen Jacob K. Javits Kongre Merkezi mahalle halkının önerdiği yere, 11. ve 12. Caddelerin 34 ve 38. Sokaklar arası alana kaydırıldı. 1979-1986 yılları arasında inşa edilen yapı Pei Cobb ve Freed ortaklığı tarafından tasarlanmıştır. Yapılışından itibaren çeşitli eklemelerle (en sonuncusu 2021) toplam kullanılabilir alanı 310.000 m²'dir, New York şehrinin en büyük, en işlek kongre ve fuar merkezidir (Resim 2).

Kongre merkezinin bölgedeki gelişmeyi tetikleyeceği düşünülüyordu. Apartman blokları, oteller, restoranlar, televizyon merkezleri Hudson Nehri'nde marina ve feribot iskelesi gibi bölgeyi canlandıracak projeler öngörülüyordu. Ancak bu alana toplu taşıma sorunu vardı. Bazı yerler için imar değişiklikleri yapıldıysa da bölgenin imarını hala ağırlıklı olarak imalat ve az katlı apartman bloklarından oluşturmasından dolayı bunlar etkin olamadı. 1990'lı yıllardaki resesyon döneminden sonra da mahallenin doğu kısımlarına yatırımlar yapıldı. Hudson Nehri'ne doğru olan Batı Yakası'yla pek kimse ilgilenmedi.

İkinci bir soylulaştırma süreci Hell's Kitchen'i değiştirmeye başladı. Yüksek gelirli genç profesyoneller için gözde bir mahalleye dönüştü. İmar koşulları Midtown İş Merkezi'nin gökdelen yapısını özellikle 42. Sokağın kuzeyine doğru gelişmesini kısıtlamıştı. İlk önce SCD'nin kurallarından muaf tutularak 1989'da One Worldwide Plaza inşa edildi. SOM firmasından David Childs tarafından Postmodern stilde tasarlanan yapı bölgedeki emlak piyasasını harekete geçirdi (Resim 3). Bunun için diğer bir örnek 8. Cadde üzerindeki Hearst Kulesiydi. 1928 yılında kullanıma açılan yapı 6 katlı, erken Art Deco stilde, Joseph Urban tarafından ileride yukarı doğru büyüyecek şekilde tasarlandı. Alttaki yapı korunarak toplamda 42 kat olarak gerçekleşen bu büyüme Foster+Partners tarafından tasarlandı ve amaç ancak 78 yıl sonra, 2006 yılında gerçekleşmiş oldu (Resim 4).







Resim 3. One Worldwide Plaza, David Childs, SOM (©Jim Henderson).
Resim 4. Hearst Tower, Foster+Partners (©Alsandro).
Resim 5. Masterplan, KPF.

Hudson Yards

New York Belediyesi Şehir Planlama Bölümü 2003 yılında bu bölge için yaklaşık 3.700.000 m2'lik ofis ve konut geliştirme planı öngördü. Bu planın bir parçası olan Hudson Yards masterplanı; Doğuda 7. ve 8. Caddeler, Kuzey'de Batı 42. ve 43. Sokaklar, Güneyde Batı 28. ve 30. Sokaklar ve Batıda da Hudson Nehri'ne dayanan yaklaşık 11 hektarlık bir alanı kapsıyordu. Planın diğer bir amacı 9. ve 10. Caddeler arası mevcut konut dokusunu koruyarak bu alanda yeni büyük bir imar projesi elde etmekti. Bu imar girişimleri ile 2010'lardan itibaren mahalle genç Wall Street borsacılarının rağbet ettiği bir yer haline geldi.

Bu plan gereğince eyalet ve şehir yönetimi ile MTA (Metropolitan Transit Authority) anlaşarak 2006 yılında Batı Yakası'nda yaya öncelikli, canlı, ulaşım aktarımlı, karma kullanımlı bir geliştirme projesi amaçlandı. Bu alan aynı zamanda Midtown İş Merkezi için bir genişleme ve konut alanı olacaktı. Javits Kongre Merkezi'nin yenilenmesi ve büyütülmesi, 34. Sokak-Hudson Yards Metro İstasyonu bu plan doğrultusunda gerçekleştirildi. Hudson Yards projesi için özel yatırımcılardan teklifler alma arayışına girildi. Related Companies ve Oxford Properties girişimi, Hudson Yards projesinin ana geliştiricisi ve en büyük hissedarları oldular.

Kohn Pederson Fox (KPF) Mimarlık firmasına masterplan yaptırıldı. KPF masterplanı iki aşama öneriyordu. 30 ve 34. Sokakların 10. ve 11. Caddeleri arası 1. aşama, 11. ve 12. Caddeler arası 2. aşama olarak öngörüldü (Resim 5). Bu alanlar MTA trenlerinin depolandığı alanlardır ve önerilen üst yapı rayların üstüne gelecek platformlar üzerine oturmaktadır. Masterplan on dört gökdelende ofis, konut, otel işlevlerine ilave olarak ticari ve kültürel alanı ile doğu alanında 1.109.000 m2, batı alanında ise 578.000 m2 olmak üzere toplam 1.690.000 m2 lik inşaat alanı öngörüyordu. Her iki aşamanın toplam maliyeti 25 milyar USD'dir ve ABD tarihindeki en büyük özel sektör gayrimenkul geliştirme projesi olduğu belirtilmektedir.
Doğudaki birinci aşama geniş bir kamusal alan, konut, ofis ve bir de otel içeren altı kule, alışveriş merkezi ve bir de sanat merkezi içermektedir. İnşaat 2012 yılında başladı ve büyük ölçüde 2019'da tamamlandı.

Batıda olan ikinci aşama High Line'in Hudson Nehri tarafında yaptığı kavis içinde yer almaktadır. Bu alanda da yedi adet konut, bir adet ofis kulesi ve 750 öğrenci kapasiteli bir okul öngörülmektedir. Güneydeki üç konut bloku ve okul High Line ile doğrudan ilişkili olacaktır. İnşaat henüz başlamamıştır, ancak tamamlanması 2027 yılı olarak planlanmıştır. Bir kaynağa göre bu aşamanın kulelerinin tasarımı, Santiago Calatrava, Robert A.M. Stern, Thomas Heatherwick ve Frank Gehry tarafından geçekleştirilecektir.

Birinci Aşama

KPF masterplanına göre alışveriş ve restoran merkezi, Vessel yapısı ve bunun etrafında oluşturulan kamusal alan, The Shed Sanat Merkezi ve altı gökdelen inşa edildi. Altı kule yapısından üçü 10. Cadde üzerindedir. Bu üç kule de ofis yapısıdır. Bunlardan ilk önce inşa edilen 10 Hudson Yards'dır. 10 Hudson Yards dışındaki tüm diğer yapılar rayların bulunduğu alan üzerine Manhattan kaya zeminine kesonlarla temellendirilmiş bir platform üzerine oturmaktadır. Diğer üç kule 11. Cadde üzerindedir. Bunlardan biri konut, diğeri karma ve üçüncüsü de ofis yapısıdır.

10 Hudson Yards

Masterplanı da yapan Kohn Pederson ve Fox tarafından tasarlanmıştır (Resim 6). 10. Cadde ve Batı 30. Sokak köşesinde, alanın güneydoğusunda konumlanmıştır. Tüm projenin rayların üzerindeki yapay platformdan bağımsız doğal zemine oturan tek yapısıdır. 4 Aralık 2012'de temeli atılmış, 31 Mayıs 2016'da kullanıma açılmıştır. Projenin tamamlanan ilk binasıdır. Bina 52 katlı, 215 metre yüksekte, toplam yapı alanı 158.000 m2 dir.

15 Hudson Yards

Diller Scofidio + Renfro tarafından tasarlanmıştır. İnşaat 4 Aralık 2015'de başlamış, kule14 Mart 2019'da kullanıma açılmıştır. Yapı 280m yüksekliğinde 88 kattır ve toplam inşaat alanı 74.322m2'dir. 11. Cadde ve 30. Sokağın köşesinde, alanın güneybatısında yer almaktadır. Tamamı konut olan yapıda 285 konut birimi vardır ve 50 ve 51. Katlarda 3.700m2 lik toplam alanda yüzme havuzu, fitness, yoga, çocuk oyun alanı gibi destek mekânlar yer almaktadır. Doğu tarafında bir kültür yapısı olan The Shed ile bütünleşmiştir. Bu yapı, bitişiğindeki The Shed ile birlikte doğrudan High Line ile ilişkilendirilmiştir. Mimarlarının ifadesine göre kulenin tepesine doğru "akışkan" bir özellik verilmiştir.

30 Hudson Yards

Kohn Pederson Fox tarafından tasarlanmıştır (Resim 8). 103 katlı, 395 metre yükseklikte, toplam yapı alanı 240.000 m²'dir. New York şehrinin altıncı, ABD'nin sekizinci en yüksek yapısıdır. İnşaatına 2014'te başlanmış, 2019'da kullanıma açılmıştır. Binanın 100. ve 101. katlarında The Edge denilen 24 metrelik konsol üçgen bir seyir terası vardır. Mart 2020'de hizmete giren bu terasın 21 m2'lik kısmının zemini şeffaftır ve 345 metre aşağısı seyredilebilmektedir. Ayrıca Kasım 2021'de bu terastan binanın tacına çıkan, dünyada örneği bir ilk, boşlukta hissi veren açık bir dış merdiven kullanıma açılmıştır.

35 Hudson Yards

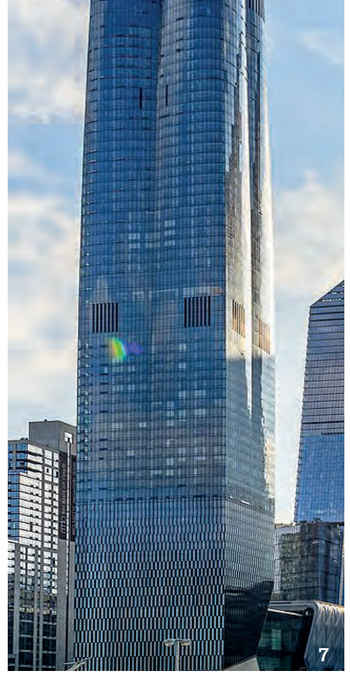
Alanın güneydoğusunda, 11. Cadde ile 33. Sokak köşesinde yer alan kule SOM'den David Childs tarafından tasarlanmıştır (Resim 9). Karma kullanımlı yapının toplam alanı

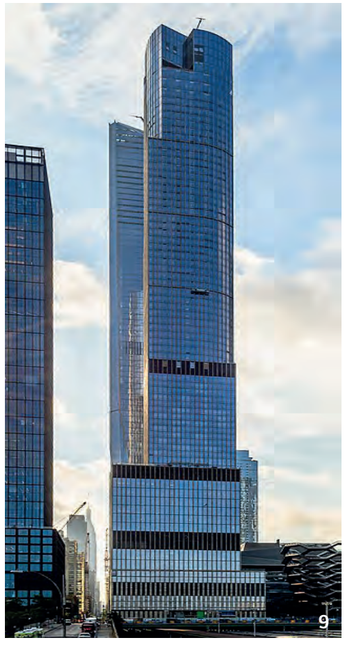






Resim 6. 10 Hudson Yards, KPF (©Jim Henderson).
Resim 7. 15 Hudson Yards, Diller Schofidio+Reinfro (©D. Convertini).
Resim 8. 30 Hudson Yards, KPF, (©Rhododendrites).
Resim 9. 35 Hudson Yards, David Childs, SOM.
Resim 10. 50 Hudson Yards, Foster+Partners.





105.000 m²'dir. Satılık 137 lüks daire, 24-38. katlar arasında 212 yataklı bir otel, 5.500 m² 'lik fitness kulübü ve spa, ofis alanı, alt katlarda da tıbbi ofisler ve perakende satış alanlarından oluşmaktadır. 308 metre yükseklikte olup 72 katlıdır. İnşaatına Ocak 2015'te başlanmış, Mart 2019'da kullanıma açılmıştır. Cephesi cam ve bej kireçtaşından oluşmaktadır.

50 Hudson Yards

Alanın kuzeydoğusunda 10. Cadde ile 34. Sokağın kesiştiği köşede yer alan bu yapı Foster+Partners tarafından tasarlanmıştır (Resim 10). 308 metre yüksekliğinde 58 katlı kulenin inşaatına Mayıs 2018'de başlanmış ve Ekim 2022'de tamamlanmıştır. 270.00 m²'lik toplam alanı ile New York'un en büyük 4. kiralanabilir alanına sahiptir. Maliyeti 3.9 milyar USD'dir. Yapı yukarı doğru geri çekilen 3 dikdörtgen prizmadan oluşmaktadır. Kent adasının tamamını kaplayan yapıya dört taraftan da girilebilmektedir.





Resim 11. 55 Hudson Yards, KPF+Roche-Dinkeloo.
Resim 12. Alışveriş ve Restoran Merkezi, KPF+Elkus Manfredl Architects (©Epicgenius).

55 Hudson Yards

Alanın kuzeybatısında 11. Cadde'nin 33. ve 34. sokakları arasında konumlandırılan yapı KPF ve Roche-Dinkeloo tarafından tasarlanmıştır (Resim 11). Kule 7 no'lu metro hattı üzerine oturmaktadır. 34. Sokak metro istasyonuna girişinin karşısındadır. 120.00 m² toplam alandaki yapı 1,3 milyar USD'a mal olmuştur. Daha ucuz olması için yapı çelik yerine betonarme olarak inşa edilmiştir. 220 metre yüksekliğinde 51 katlı ofis yapısıdır. Ocak 2015'te başlayan inşaat 2018 yılının sonlarında tamamlanmıştır.

Hudson Yards Alışveriş ve Restoran Merkezi 7 katlı olan bu yapı Kohn Pederson Fox ve Elkus Manfredl Architects tarafından tasarlanmıştır (Resim 12). 93.000 m² toplam alanın 70.000 m2'si kiralanabilir alandır. 10. Cadde üzerinde, 10 ve 30 Hudson Yards kuleleri arasında yer alan yapı yüz kadar mağaza ve yirmi restoran içermektedir. Alışveriş merkezinde New York'un 5. Cadde havasını veren şık mağazalar ve butikler yer almaktadır. Üst üç katı kaplayan çok bölümlü lüks mağaza kısa bir müddet sonra kapanınca bu alan ofis kullanımına dönüştürülmüştür. Haziran 2015'te inşaatına başlanan yapı Mart 2019'da hizmete girmiştir.

Plaza ve Vessel

Çeperdeki gökdelenler ortada 2 hektarlık kamusal bir meydan oluşturmaktadır (Resim 13). Bu meydanda toplanan yağmur suyu geri dönüştürülerek tüm komplekste kullanılmaktadır. Meydanın ve yapıların oturduğu platform, alttaki 30 hatlık tren depolama alanının işleyişini hiçbir şekilde aksatmayan 234 keson kazık temel üzerine inşa edilmiştir. Plaza peyzajını 28.000 bitki ve 225 ağaç oluşturmakta ve High Line Lineer Parkı'na bağlanmaktadır.

Meydanın ortasındaki 46 metre yükseklikte 16 katlı Vessel isminde, bal peteğini andıran, merdivenlerden meydana gelen ikonik, heykelimsi yapı, İngiliz Thomas Heatherwick tarafından tasarlanmıştır. 154 merdiven kolu, 80 sahanlık, 2500 basamaktan oluşan yapı tabanda 15 metre, en üstte 46 metre genişliktedir. İlk açıldığında engelliler için kısıtlı erişim şikayet konusu olmuş, işletme yönetimi yetkililerle anlaşarak tüm seviyelere ulaşan genel ve engelli asansörleri tesisini kabul etmişlerdir. 200 milyon USD'a mal olan yapının Nisan 2017'de inşaatına başlanmış, parça parça İtalya'da üretilmiş ve yerinde monte edilerek Mart 2019'da kullanıma açılmıştır. Yapıya formundan dolayı dev bir "Döner (Shawarma)" de denmektedir.

Vessel kullanıma açıldıktan sonraki 1 yıl içinde üç ölümlü intihar vakası olmuş, bunun üzerine Ocak 2021'de kapatılmış, bazı önlemlerle Mayıs 2021'de tekrar açılmıştır. Ancak iki ay sonra dördüncü intihar vakasının olması üzerine kullanıma kesin kapatılmıştır. Yapı tamamen güvenlik ağı ile donatıldıktan sonra kullanıma açılması beklenmektedir.

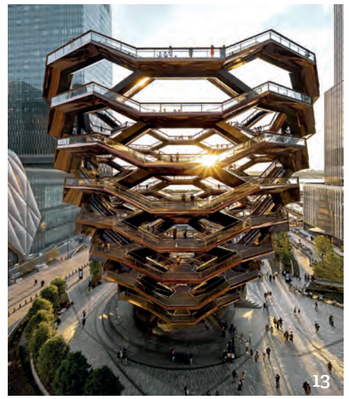
The Shed

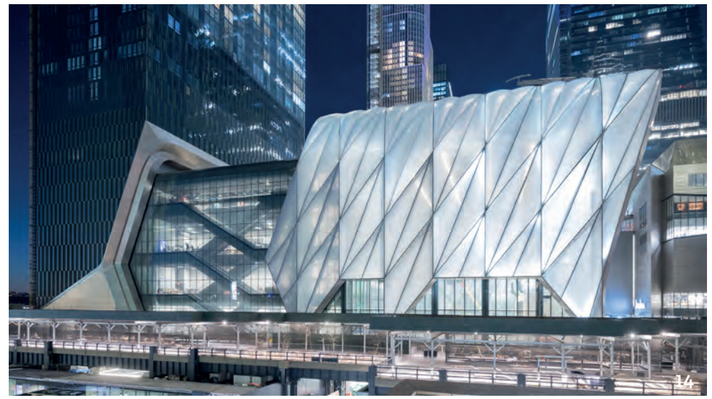
The Shed 15 Hudson Yards'a bitişik üç katlı bir sanat merkezidir (Resim 14, 15). Gösteri/görsel sanatlar ve pop kültürü ile ilgili faaliyetleri de düzenleyen, özellikle bu amaç için kurulmuş aynı isimde kar amacı olmayan bir kuruluş tarafından yönetilmektedir. Yapı, sabit ve hareket eden bir kabuk olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Hareket eden kabuk kuzey, güney cephesi ve çatıdan oluşmaktadır. Hareketli kısım sabit bina üzerine geldiğinde hem binanın katlarına hizmet vermekte ve hem de bina ile beraber kullanılmaktadır. Gerektiği zaman büyük gösterilerde kullanılmak üzere yandaki alana kaydırılan çelik yapı, desen oluşturacak şekilde şişirilmiş ETFE (teflon bazlı bir polimer) örtü ile sarılmıştır. Güneyde High Line Lineer Parkı'na bitişik, Chelsea Sanat Galerileri bölgesine yakındır.

Kinetic mimariye örnek olan yapı Diller Scofidio+Renfro ile gösteri yerleri mimarisinde uzman Rockwell Group işbirliği tarafından tasarlanmıştır. Alanı 16.000 m²'dir ve hareketli kısım kaydırıldığında 1.500 m²'lik bir alan elde edilmektedir. Yapının maliyeti 475 milyon USD'dir. Yapı için 75 milyon USD bağış yapan New York Şehri Belediye Başkanı Bloomberg'in adıyla da anılmaktadır.

Sonsöz

New York şehrinde ilginç imar faaliyetleri oluyor. Diğer ABD şehirlerinde olduğu gibi New York Şehri'nde de Hava Hakkı (Air Right) denilen bir imar durumu var. Eğer bir parselde yukarıya doğru olan hakkın tamamı kullanılmadıysa, kullanılmayan kısmı yandaki parsel satın alabiliyor ve kullanabiliyor. Bu da o parseldeki bina üzerine, yandaki binaya yeni emsali içinde konsol olarak genişleyerek yukarı doğru yükselme olanağı veriyor. Diğer











Resim 13. Vessel, Thomas Heatherwick.
Resim 14. The Shed, Diller Schofidio+Reinfro .
Resim 15. The Shed, Green Line tarafı (©Ajay Surash).
Resim 16. Hudson Yards tren depo alanından doğuya bakış Platform üzerinde Solda 55, Ortada 35, Sağda 15 Foto: Franker Schotter
Resim 17. Kuzeydoğudan Hudson Yards'a genel bakış

bir ilgi çekici nokta binalara bitişik gökdelenler olması. Bu durum mevcut doku içinde anlaşılır, ancak yeni geliştirilen bir alanda yeni planlara göre gökdelenlere bitişik inşa edilen sanat merkezi (The Shed) veya alışveriş merkezi örnekleri gibi uygulamalar, anlaşılan, New York şehrine mahsus bir yapılaşma düzeni ortaya koymakta; konu ile ilgili görüş yazılarında da bu proje için New York'vari tabiri kullanılmakta.

Hudson Yards gelişmesinin son teknolojiyi kapsadığı, hatta gelecekteki teknolojiyi de kapsayacağı iddia ediliyor. Kentsel Data Bilim Test Alanı, Akıllı Şehir ve New York şehri için deney laboratuarı olarak kabul ediliyor. Tüm yapılar çevre dostu sertifikalı. New York şehrinin toplam gayrisafi hasılasına %2,5 oranında, 19 milyar USD katkı yaptığı ve 56.000 kişilik istihdam yarattığı belirtilmektedir.

NYT tarafından "Giydirme cam cephelerin, fırçalanmış alüminyum ve biraz da taş kaplamların oluşturduğu sakat bir kolaj" olarak eleştirilen projede (Resim 16, 17) dikkat çekici bir husus bu ölçekte ve standartta olan bu komplekste hiç otopark olmayışıdır. Bunun bir sebebi rayların üzerine gelen bir platforma oturduğu için bodrum kat yapılamaması olabilir. Otopark olarak çevredeki sokak kenarları, kapalı otoparklar ve vale yardımı önerilmektedir. Tren, depo alanı üzerine inşa edilen bu kapsamdaki yapılaşma, maliyeti ve kullanıcı profili, finans dünyasının doymak bilmez aç gözlülüğünün de bir simgesi.

*Soylulaştırma, dar gelirlilerin yaşadığı, köhneleşmekte olan konut alanlarına, eğitimli ve daha yüksek gelirli üst sınıfların yerleşmeye başlamasıyla, bir taraftan eski ve bakımsız kalmış konutların yenilenmesini sağlamakta; diğer taraftan eski sakinlerin, yerlerini genellikle rızaları dışında sonradan gelenlere bıraktığı, literatürde yerinden edilme (displacement) olarak adlandırılan bir süreç yaşanmaktadır. Bu süreçte bölge farklı bir fiziki, sosyal ve kültür yapıya dönüşüyor. Hell's Kitchen Mahallesi, özellikle 1970'li yıllardan itibaren bu sürecin yer aldığı belirgin örneklerden.

Kaynaklar:
Varga, Joseph J., Hell's Kitchen and the Battle for Urban Space. New York, New York: Monthly Review Press, 2013: 19-27 sayfalardan yararlanılmıştır.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Era
- https://en.wikipedia.org/wiki/Hell%27s_Kitchen,_Manhattan
- https://en.wikipedia.org/wiki/Hearst_Tower_(Manhattan)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Javits_Center
- https://en.wikipedia.org/wiki/Hudson_Yards_(development)
- https://www.hudsonyardsnewyork.com/sites/default/files/2019-03/HY_PressKit_General_030819_web.pdf.

VİYANA - İZLENİMLER

İLHAN KURAL

Viyana, kente karakterini veren Barok ve Neoklasik yapı dokusu, sarayları ve bahçeleri kadar Erken Modern'in, Art Nouevau (Jugendstil) ve güncel Modern Mimari'nin başarılı örneklerini içinde barındıran bir şehir. Pek çok Avrupa başkentine kıyasla daha küçük olmasına karşın Viyana'yı tanımak için zaman ayırmak gerekiyor...



Resim 1. Resselpark.

Viyana Barok, Neoklasik, Erken Modern ve Modern Mimari'nin buluştuğu bir kent; sarayları, saray bahçeleri, parkları, korunmuş kent dokusu, bakımlı caddeleri, sokakları, meydanları, kiliseleri, müzeleri, yaya bölgeleri, bisikletliye ayrılmış yolları ile insanı kendine bağlayan zarif bir şehir. Ancak Paris, Londra, Moskova gibi akarsularıyla bütünleşmiş Avrupa başkentlerinin aksine, hemen yanından geçmesine karşın Tuna Nehri ile bağlantısını kuramamış, Tuna'dan kopuk bir kent.

Viyana M.Ö. 5. yüzyıldan itibaren Kelt'ler tarafından yerleşim yeri olarak kullanılmış. M.Ö. 15'te Romalı'ların Germanik kavimlerin saldırılarına karşı kentin surlarını güçlendirdiğini biliyoruz. M.S. 976'da I. Leopold Babenburg Avusturya Dükalığı'nın temellerini atıyor; 1145'de Viyana, dükalığın başkenti oluyor. 1440'dan sonra Habsburg Hanedanı'nın merkezi olan Viyana, 800-1806 yılları arasında Kutsal Roma İmparatorluğu'nun resmi başkenti olarak kalıyor. 18. yüzyılın sonu, 19. yüzyıl başlarında kent, Haydn, Mozart, Beethoven gibi bestecilerin başlattığı Birinci Viyana Müzik Okulu'nun merkezi haline geliyor. 19. yüzyılda Viyana dramatik bir büyüme gösteriyor; iç kenti çevreleyen Ringstrasse Bulvarı'nın yapımı yla Viyana'nın en eski ve prestijli yerleşim bölgesi daha tanımlı bir hale geliyor.

Viyana, 1918'de, I. Dünya Savaşı'nın bitiminde, önce Alman-Avusturya Cumhuriyeti, ardından 1919'da Avusturya Cumhuriyeti'nin başkenti oldu. 19. yüzyıl sonlarından 1938'e kadar kent, kültürün ve sanatta Erken Modernizm'in başkenti haline geldi. Mimar Otto Wagner'in öncülüğünü yaptığı Art Nouveau (Jugendstil) akımı; Gustav Klimt, Joseph Maria Olbrich, Josef Hoffman, Koloman Moser ve Egon Schiele'in başlattığı Secession Hareketi; müzikte Brahms, Brückner, Mahler, Richard Strauss; İkinci Müzik Okulu'nun temsilcileri









Resim 2. Karlskirche Kilisesi, 1737.
Resim 3. Karlskirche Kilisesi iç mekan.
Resim 4. Karlsplatz Metro İstasyonu, Otto Wagner, 1899.
Resim 5. Secession Binası, Joseph Maria Olbrich, 1898.

Shoenberg, Webern ve Berg; psikoanalizde Sigmund Freud, mimarlıkta Adolf Loos ve felsefede Wittgenstein; hepsi yaşanan kültür devriminin temsilcileri oldular. Viyana bu dönemde Adolf Hitler, Leon Trotsky, Josip Broz Tito ve Joseph Stalin gibi tarihin seyrini değiştirecek kişileri de misafir etti.

Barok, Art Nouveau ve Secession gibi akımların yanında modern mimarinin de en güncel örneklerini görebileceğiniz bir başkent Viyana. İki günü kısmen yolda geçen beş günlük bir gezide Viyana'nın tümünü görmek zaten olanaklı değildi; bu nedenle daha kısıtlı bir program içinde kaldık, tabir caizse "nokta atışı" yaptık!

Viyana'nın içinde İngiliz bahçe peyzajı ilkeleri ile tasarlanmış pek çok park var. Bunlardan birisi olan Resselpark, formel olmayan tasarımı ve içinde barındırdığı farklı park işlevleri ile kente soluk veren dış mekanlardan birisi (Resim 1). Resselpark iki önemli yapıya komşuluk yapıyor: Bunlardan biri Karlskirche; 1737 yılında yapımı tamamlanan kilise, Resselpark'a verdiği cephe ile parkı güneydoğu yönünde tanımlıyor. Yapı, Viyana'daki Barok Mimari'nin belki de en zengin ve güzel iç mekanlarından birisine sahip (Resim 2, Resim 3).

Resselpark'ın kuzeyinde Otto Wagner'in baş yapıtlarından Karlsplatz Metro İstasyonu yer alıyor. Viyana'nın metropoliten ulaşım ağı planlamasının sorumlusu olan Wagner, Art Nouveau'nun en bilinen örneklerinden olan ve zarafeti, süslemeleri, oranlarıyla kentte bir mücevher gibi parlayan bu pavyonlarıyla birlikte metro istasyonlarının tasarımını da üstlenmiş. 1899'da hizmete açılan istasyonun 1981'de kent ulaşım sisteminin yenilenmesi sırasında yıkılması söz konusu olmuş, ancak kamuoyunun şiddetli muhalefeti karşısında yıkımdan vazgeçilmiş; yapı sökülüp restore edilmiş ve mevcut yerinde, oturduğu kot yükseltilerek yeniden kullanıma açılmış (Resim 4).

Viyana halkının mimari miraslarına olan duyarlılığı ve onu sahiplenmesi yanında,


6


7



8


9


10


11



12



13

Resim 6. Majolikahaus, Otto Wagner, 1899.
Resim 7. Medallionhaus, Otto Wagner, 1899.
Resim 8. Köşe mimarisi.
Resim 9. Köşe mimarisi.
Resim 10. Museums Quartier, MUMOK'a (2001) bakış.
Resim 11. Museums Quartier, Leopold Müzesi, 2001.
Resim 12. Leopold Müzesi, Gustav Klimt'i tanıtıcı pano.
Resim 13. Leopold Müzesi, çatal bıçak takımı, Josef Hoffmann, 1907.

kenti yönetenlerin de bu duyarlılığa sessiz kalmamaları ne kadar özlediğimiz bir davranış...

Parkın öbür ucunda, Wiedner Hauptstrasse'nin batısında kalan adada bir başka önemli yapı yer alıyor. 1897'de, Otto Wagner'in yanında çalışan genç bir mimar olan Joseph Maria Olbrich tarafından Secession grubunun sergi binası olarak tasarlanan Secession Binası (belediye tarafından zamanın sanat normlarına aykırı bulunduğu gerekçesi ile) ancak 10 yıllık bir süre için izin alabilmiş. İçinde Gustav Klimt'in ünlü Beethoven Frizi'nin de bulunduğu yapı günümüzde müze olarak işlevini sürdürüyor. Secession Binası, altın kaplamalı yaprak motiflerinin süslediği kubbesi ile her taraftan kolayca görülebilen bir baş yapıt (Resim 5).

Secession Binası'nın önünden güney batıya uzanan Linke Wiezeile Bulvarı'nın üstünde iki önemli Otto Wagner apartmanı yan yana yer alıyor: Majolika-Haus ve Linke Wiezeile 38. 1899 yılında yapılan bu yapıların üzerlerindeki süslemeler dikkati çekiyor; Majolika-Haus'un cephesi çiçek motifli kalay sırlı seramiklerle bezenmiş; hemen yanındaki Linke Wiezeile 38'in cephesinde ise Wagner altın varaklı madalyon süslemelerini tercih etmiş (Resim 6, Resim 7).

Viyana sokaklarını tanımlayan yapılar, genellikle neo klasik tarzı yansıtıyor; yapı adalarının köşe binalarında köşe dönmelerine özel bir önem verilip vurgulandığını gözlemliyoruz. Tüm Viyana'da, ama özellikle Linke Wiezeile Bulvarı'na paralel giden ve önemli bir alışveriş caddesi olan Margaretenstrasse üzerinde bu örüntünün güzel


14


15

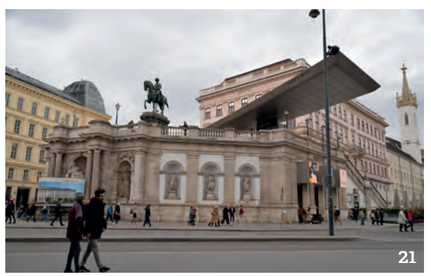

16


17


18


19


20


21

Resim 14. Burggarten, Mozart Heykeli.
Resim 15. Burggarten Parkı, sağda Hofburg Sarayı.
Resim 16. Brasserie Palmenhaus, 1822.
Resim 17. Brasserie Palmenhaus, iç mekan.
Resim 18. Viyana Operası, 1869.
Resim 19. Graben yaya sokağı.
Resim 20. Stephansplatz, Haas Haus, Hans Hollein, 1985-1990.
Resim 21. Albertina Müzesi giriş kanopisi, Hans Hollein, 2003.

örneklerini görmek mümkün (Resim 8, Resim 9). Viyana, tarihi boyunca iç kentten dışarı doğru radyal bir formda büyümüş. İç kentin sınırlarını tanımlayan Ringstrasse'nin dışında ikinci bir ring daha var. İç kentin güneybatısında, dış ringin parçası olan Museumplatz'ın güneyinde, özellikle sanat müzelerinin olduğu Museums Quartier yer alıyor. Museums Quartier'in iç avlusundan başlayarak kentin geometrik merkezine giden bir aksın etrafında diğer büyük müzeler de sıralanmış (Doğa Tarihi, Sanat Tarihi Müzeleri gibi). Viyana, kentin içinde müzelere özel bir bölge ayrılması açısından, önemli müzelerini Spree Nehri üzerindeki bir adada toplayan Berlin'e de benziyor (Museum Island).

Museums Quartier'i oluşturan ince, uzun avlu etrafında iki önemli modern sanat müzesi yer alıyor: Leopold Museum ve MUMOK (Museum Moderner Kunst)(Resim 10). Leopold Müzesi Viyana'da 19. yüzyılda gelişen Jugendstil, Secession, Art Nouveau ve Dışavurumculuk gibi akımlara ve bu akımların ana sanatçı figürlerine (Egon Schiele, Gustav Klimt, Oskar Kokoschka, Josef Hoffmann) ayrılmış (Gustav Klimt'in eserlerinin önemli bir kısmı ayrı bir müzede sergileniyor) (Resim 11, Resim 12, Resim 13). MUMOK ise modern sanata ayrılmış; güncel akımları ve sanatçıları bu sergi binasında takip etmek olası. Bunlardan Leopold Museum, plan olarak MUMOK'a göre daha başarılı; yapının ortasındaki ölçülü atrium, tepeden de ışık alan, girişte hem dağılım noktası, hem de dinlenme alanı olarak işlevini iyi görüyor. Sergileme alanlarını yarım katlarda çözen MUMOK, özellikle engelliler için sıkıntılı; devamlı olarak yarım katlara merdivenle ulaşmak durumunda kalınıyor veyahut asansörlerle yine yarım kat inme veya çıkma durumu oluyor.

Müzelerden kuzeye doğru yürürseniz önce içinde Wolfgang Amadeus Mozart'ın heykelinin de bulunduğu Burggarten Park'a ulaşıyorsunuz. Bu park da Resselpark gibi İngiliz peyzaj anlayışında tasarlanmış (Resim 14, Resim 15). Parkı kuzeybatıdan Hofburg Sarayı ve kuzey doğudan da Palmenhaus Serası çevreliyor. Bugünkü adıyla Brasserie Palmenhaus olan yapı, Hofburg Sarayı'nın özel serası olarak 1822'de yapılmış, ancak günümüzdeki halini 1902'de mimar Friedrich Ohmann'ın yenilemesiyle almış. En son 1998'de restore edilen ve 2000 metrekareyi bulan sera, günümüzde işlevini Viyana'nın önemli bir cafe/restoranı olarak sürdürüyor (Resim 16, Resim 17).

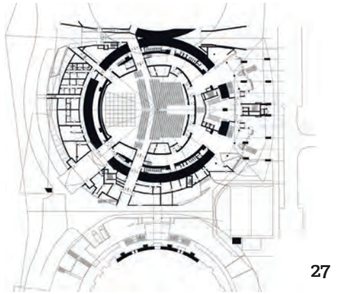

22

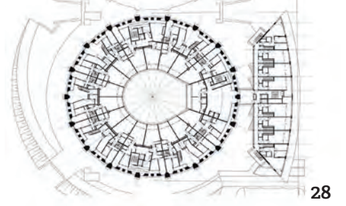

23

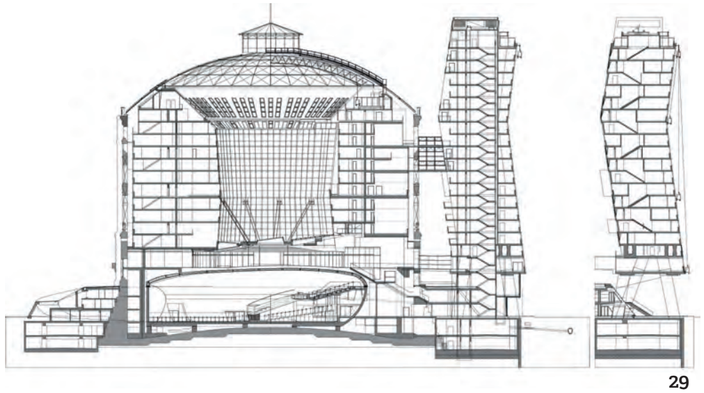

24


25


26


27


28


29

Resim 22. Hofburg Sarayı, Michaelerplatz girişi.
Resim 23. Michaelerplatz, Looshaus, Otto Wagner, 1911.
Resim 24. Gazometre yapıları.
Resim 25. Gazometre A Blok AVM, Jean Nouvel.
Resim 26. Gazometre B Blok, Coop Himmelblau.
Resim 27. Gazometre B Blok, konferans katı planı.
Resim 28. Gazometre B Blok, konut katı planı.
Resim 29. Gazometre B Blok, kesit

Burggarten'in doğusunda opera binası (Resim 18) ve kentin en önemli yaya bölgesini oluşturan alışveriş caddesi Karntner Strasse yer alıyor. Kuzeye doğru yürürseniz Stephansplatz Meydanı'na varıyorsunuz. Meydanın çevresi ve özellikle Graben Caddesi'nin çevresi tamamen yayalaştırılmış bölge içinde yer alıyor (Resim 19). 1985 Pritzker Ödülü'nün sahibi Avusturyalı Mimar Hans Hollein'ın Haas Haus yapısı da burada. Post Modern mimarisi ile çevresine uyum sağlamasını beklemeyeceğiniz bir yapı olmasına karşın, bağlamı içinde hiç de aykırı durmuyor (Resim 20). Hollein'ın kente bir diğer önemli katkısı, Viyana'nın dünyaca önemli Albertina Müzesi'nin sokak bağlantısını sağlayan yeni girişi ve üstüne tasarladığı görkemli konsol kanopi ile altında müzeye kazandırdığı yeni mekanlar (Resim 21).

Kohlmarkt sokağından güneye inince sizi Michaelerplatz Meydanı karşılıyor. 13. yüzyılda yapımına başlanan, yüzyıllar içinde


30


31


32


33


34


35

Resim 30. Wirtschafts Universitat yaya allesi.
Resim 31. D1 Binası Konferans Merkezi, BUSarchitectur.
Resim 32. D1 Binası Konferans Merkezi, iç mekan girişi.
Resim 33. D2 Binası Öğrenci Merkezi, Atelier Hitoshi Abe.
Resim 34. D3 Binası İdare, Peter Cook/ CRABStudio.
Resim 35. D4 Binası, Estudio Carme Pinos S.L.

genişleyen ve günümüzde Avusturya Cumhurbaşkanı'nın ofisi olarak da işlevini sürdüren Hofburg Sarayı'nın bir parçası olan St. Michael kanadının kemerli girişi bu meydana bakıyor (Resim 22). Girişin tam karşısında mimar Adolf Loos'un en önemli yapılarından olan ve Looshaus olarak da bilinen Goldman and Salatsch binası ile karşılaşıyorsunuz. Modern mimarinin işlevselci yaklaşımını benimseyen ve süslemeyi reddeden Loos'un 1911'de inşa edilen bu yalın yapısı, zamanında çok zor kabul görmüş ve ancak pencerelerin altına çiçek saksıları koymak suretiyle belediyeden gerekli izinler alınabilmiş. Cephede görülen ve taşıyıcı işlevi olmayan sembolik mermer kolonlar, St. Michael Kilisesi'nin portikosuna gönderme yapmakta (Resim 23).

Viyana'nın gayet net ve kolay anlaşılır bir kamu ulaşım ağı mevcut. Beş tane metro hattı var (U-Bahn), tramvay ve otobüs şebekeleri de bu ağa bağlanınca her yere ulaşmak son derece rahat. Bu sayede hem merkezden ve hem de birbirlerinden uzakta olan ve seyahatim sırasında görmeyi planladığım iki yapı grubuna ulaşabildim. 1896-1899 yılları arasında Viyana'nın havagazı ihtiyacını karşılamak üzere gaz deposu olarak inşa edilen dört adet gazometre yapısı kentin doğusunda yer alıyor ve ulaşım metro ile sağlanıyor. Zamanla işlevlerini yitiren bu strüktürlerin 1984 yılında kullanımlarına son verilmiş. Gazometreler kapatıldıktan sonra içlerindeki tüm tesisat boşaltılmış, geriye sadece yığma tuğladan yapılmış silindirik kabukları kalmış (Resim 24). Koruma kapsamına alınan ve uzunca bir süre kültürel etkinliklerde kullanılan yapılar için 1995 yılında bir mimari yarışma düzenlenmiş. Restorasyon ve yeniden işlevlendirme amaçlı yarışmayı Jean Nouvel, Coop Himmelb(l)au, Manfred Wehdorn ve Wilhelm Holzbauer kazanmış. Toplamda 36,900 metrekareyi bulan ve kendine yeterli bir kompleks olarak programlanan gazometre yapılarında konutlar, alışveriş merkezi, Viyana kent arşivi, sağlık tesisleri, öğrenci yurdu, sinema ve bir konser salonu mevcut. Giriş katı ve alt kotlarda alışveriş ve ticarethaneler, üstlerde ise ofisler ve konut üniteleri yer alıyor (Resim 25).

3 Nolu U-Bahn hattı doğrudan Jean Nouvel'in tasarımı olan Gazometre A'nın giriş kapısı önünden yapıya bağlanıyor; bu da hem ulaşımın rahatlığını, hem de kentle olan ilişkinin güçlü olmasını sağlıyor. Yarı endüstriyel bir alan içinde olmasına karşın, proje başarılı olmuş gibi gözüküyor; zaten hemen yakın çevrede de canlı bir sosyal hayat başlamış. Gazometrelerin içindeki dükkanlar, cafeler, lokantalar da çok canlı.

Gazometreler, iç içe iki bağımsız yapıdan oluşuyor. Hem dıştaki mevcut yapıyı güçlendirmek, hem de iç kısımda, dış yapıdan bağımsız olarak tasarlanan yeni ilavelere bağlantı sağlayabilmek amacı ile dıştaki orijinal yığma yapılara betonarme kuşaklar eklenmiş. Tasarımını Coop Himmelb(l)au'nun üstlendiği Gazometre B yapısında, mevcut silindirik strüktüre ilaveten tuğla yapının dışında, tuğla yapıdan bağımsız ve ona hava köprüleri ile bağlanan cam bir blok ilave edilmiş. Firmanın karakteristik mimari tarzını yansıtan geometrisiyle bu cam kütle, konut sayısının artmasını da sağlamış (Resim 26, Resim 27, Resim 28, Resim 29).

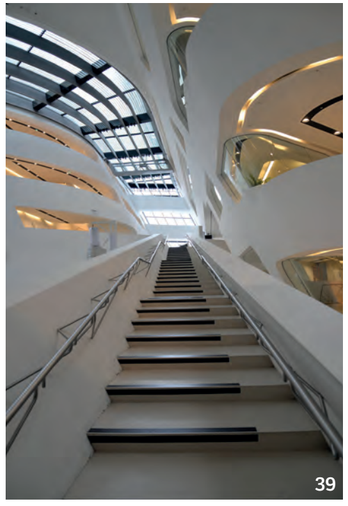
Kullanım dışı kalmış 19. yüzyıl gazometreleri'nin hayata tekrar nasıl kazandırıldığını ve bu girişimin ne kadar başarılı olduğunu gördükten sonra insan Türkiye'deki hoyratlığı, savurganlığı ve kültürel mirasın yok edilişini üzüntü ve kızgınlıkla anımsıyor; gözümüz gibi bakıp korumamız gereken modern mimarimizin fütursuzca yok edilişini hazmedemiyor...

Viyana'da bir diğer görmek istediğim yapı, Zaha Hadid'in Viyana Ekonomi ve İş İdaresi Üniversitesi (Wirtschafts Universitat Wien) yerleşkesinde yer alan kütüphane ve öğrenim merkeziydi. Yerleşke kent içinde yer alıyor ve 2 nolu U-Bahn ile ulaşılıyor. Tanınmış mimarlık bürolarının yapılarının şekillendirdiği kampüs, çizgisel bir yaya omurgası üzerine yerleşmiş ve çoğunluğu yine çizgisel tasarlanmış modern yapılardan oluşuyor (Resim 30). D1 Eğitim ve Konferans Merkezi yapısının mimarı BUSarchitectur. Yapı 34,000 metrekarelik bir alana sahip. İçinde seminer odaları ve konferans salonları yer alıyor. Cephe tümüyle corten çelik ile kaplı


36


37


38


39

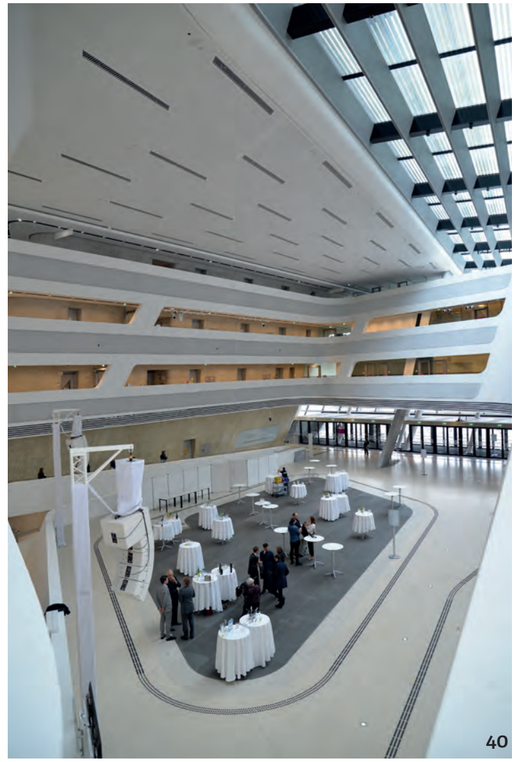
Resim 36. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, Zaha Hadid
Resim 37. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi.
Resim 38. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, giriş atriumu.
Resim 39. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, merdiven.

(Resim 31, Resim 32). D2 Öğrenci Merkezi'nin mimarı Atelier Hitoshi Abe; 23,000 metrekarelik yapı öğrencilere ve kısmen de akademik personelin odalarına ayrılmış (Resim 33). D3 İdare Binası rektörlük ofisleri, hukuk kütüphanesi, çalışma mekanları, seminer ve konferans odalarını içeriyor. Mimarları Peter Cook ve CRAB Studio (Resim 34). D4 Sosyal Bilimler Binası'nın mimarı Estudio Carme Pinos S.L (Resim 35).

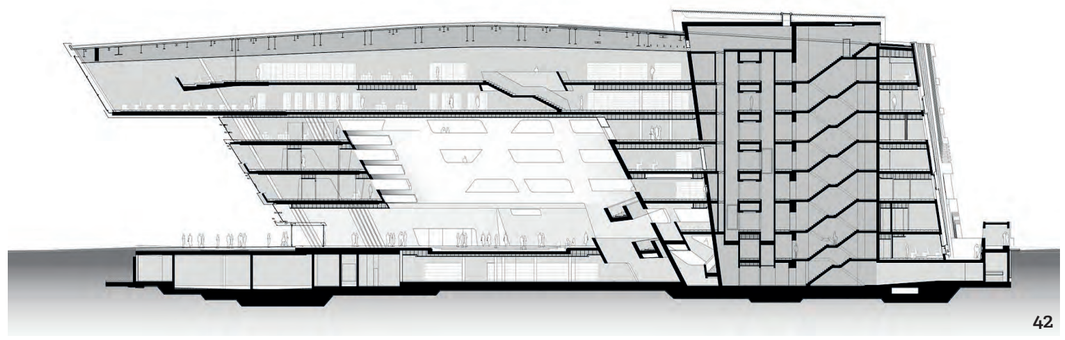
Zaha Hadid'in tasarladığı ve Avusturya'nın en büyük ekonomi ve iş idaresi kütüphanesi olan kütüphane ve öğrenim merkezi yapısı, güçlü plastiği ve uzaktan algılanan ikonik konsolu ile tam bir "tour de force" (Resim 36). Yumuşak akan hatlardan oluşan dış cephelerde fiberle güçlendirilmiş renk katkılı beton kullanılmış. Yapının içindeki farklı program bölgelerini ifade eden segmentler cephelerde cam yüzeylerle birbirinden ayrılmış; koyu antrasit renkli yüzeyler kütüphane işlevini, açık renkli bölümler ise öğrencilerin çalışma alanlarını. idari ofisleri ve servis bölümlerini ifade ediyor (Resim 37).

Kütüphanenin içine girerken nispeten alçak bir vestibülden geçiyorsunuz; girdikten sonra karşınıza çıkan mekan büyüleyici bir atrium. Yapının ana kamusal meydanı olarak ifade edilen bu atriumu üst kotlara bağlayan ve iki taraftan sarmalayan yumuşak hatlı rampa, üstten orta boşluğu tarifleyen koridorlar ve kapalı mekanlarla bütünleşip plastiği çok güçlü bir mekan olgusunu yaratıyor (Resim 38). Üniversite bünyesinde "forum" olarak da adlandırılan bu mekan, diploma törenlerine, tanıtım programlarına, sergilere ve hatta küçük çaplı fuarlara ev sahipliği yapıyor (Resim 39, Resim 40).

Kütüphane binası, güçlü plastiği ve mükemmel iç mekan kurgusunun yanısıra, kullanılan renklerin ve malzemenin seçimi, detaylarda gösterilen hassasiyet, yapının tümünde görülen yüksek arkitektonik kalitenin iç mekanın doğal aydınlatmasında da devam etmesi gibi özellikleri nedeniyle görülmesi gereken usta işi bir yapı. Zaha Hadid'in


40


41


42

yapılarını gerçek hayatta algılamanın, fotoğraflarında aksettirdiğinden çok daha etkileyici olduğu kesin (Resim 41, Resim 42).

Viyana'da görülmesi gereken çok yer var; özellikle emperyal mimarinin saraylarını ve bahçelerini görmek önemli; bunun yanısıra diğer müzeleri görmek için de zaman ayırmak şart. Bizim ayırdığımızdan daha uzun bir süreyi ayırmaları gerekiyor Viyana'ya gideceklerin; ayırdıkları zamana değecektir, buna kuşku yok...

Resim 40. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, üstten atrium'a bakış.
Resim 41. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, giriş katı planı.
Resim 42. Kütüphane ve Öğrenci Merkezi, girişten kesit.

Serbest Mimar Magazine – Issue 49

CONTENT SUMMARY

The 49th Issue of our Magazine reunites with you composed of interesting and rich content.

The "Desktop" section contains a selection of unfinished or ongoing projects. In this issue you can find the projects of addoffice, Salon Alper Derinboğaz, Slot Architecture, CM² Mimarlık ve Tasarım Stüdyosu.

In the section "Freelancer Architects Associations", you can find the recent events organized by Turkish Freelance Architects Association, Bursa Freelance Architects Association, Mediterranean Freelance Architects Associations.

We commemorate Cengiz Yetken, Çelik Erengezgin, Hasan Mingü and Sadun Özel, whom we lost recently, from the pen of Hasan Özbay in "Lapel Picture". In this section, you can also find the life stories and works of Raymond Moriyama and Zvi Hecker, who are known for their contributions to the world's architectural scene.

In the "Good Things" section, the article titled "UIA 2023 Copenhagen and Experiences" written by Architect Dr. Burak Bican and the news titled "Rockscapes: Carved Communities For Utopian Living", "Ancient City of Gordion and Anatolian Mosques with Wooden Supports are on UNESCO World Cultural Heritage List" and "20 Years of Yazgan Design Exhibition to Move to Istanbul after Ankara" are waiting for you.

In section "Earthquake Agenda", you can read about the "Resilient-Sustainable City Seminar and Workshop" and the special reports for Freelance ARCHITECT by Özgür Deniz Emir on the developments around Hatay, by Yunus Emre Kaçamaz on the developments around Kahramanmaraş, and by Yunus Emre Fidanel on the developments around Malatya, which were significantly affected by the earthquake.

Lüleburgaz Stars Art Academy, the design of İkikerebir Mimarlık, will be waiting for you in the section "From Competition to Practice".

The "New" pages include Çınaraltı and Küllük Coffee Houses designed by UrbAr Kentleşme ve Mimarlık Ofisi, TFS Office Building designed by Kayabay Mimarlık and Turgutreis Life Centre designed by BCN Design Studio.

The 12th article of the "Trips to Modern Architectural Works" series, edited by Prof. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş, is titled "If What Happened Had Not Happened: A Visit to the Van Ernis Village Institute Campus" drawn up by Prof. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş.

The "Preserving the Modern" section includes Zafer Akay's article titled "One More Subtraction from the Memory of Modernism: Emin Onat's Ankara Police Department".

The "From the World" pages cover the Sasaki-designed Ellinikon Park project and the article "Hell's Kitchen and Hudson Yards Development Project, New York" by Turhan Kayasü.

You can find İlhan Kural's article titled "Vienna - Impressions" on our "We Were There" pages.

Журнал "Свободный архитектор" - Выпуск 49

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

49-й номер нашего журнала встречает вас интересным и насыщенным содержанием.

В разделе "Рабочий стол" представлена подборка незавершенных или находящихся в стадии реализации проектов. В этом номере представлены проекты компаний «addoffice», «Salon Alper Derinboğaz», «Slot Mimarlık», «CM² Mimarlık ve Tasarım Stüdyo».

В разделе "SMDs" вы найдете новости с последних мероприятий, организованных TürkSMD, BursaSMD и AkdenizSMD.

В разделе "Фото воротника" мы увековечиваем память Дженгиза Йеткена, Челика Эренгезгина, Хасана Мингю и Садуна Озеля из-под пера Хасана Озбая. В этом разделе также представлены истории жизни и творчества Раймонда Мориямы и Цви Хекера, известных своим вкладом в мировую архитектурную деятельность.

В разделе "Хорошие вещи" , опубликованы статья " UIA 2023", написанная доктором архитектором Бураком Биканом, с заголовком «Копенгаген и опыт", "Rockscapes: Carved Communities For Utopian Living", "Древний город Гордион и анатолийские мечети с деревянными опорами в списке Всемирного культурного наследия ЮНЕСКО" и новость "Выставка "20 лет дизайна Yazgan" после Анкары переедет в Стамбул".

В разделе "Повестка дня землетрясения" вы можете прочитать о семинаре-практикуме "Устойчивый город" и событиях в окрестностях Хатая, значительно пострадавшего от землетрясения, в репортажах, написанных Озгюром Денизом Эмиром, Юнусом Эмре Качамазом касательно событий в Кахраманмараше, Юнусом Эмре Фиданелем касательно событий в Малатье в их специальных репортажах для журнала «Независимый архитектор».

В разделе "От конкурса до применения" представлена Академия искусств «Lüleburgaz Yıldızları», спроектированная компанией «İkikerebir Mimarlık».

На страницах "Новинки" представлены кофейни «Çınaraltı и Küllük», спроектированные бюро урбанизации и архитектуры UrbAr, офисное здание TFS, спроектированное «Kayabay Architecture», и центр «Turgutreis», спроектированный «BCN Design Studio».

Двенадцатая статья из серии "Экскурсии по современным архитектурным произведениям" под редакцией проф. д-ра Фиген Кывылчим Чоракбаш называется "Если бы то, что случилось, не случилось: Посещение кампуса Института деревни Ван Эрнис".

В разделе "Сохранение модерна" опубликована статья Зафера Акая "Еще одно вычитание из памяти модернизма: дворец полиции в Анкаре работы Эмина Оната".

На страницах раздела "Из мира" представлены проект парка Эллиникон, разработанный Сасаки, и статья Турхана Каясу «Hell's Kitchen» и проект застройки Гудзон-Ярдс, Нью-Йорк".

Статью Ильхана Курала "Вена - впечатления" можно найти на странице "Мы были там".

مجلة المهندس المعماري المستقل – العدد ٩٤ ملخص المحتوى

ملخص المحتوى

نقدم لكم العدد ٨٤ من مجلتنا بمحتواها الغني والمثير للاهتمام.يلتقي معكم العدد ٩٤ من مجلتنا بمحتواه الهام والغني.

يحتوي قسم «سطح المكتب» على مجموعة مختارة من المشاريع غير المكتملة أو الجاري تنفيذها حاليًا. في هذا العدد، يمكنك العثور على مشاريع اد اوفيس ، سالون البار دارينبوغاز , سولت للهندسة المعمارية , CM² الهندسة المعمارية واستوديو التصميم.

في قسم «SMDs»، سيتم عرض أخبار من آخر الفعاليات التي نظمتها تورك SMD و اكدنيز SMD وبورصا SMD في قسم «لوحة الياقة»، نحيي ذكرى جنكيز يتكن، جليك إيرينجزجين، حسن مينجو، وسعدون أوزيل، من تأليف حسن أوزباي، الذي فقدناه مؤخرًا. في هذا القسم، يمكنك أيضًا العثور على قصص حياة وأعمال ريموند موریاما وزفي هيكر، المعروفين بإسهاماتهم في بيئة الهندسة المعمارية العالمية.

في قسم «الأشياء الجيدة». المقال الذي كتبه الدكتور. المهندس المعماري بوراك بيكان بعنوان «AIU ٣٢٠٢» كوبنهاغن والتجارب» و»روكسبايس: تشمل الأخبار «المجتمعات المنحوتة من أجل حياة طوباوية»، و»مدينة جورديون القديمة ومساجد الأناضول المدعومة بالخشب مدرجة في قائمة التراث الثقافي العالمي لليونسكو» و»٢٠ عامًا من معرض تصميم يازغان سينتقل إلى إسطنبول بعد أنقرة».

في قسم «أجندة الزلازل»، «ندوة وورشة عمل حول مدينة مرنة ومستدامة» والتطورات المحيطة بمدينة هاتاي التي تأثرت بشكل كبير بالزلزال، بقلم أوزغور دنيز أمير، التطورات في كهرمان مرعش بقلم يونس إمري كاشماز،التطورات حول ملاطية بقلم يونس إمري فيدانيل يمكنك قراءتها في التقارير التي كتبوها خصيصًا للمهندس المعماري المستقل.

في قسم «من المنافسة إلى التطبيق» يمكنك العثور على أكاديمية لولابيرغاز ستارز للفنون التي صممتها إيكيكيربير للهندسة المعمارية

-على الصفحات الجديدة rAbrU للتمدن وجينارالتي وكولوك كاهفيليري من تصميم مكتب الهندسة المعمارية مبنى مكاتب SFT من تصميم كايا بي للهندسة المعمارية وتصميم BCN لاستوديو التصميم ومركز التعليم تورغوتريس

-المقال الثاني عشر تم إعداده تحت إشراف البروفسور الدكتور فيجن كيفيليسيم جوراكباش من سلسلة «رحلات إلى الأعمال المعمارية الحديثة» بعنوان «إذا لم يحدث ما حدث: زيارة إلى حرم معهد قرية فان إرنيس» بقلم فيجن كيفيليسيم جوراكباش.

-وفي قسم «الحفاظ على الحداثة»، تم تضمين مقالة ظافر أكاي بعنوان «حذف آخر من ذاكرة الحداثة: قصر شرطة أنقرة لأمين أونات». وفي صفحات «من العالم» يوجد مشروع حديقة إلينيكون الذي صممه ساساكي، ومقال «مشروع تطوير مطبخ هيلز وساحات هدسون، نيويورك» بقلم تورهان كاياسو.

يمكنك العثور على مقالة إيلهان كورال تحت عنوان «انطباعات فيينا» على صفحات «كنا هناك».